

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İPSİZ RECEP

KALDIRIN SİLAHLARI
ŞAFAK BOYU

KALDIRIN SİLAHLARI ŞAFAK BOYU

İPSİZ RECEP

Ergun Hiçyılmaz

*‘Bu kitap ülkenin bağımsızlığı ve devletin bekası için
canlarını feda etmekten çekinmeyen yurtseverlere
adanmıştır.’*

ERGUN HIÇYILMAZ'IN BİYOGRAFİSİ

1942 yılında Eskişehir'de doğdu. Gazetecilik yaşamı 1960'da başladı. Akşam, Yeni Sabah, Yeni İstanbul, Günaydın, Fotospor, Tercüman, Güneş, Nokta, Yankı, Hergün gibi yayınlarda çalıştı. Bu yayınlarda muharrirlikten yayın müdürlüğüne kadar etkin görevler üstlendi.

Yaprak Sanat Dergisi'ni yayınlayan Hiçyılmaz'ın Yelken, Güney, Varlık, Hisar gibi dergilerde şiir ve öyküleri yayınlandı. Bu arada Barış Dergisi'nin şiir ödülünü kazandı.

Gazeteciler Cemiyeti, TSYD gibi kuruluşların 27 kez başarı ödülünü alan Hiçyılmaz'ın 1986'da Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin spor yazarlığı dalında "Yılın Gazetecisi" ödülüne layık görüldü. 1993 yılında ise Altın Kitaplar ödülünü kazandı. Ergun Hiçyılmaz'ın spor yazarlığı konusunda; Türk Spor Tarihi, Sporun Yapısal Analizi, Spor Yazarı, Beşiktaş, Futbol Spor'da Batılılaşma Hareketleri, Niçin Kitlesiz Spor Değil, Spor'da Ünlüler Ansiklopedisi gibi kitapları vardır.

Osmanlı dönemini inceleyen Teşkilat-ı Mahsusa ve Kurtuluş Savaşı'nda Casusluk Örgütleri isimli yayınlarından sonra yazarın son çıkan kitapları şunlardır: Eski İstanbul'da Muhabbet (Cep), Çengiler Köçekler Dönmeler Lezo'lar (Cep), Teşkilat-ı Mahsusa'dan Mit'e (Varlık), Son İstanbul'lu, Fi Tarihi.

Hiçyılmaz'ın Teşkilat-ı Mahsusa ve Casusluk Örgütleri ile Bozkurt Yazarı Armstrong, Dargınım Sana Hayat (Zeki Müren isimli kitap Kemer Yayınları tarafından okurlarına ulaştırıldı.

Türkiye'de ilk sesli kitabında yazarı olan Hiçyılmaz'ın Sabah Yayınları'ndan çıkan son kitabı İstanbul Geceleri ve Kantolar adını taşıyor.

Çeşitli öğretim kurumlarında öğretim üyeliği yapan Ergun Hiçyılmaz yazılarını "Fi Tarihi", "Zaman Tüneli" ve "Hayat Sayfaları" başlıklarıyla Sabah ve Takvim Gazetelerinde sürdürüyor.

TEŞEKKÜR

Sosyal ve siyasal tarihin oluşması şüphesiz ayrıntıların dikkate alınması ile mümkündür.

Bazı ayrıntılar ise bütünün teşkilinde temel parçaları teşkil eder.

Bu çalışmamızda ayrıntılara yönelip bütüne ulaşma gayretimize katılanlar vardır.

Özellikle daha önceki çalışmalarıyla bize güç verenleri hatırlamayı görev biliyoruz.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Murat Sertoğlu, Rahmi Apak, İlyas Sami Kalkavanoğlu 'nu rahmetle anıyorum.

Araştırmalarıyla başta Süleyman Kazmaz, Av. Muharrem Keçeli, Sabahattin Özel, Rıfat Yüce ve Doç. Dr. Emin Gürses olmak üzere bilgilenmemizin yolunu açanlara şükranlarımı ifade etmek isterim

Sema Ok'un ön araştırma safhasındaki çabasına müteşekkirim.

Belge ve fotoğrafların bulunup değerlendirilmesi yolunda Pera Orient kuruluşu da gerekli desteği göstermiştir.

Ergun Hiçyılmaz

GİRİŞ

Birdiler... İki oldular...

Üç ve dört ve beş ve on ve bin oldular... Sonra yüz bin ve milyon olacaklardı.

Büyük gürültüler içinde bir sessizlik miydi? Kalabalıkta bir yalnızlık mı yoksa? Ya da büyüyüp büyüyüp, karanlığa düşen bir aydınlık mı? Yarattığı efsaneye, öylesine mütevazılık örtüsü çekmiş ki, kaldırdığımızda sislerle kaplı dünle karşılaşıyorsunuz.

"İp"e uzanmış boynunu hiç bükmeyen ve asla baş eğmeyen bir deli fişek... Başkaları için yaşayıp, ülke istiklalini, kendi istikbaline yeğ tutmuş tam bir "Eski zaman Bey"i...

Öfkesi kadar gönül alma özelliği de vardır. Siyasete bulaşmamış, kaldırdığı başını, çok fırsatlarla karşılaşmasına rağmen "müreffeh hayat"a hiç eğmemiştir.

SİLAHLAR GÖĞE YÜKSELDİĞİNDE

Milli Mücadele'nin seçkin milis lideri olmak vasfını "Eşkiya prangası"ndan kurtulmak için almamıştı. Doludizgin ve inanarak katılmıştı Milli Mücadele'ye.

Serüven dolu hayatı hem deniz, hem de karaya sayfalar açmıştı. Bir ayağı denizde, bir ayağı karada istiklale koşan deniz efesi işte... Geçmişteki hayat sayfaları karıştırıldığında Birinci Dünya Savaşı'na kadar uzanan bir hayatla karşılaşırız .

Herkesin yaşaması mümkün olmayan zor ve fırtınalara açık ve engin bir denizdir onun hayatı.

Sükun limanlarına demir atmamıştı. Zaman zaman kıyıdan açık denizlere sürüklenen bu hayatın battığı hiç görülmemiştir.

Karadeniz'den Rus limanlarına kadar dümen tutmuş, ama asıl rotayı ulusal bağımsızlıkta bulmuştu.

Rize'nin hangi semtinde doğduğuna ilişkin bilgilerde çeşitli isimler verilir.

Süleyman Kazmaz'ın araştırmasında doğduğu yer şöyle anlatılır.⁽¹⁾

"Rize'nin doğusunda Gülbahar Mahallesi ile İslam paşa Mahallesi arasında yüksek duvarlarla çevrili portakal bahçelerinden oluşan şirin bir semt vardır.

Portakallık Mahallesi... Bu mahalle ağaçlar arasına gömülen evleri ile kıyı boyunca uzayıp gider. Anlatıldığına göre yörenin eski adı Haldoz'dur. Rize Çarşısı'ndan çıktıktan sonra başlayan semte Haldoz derlerdi. Geçmiş dönemlerde Haldoz, "Diğer Haldoz" olmak üzere ikiye ayrılırdı. Sonradan Haldoz'a Bağdatlı, "Diğer Haldoz" a da Portakallık adı verildi."

Murat Sertoğlu da bu görüşe katılır ve "Karadeniz Fırtınası İpsiz Recep" adlı tefrikasında doğum yerini "Haldoz Mahallesi olarak gösterir."⁽²⁾

Nurettin Peker Recep Reis'in doğum yerini Halda olarak vermektedir. Bu ifadede diğer farklı taraf, Halda'nın semt veya mahalle olarak değil, köy olarak gösterilmesidir.⁽³⁾

Çevrenin portakal bahçeleriyle kaplı, "Portakallık alanı" olması, çeşitli

(1) Milli Mücadele'de İpsiz Recep ve Rizeli Gönüllüler, Süleyman Kazmaz, Ankara 1996).

(2) Karadeniz Fırtınası Tefrikası, Murat Sertoğlu, Tercüman Gazetesi, 1971.

(3) İstiklal Savaşı, Nurettin Peker, Güneş Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 1955.

isimlerle anılan bu semte, daha sonra, "Portakal Mahallesi" ismini verdirecektir.

Abdullah Emiroğulları'ndan olan Recep Reis, nüfus kayıtlarına göre 1862 doğumludur. Yaşıtlarının ifadesine göre 1855 tevellütlüdür. İnce, uzun boylu, zayıf, bilemediniz 60 kiloluk, bu tipik Rizeli'ye neden "İpsiz" denildiğinin cevabı ilginçtir.

Elinde olanı, olmayana verdiğinden adı "İpsiz"e çıkmıştır. Dünya nimetlerine el, menfaate kucak açmayan, olanla yetinen biridir. Dostluğu ön planda tutan ve arkadaşlarını unutmayan Recep Reis, portakal bahçesini satarak hapisanedeki arkadaşlarına destek olmuştur.

Eşi Nadire Gürses'in kendisiyle görüşen İhsan Birinci'ye söylediklerine bakılırsa "İpsiz" lakabını Zonguldak'tan iki direkli yelkenlisi ile kömür taşıran almıştı.⁽⁴⁾

"Ben de Rize'de bulunuyordum. Eli çok açıktı, kazandığını sağda solda harcadığından "İpsiz" lakabını vermişlerdi".

Karısı Nadire'yi aldığı anda 40'ı aşmış, olgun bir delikanlıdır. Herkes gibi küçük Nadire de ona "Emice" der.

Nadire Hanım, Recep Reis için "Nadirattan" bir eş, gerçek bir hayat arkadaşıdır. Böylesine dolu dizgin yaşanmış, böylesine engin ve her an patlayacak bir fırtınaya hazır bir hayat denizinde başka kim olabilir ki! Nadire Hanım 17 yıl ık beraberliğinde çoğu zaman "hasret" yastığına baş koymuştu.

Recep Reis de silahından başka neye sarılsın ki?

Adapazarı Nüfus Müdürlüğü'nden zayiinden verilen cüzdanda isim ve şöhreti karşılığında "Abdullah Emirali Oğullarından Recep" yazar. Muamelat kısmına ise şu kayıt düşülmüştür:

"Rize'nin Gülbahar Sultan Mahallesinden 83 hanede Süleyman kerimesi Nadire Hanım ile 5 Sefer 1334 tarihinde akitleri icra kılınmıştır."

Recep Reis, Rus istilasından önce ikinci evliliğini Nadire Hanım ile yapmıştı. Süleyman Efendi babası, Zarife Hanım da annesiydi.

Nadire Hanım'ın Rize'deki kalışı 6 yıldır. Savaş bitince Karasu'ya gelecek önce Kızılıçıkta, ardından Yenimahalle'deki evi Recep Reis'le paylaşacaktı.

Mevzi ve siperlerde yatan, yüreğinin hasreti ile ısınan Recep Reis için Nadire Hanım diyecektir ki: "Beni çok kıskanırdı. Sürekli savaştığından çete-

(4) Hayat Tarih Mecmuası, İhsan Birinci, 10 Kasım 1966

lerin baskınından bana da zarar gelebileceğini düşünür ve kahrolurdu. Dosta dost, düşmana düşmandı. Bu sebeple dostu kadar düşmanı vardı. Bana bir kötülük gelmemesi için baktı ki olacak gibi değil, çetenin bir mensubu gibi yanından ayırmadı. çetenin mataraların ve erzaklarını terkide taşıdım. Eskişehir'de hastalanınca Karasu'da İncirli'ye döndüm. Hep aynı sözü tekrarlamaktan hiç bıkmadı. 'Ben ölürsem, bu kapıyı açık bırakma" diyordu".

Eskilerin bu deyişinde ince bir mana gizliydi. Nadire Hanım bu kapıyı sadece edepli bir hayata açık bıraktı. Bu kapı erdemsizliğe her zaman kapalı kaldı .

HAYAT SAVAŞI

Recep Reis'in Rize-Batum arası yaptığı nakliyecilik sadece ona mahsus bir iş değildi. Dönemin koşulları çoğu Karadenizli'yi Rusya kıyılarından taşımacılık yapmaya zorlamıştı. Çoğunlukla gaz, tuz ve şeker yüklüyorlardı. (Haziran 1906)

Recep Reis ilk zamanlar Mahmut Reis ile çalışıyordu⁽⁵⁾ Batum-Rize hatında daha sonra tek başına sevkıyat yapan Reis, çeşitli vesilelerle Rusya içlerine kadar uzanacaktı.

Rus kıyılarına "dümen" kırıp Resmîyetin dışına çıkan bu seferlerinde zaman zaman yakayı ele vermiş ama o hiç kimseyi ele vermemişti. Onu da ele veren olmamıştı. Yardım eden, el uzatan hep Recep Reis'ti. Ticari bir görüş arz eden bu deniz nakliyatı, siyasi çalkantılar ve olaylar sebebiyle giderek başka bir çehreye bürünecekti.

Osmanlı Devleti'nde Ermeni hareketlerinin artması ve şiddete dönmesi, Rusya'da temelleşen Taşnak örgütünün Karadeniz ve Anadolu'daki faaliyetlerini de arttırmıştı.

Rusya'dan Batum yoluyla çok sayıda silah ve çeteci Karadeniz kıyılarına çıkıyordu.

Bu görünüş altında Batum'dan 17 kişi almıştı. Çeşitli biçimlerde saklanan silahları ile tekneye binenlerin komitacı olduğunu anlayan Recep Reis, bu yanlışlığından dönecek ve beraberindeki Rizeli Abdullah ile militanları bertaraf edecekti.

Teknesi Rize'ye boş olarak demir atmış, bir hafta sonra Dersaadet'e protestolar yağmaya başlamıştı. Çünkü komitacılar Rus vatandaşıydılar. Rusya Recep Reis ile Rizeli Abdullah'ı istiyordu. Zaptiyeler Recep Reis'in evini basmış fakat bulamamıştı.

İstanbul'dan gelen katledilenler listesindekilerin suçları bir hayli kabarıktı. Trabzon Polis Müdüriyeti'nin de teyit ettiği listede ismi olan komitacılar daha önce bombalı ve silahlı eylemlere katılmışlardı ve adam öldürmek, sabotaj yapmak ve casusluk suçlarından dolayı aranıyorlardı.

Komitacılar, İstanbul'da çok sayıda masum insanın ölümüne sebep olan sabotajın failleri arasında bulunuyordu.

(5) Gazino ve eğlence dünyasının ünlü isimlerinden Osman Bey'in babası.

Recep Reis İnebolu'ya geçmiş ve Cebeci Köyü'ne yerleşmişti. Kerempe Burnu ile Kefken arasında küçük çapta taşımacılık yapıyor, yakacak ve yiyecek taşıyordu.

Trablusgarp ve Balkan Savaşı çıkmıştı. Recep Reis Umumi Affa uğrayanlar arasında yer almıştı.

Takipten kurtuluyor ve tekrar Rize'ye dönüyordu.

Zabıta yine takipteydi ve serbest kalanları göz hapsine almıştı. Topaloğlu Ali, Kamburoğlu Şevki ve Recep Reis her olayda akla gelen isimler olmuştu. Diğer çetecilerin işlediği suçlar, sadece onlara yakıştırmakla kalınıyor, üzerlerine yıkılıyordu.

Çaresiz kalan Recep Reis, Topaloğlu ve Kamburoğlu ile Batum'a geçecekti. O dönemde çoğu Rizeli Batum'u mesken edinmişti. Özellikle fırıncılığa dönük işlerin başında Rizeliler vardı. Hemşerilerinin yanında fırıncılık yapıyor ama çok geçmeden yakalanıp hapse atılıyordu. 17 kişinin katlinden sorumlu tutulmuş ve 6 ay hücrede kaldıktan sonra kampa gönderilmişti.

Ayağında zincir köstekler ve bağlı güllerle tarifi imkansız günler yaşayacak, işkencelerden geçecekti.

Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı dönemde kimilerine göre Azerbaycanlı bir gardiyanın yardımı ile zincirlerini kırıp hürriyete kavuşacaktı. Kimilerine göre ise Batum'daki Rizeli fırıncıların para karşılığı sağladığı göz yumma ile esaretten, kim bilir ölümden kurtulmuştu.⁽⁶⁾

Rize'ye döndüğünde Osmanlı Devleti hem Birinci Dünya Savaşı'nın kötü günlerini, hem de kara kışın habercisi sert bir sonbaharı yaşıyordu.

Bölgeye çetecilerin sızması hükümeti harekete geçirmiş ve geniş önlemler almaya sevk etmişti. Gümrük Müdürü Hulusi Bey'in Recep Reis'le yaptığı görüşmeden sonra uyarıları dikkate alan Rizeli denizciler sevkıyat işinde daha dikkatli davranmaya başlamışlardı.

Karadeniz sahil şeridi konumları itibariyle her zaman stratejik önem taşımış ve Milli mücadelede önemli rol oynamıştı.

Deniz ulaşımının özellikle silah cephane sevkıyatındaki önemini kavrayan Karadeniz halkı denizcilik bilgisini, bağımsızlık kavramı ile birleştirmiş ve bu yolda büyük çaba vermişti.

Kazım Karabekir Şark Cephesi Kumandanı olarak karargahından çektiği

(6) Konuya derinlik sağlaması açısından 1. Dünya Savaşı'ndan sonraki Rusya ve bölgedeki gelişmeler ile Batum'a Ek bölümünde (3) yer verilmiştir.

şifreli telgraf namede, Dahiliye ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti' ile Büyük Millet Meclisi Riyaseti'ni Batum ve Karadeniz Bölgesi hakkında bilgilendirmişti. 29.7.1336 (1920)

Karabekir bu yazısında Batum 'un geleceği, Batum ve Karadeniz'deki hukukumuzun müdafaasının taşıdığı öneme işaret etmişti.⁽⁷⁾

Milli mücadelenin resmi yazışmalarında bağımsızlık çabaları ile bu faaliyetlerin içinde Recep Reis gibi Rizeli yurtseverleri görmek mümkündür.

Polis Müdüriyeti'ne sunulan 28 Temmuz 37 1921 tarih ve 444 numaralı "Mahrem" yazıda Batum'dan gelenlerin verdiği bilgi ile kurşuna dizilen iki Kuvayi Milliye'ciden söz edilmektedir.⁽⁸⁾

"1-Dün akşam üzeri motorla Batum' dan gelen iki zat Batum hakkında verdiği malumatı arz ediyorum.

2- Temmuz'un dokuzuncu günü Rizeli Şakir Reis ile refikleri Mehmet ve Atinalı (Rize semti) Osman Ağa 'lar motorlarına yükledikleri iki sandık bomba, üç sandık fişenk, yedi mavzerle otuz kadar halıy Kuvayi Milliye namına getirecekleri sırada bunları haber alan Gürcü Hükümeti onları yakalayıp kurşuna dizdirmiş ve orada yaşayan Osmanlı tabası sefarete giderek bu haksız muamelenin protesto edilmesini istemişlerdir. Halen Batum tevkifhanesinde seksen Osmanlı vatandaşı bigünah olarak inlemektedir.

3-Batum'da Rum Cemiyeti Gürcü hükümetiyle her hususta teşrik-i mesai etmekte, Türklerin tevkif ve hapsedilmeleri devam etmektedir. Türkiye'ye sevk edilen bilcümle esliha ve cephanenin miktarı muntazaman ve gününde vapur postası ve özel kurye ile İstanbul' a bildirilmektedir.

4-Moskova' dan Batum İstasyonuna gelen silah ve cephanenin bir kısmını kayık ve motorlarla Trabzon ve Rize iskelelerine çıkarıp hükümete teslim etmek isteyen fedakar halkın çabaları oradaki yetkililerin gerekli ilgiyi göstermeyişinden haftalardan beri Batum istasyonunda bulunmaktadır. Bu durumun vatanına bağlı bir kişi tarafından ifade edildiğini arz ederim. 28 Temmuz 37. İskele Komiser Muavini.

Milli mücadele'nin ilk direniş teşkilatlarından biri de Trabzon Muhaazai Hukuk-ı Milliye Teşkilatıydı. Karadeniz bölgesini kısa zamanda toparlayan

(7) Şark Cephesi Kumandanı General Kazım Karabekir'in şifreli telgraf namesi ile çözülmüş metni için Belgeler bölümüne (3) bakınız.

(8) Milli Mücadele'de Trabzon Vilayetiyle Yazışmalar, Doç. Dr. Mesut Çapa- Veysel Usta, Trabzon Valiliği Yayınları, Trabzon 1995, DF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

bu direniş teşkilatının en önemli kalelerinden birini de Rize teşkil ediyordu.

Teşkilatın Rize'deki bu şubesinin yanı sıra Ahmet Tevfik ve Ali Rıza Paşazade Celal Bey'lerin başkanlığında Lazistan Tekamül-ü Milliye Cemiyeti adlı bir teşkilat daha vardı.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye'nin 13 Şubat 1919'daki kongresi sonucunda Rize şubesi resmîyet kazanmış ve kurucular arasında Mataracızade Mehmet Bey, Tuzcuzade Süleyman Tevfik Bey, Lazoğlu Mustafa Efendi, Mataracızade Hakkı Bey, Güvelioğlu Ahmet Bey ve Hacıömeroğlu Ahmet Bey yer almıştı.

Rize'nin ileri gelen hükümet adamlarından Mühendis Osman Bey'in de çağrısı, Recep Reis'in ulusal bağımsızlık kavgasında ilk önemli ateşlemelerden biri olacaktı.

Osman Bey ve arkadaşları "Milli Kurtuluş Komitesi" kurmuşlar ve yurtseverleri bu teşkilatla bir araya getirmeye başlamışlardı. "Vatan tehlikede, memleket elden gidiyor" diyorlar ve Rize' den başlamak üzere Karadeniz ve Anadolu' da tek bir düşman bayrağının kalmayacağı güne kadar mücadele andı içiyorlardı.

Tirebolu 37. Fırka 'ya bağlı Hacı Hamdi Bey emrindeki komitede Salih Zeki (Tuzcuzade) İbrahim Bey (Kızıloğlu), Güveli Memiş, Zekeriya Bay (Tiryaki-Saraç: İslam paşa mahallesinden Harunoğlu 1317) gibi yurtseverler bulunuyor. Recep Reis de yurtsever safında yerini alıyordu.

Kızıloğlu'nun takası ile Tirebolu ve Giresun'a yapılan seferlerde malzeme sadece mühimmat değildi. Yörede alınması gereken tedbirler ve çete mücadelesine yönelik bilgiler Recep Reis tarafından merkeze aktarılmıştı.

Rusların uzun süreden beri devam eden işgalci politikası İhtilal hareketi ile durulmaya yüz tutmuştu. Çarlık rejimi ile Bolşevikler arasındaki iç savaş doğal olarak sınırlara da sıçramış ve birlikler bu sebeple çekilmeye başlamıştı.

Hacı Hamdi Bey'in yanındaki İpsiz Recep teknesiyle Rize'ye dönerken sandıklar dolusu cephanenin yanı sıra iki önemli yolcu da taşıyordu. Hopa'lı Mehmet Bey ve 37. Fırka'dan Muhittin Bey'di. (General Sarol) bu subaylar. Mehmet Bey Sürmene'de inecekti. Osman Bey'in evinde yapılan toplantıda önemli kararlar alınmış ve kurtuluş için and içilmişti. Ardından gümrük binasına bayrak çekiliyor ve Türk subaylar kararlılıklarını göstermek için nöbete geçiyorlardı. Başta Mühendis Osman Bey, İbrahim Bey (Kızıloğlu), Salih Zeki Bey (Tuzcuzade Zekeriya Bey (Tiryakiöğlu) Güveli Memiş ve Recep Reis'

den müteşekkil Kurtuluş Komitesi tam teçhizatla yürüyecek ve binlerce Rize'li bu toplu anda katılacaktı.

Çatışmalar arasında Besim Bey (Öksüzoğlu) Hacı Bey (Hamitoğlu) ve zihni Bey şehit olmuş, Muhittin Bey 200 gönüllüden oluşan ilk müfrezeyi harekete geçirmişti. O gün için oluşturulan müfreze sanki geleceğe yönelikti. İleriye gören kumandan özellikle çevreyi baskı altına alan çetelere karşı diğer anlamda Milli çeteler oluşturmuştu. Recep Reis'le birlikte olan ve seferberlik af ilanı ile Rize'ye dönen Ali Ağa (Topaloğlu) ile Ahmet Ağa da (Kalkandere) gönüllüler arasındaydı. İhtilalin ardından Batum'da yeni idare işe başlamıştı. İpsiz Recep'le kader birliği yapanlardan Zekeriya Tiryakioğlu Batum hareketini Murat Sertoğlu'na şöyle anlatmıştı:⁽⁹⁾

"Rusya'da İhtilal olunca Batum'daki Gürcüler bir hükümet kurmuşlardı.

Bize 37. tümenle birlikte Batum'a yürümek emrini verdikleri zaman çok sevinmiştik.

Hele İpsiz Recep'in sevinci sonsuzdu. Orada başına gelenleri hiç unutmuyordu. En büyük ümidi de Batum'a girdikten sonra kendisine oyun oynayanları bulmak, onlarla hesaplaşmaktı. Ancak bu iş yani Batum'u ele geçirmenin kolay bir iş olmadığını bilmiyor değildi.

Cephelerden dönen büyük Rus kuvvetleri Batum'da toplanmıştı. Bunların sayıları bizim kuvvetlerimizden kat kat fazlaydı. Bu hükümet Bolşevikliği kabul etmemişti. Hala Çarlık taraftarı idiler ve ergeç Rusya'ya hakim olacaklarını umuyorlardı. Biz büyük bir heyecan içinde yola çıktık. Hopa' da kısa bir duraklama yaptık, burada ne yapacağımız öğretildi. Batum 'un iki kalesi vardı. Biz bunlardan birine saldıracaktık. 37. Tümen de öbür kaleye. Ayrıca Deli Halit Bey komutasında bir birliğin de Azer'den gelerek bize katılacağını öğrendik. Hopa'dan fazla vakit geçirmeden hareket ettik.

Ben bombacıydım. İpsiz Recep'le birlikte bize Orek tabyalarını ele geçirmek emri verilmişti. Durumları itibariyle Rus askerlerinin bize bu kadar sert karşı koyacağını ummuyorduk. Batum önünde tam bir hafta savaştık. Sonunda Rusların karşı koyma gücü tükendi. Orek tabyalarını ele geçirmiş ve Türk bayrağını dikmiştik. Baktık Mahmudiye tabyasında da Türk bayrağı dalgalanıyor. 37. Tümen de büyük başarı göstermişti.

Tabyaları ele geçirdikten sonra artık Batum elimizde demekti. Şehre üç koldan girdik. Gürcüler şehri boşaltmış ve büyük zayıat vererek perişan bir

(9) Karadeniz Fınnası İpsiz Recep, 19-20 Numaralı Teknikalar, Tercüman Gazetesi, 1970

halde geri çekilmişlerdi. Deli Halit Bey'in kuvvetleri gelmiş bize katılmıştı.

Batum' dan sonra Çürüksu'yu alarak vazifemize tamamladık. O zaman bize izin verdiler. İpsiz Recep'le birlikte hesaplaşacağımız kimseleri aradık ama bulamadık. Bunlar Türk ordusu Batum'a girmeden önce savuşmanın yolunu bulmuşlardı. İpsiz Recep buna çok üzüldü. Batum' da bir süre kaldık. Şehir sükuna kavuşmuş ve çapulcu çeteleri kaçmıştı. Bunların çoğu subaylarını öldüren askerlerdi. Ellerinde bol miktarda silah ve mermi vardı. Türk ordusunun Batum'u işgali, halkın malını, ırzını, namusunu da korumuş bulunuyordu. Bir süre sonra çetelerin memleketlerine dönecekleri bildirildi. Biz de takaya atlayıp Rize 'ye döndük."

Recep Reis, Osman Bey ile Liklizade Hasan'in ortak olduğu motorla kömür taşıma işine girmişti. Ne var ki motorun bir sevkıyat sırasında batması Recep Reis'in hayatında yen bir rota çezecekti. Bu defa İstanbul Sarıyer'e gelmiş, İslam paşa Mahallesi'nde oturan Rizeli Hafız Mehmet ve Cafer mercan'la buluşmuştu. İstanbul semtlerinde çetelerin cirit attığı bu dönemde Recep Reis'in yanında Hasan Sekmiş, Mehmet Altıkan, Kara Mehmet de (Saloğlu) vardı.

İstanbul'daki yurtsever direnişçilerin Recep Reis'i bulması çok zaman almamıştı.

Yüzbaşı Ziya Bey Harbiye Nezareti'ndeydi ve bilinen görevinin dışında önce bilinmesi gerekeni yani bağımsızlığı savunan yurtseverlerden biriydi. Ziya Bey' in Zekeriya köy' den Terkos' a uzanan geniş alan içinde işbirlikçi çete faaliyetlerinin önlenmesi gerektiğini vurgulamıştı. Çetelecilerin bir bölümü Ege adalarından ve Girit'ten gelmişti. İstanbul'un çeşitli bölgelerinde saldırlılarla halkı bizar ediyor, sadece soygunla kalmayıp, can alıyorlardı. Çaresiz ve savunmasız halkın direnç gücünü kırmayı hedeflemişlerdi.

İşgal kuvvetleri olup bitene göz yummakla kalmıyor, çetecilere karşı savunmaya geçen semt sakinlerini mütareke hükümlerine uymamakla suçluyorlardı.

İngiliz ve Fransız gizli servisleri Anadolu'daki direnişin güçlenmesi kadar İstanbul ve çevresinde belirgin biçimde hissedilen uyanışın önlenmesine özen gösteriyorlardı.

Direnişin İstanbul'da büyümesi halinde, silahları elinden alınan askerin Anadolu 'ya geçmesi kolaylaşacaktı. Anadolu 'ya silah ve asker sevikayatının semtlerin teşkilatlanması ile kolaylaşacağı göz ardı edilemezdi.

İngiliz Gizli Servisi, İstanbul Hükümeti'nin mücadeleye yönelik bir çaba vermesini siyasi yönden önlemişti. Osmanlı Genelkurmayı, polis ve jandarma

gücünü ise silahtan arındırmış ve böylece askeri açıdan da önlem getirmişti. Ancak gerek siyasi, gerek askeri kanattan Milli Mücadele'ye inanan çok sayıda yurtsever olacaktı. kimileri kilit görevlerdeydi ve içlerinde kadınlar da vardı.

Çeşitli kanallardan Anadolu ile irtibat sağlanıyor, semtler hücre biçiminde teşkilatlanıyordu. Ziya Bey'in Recep Reis'le görüşmesinden belli kişilerin bilgisi vardı.

Artık sadece savunma olmayacaktı. Karşı çıkışın siviller tarafından yapılması ve özellikle çetelere bu yönde darbe indirilmesi gerekiyordu. Böylece hem işgalin sivil baskı ve zorbalığı durdurulacak, hem de işgal kuvvetlerinin dikkati bu yöne çevrilecekti. Bu durum ise, teşkilatlanan direniş gruplarının Anadolu'ya silah ve asker sevkiyatını hızlandıracaktı.

Köylere musallat olan çetecilerin en önemlisi Giritli Andon'du. Recep Reis'e ilk etapta 12 tüfek ile 2 sandık cephane verilmişti. Sonraki irtibat ile cephane desteği Sarıyer İskeleyi'nde gerçekleşiyor, iskele memuru İsmail Bey aracılık görevini üstleniyordu.

Recep Reis'in durumu çete mensuplarına anlatması ilk adımda kolay değildi. Gerçi o ne derse, emir telakki edilir ve bu emir yerine getirilirdi. Ama yeni "iş" in kapsamının da bir merak unsuru olması doğaldı.

Sarıyer Hünkar Suyu'nda konuyu çetenin en kıdemli dört mensubuna açan İpsiz Recep demişti ki:

"Sadece Rize değil, Karadeniz değil, o bildiğimiz dağlar ve kıyılar ve denizler değil, belki de hiç bilmediğiniz, hiç görmediğiniz. denizlerin ve kıyıların en yüksekteki zirvelerin sizin olmasını ister misiniz? İşte size hiç aklınıza getirmedığınız emsalsiz bir ganimet..."

8 tayfası ve onlara Sarıyer'den katılan 3 Rizeli ile toplam 12 kişiydiler.

12 tüfekleri vardı, 2 sandık mermileri...

Kaptan Andon'la ilgili ilk bilgileri yine Rizeli olan ve Tarabya'da gazino işleten Vasil getirmişti. Andon 40 kişilik bir kuvvete sahipti ve Pazar günleri bu gazinoya geliyordu.

Yüzbaşı Ziya Bey, iskele Memuru İsmail bey aracılığı ile para göndermişti. Recep Reis bu paranın bir bölümü ile tabanca satın alacak kalanını ise arkadaşlarının geçimine ayıracaktı.

Pazar gecesiydi ve 4 defa patlamıştı tabanca. Kaptan Andon yere serilmiş ve ortalık ana baba gününe dönmüştü. Recep Reis ve adamlarının olay yerinden sıyrılmaları zor olmuştur. Baskın deneyimleri vardı ve usulüne göre sa-

vaşmasını biliyorlardı. çetenin ikinci adamı Hrista ve İngiliz Gizli Servisi harekete geçmişti. Boğaz yakasına gönderilen 50 İngiliz askeri ev ve kahveleri aramalarına rağmen Recep Reis ve arkadaşlarını bulamayacaklardı. Reis, iç kısımlara çekilmişti. Çevreyi, diğer işbirlikçi çetelere dar getirmiş ve baskınlarla özellikle silah ve cephaneye yönelik ganimet sağlamıştı. Civar Rum çetecilerden temizlenmişti. Elde edilen ganimet Anadolu'ya gizli teşkilat elemanları tarafından sevk ediliyor, önemlisi işgal kuvvetleri ile silahlı zorbalara arasındaki dayanışma zaafa uğrattılıyordu.

Kaptan Andon Çetesi'nin önemli adamlarından Tarabyalı Koço'nun da saf dışı bırakılması ve Yeniköy'ün zorbalardan arındırılmasından sonra İngilizlerin artan takibi üzerine Recep Reis daha sık yer değiştirmeye başlamıştı.

Bu hem asker takibini zorlaştırıyor, hem de bulunduğu çevrede yerleşik Türk köylerinin sürekli gözaltında tutulmasını önliyordu. Çünkü köyler Türk çetelerine yataklık yaptıkları gerekçesiyle bizar ediliyor ve masum insanlar ölüm tehdidi altında yaşıyorlardı.

Karargahı daha çok karşı alandaydı ama Recep Reis Beykoz'la Sarıyer arasında mekik dokuyordu. Sürekli baskınlarla diğer çetecileri yıldırıyordu. Sarıyer Taşocağı'nda saklanan Hristo ve arkadaşlarını bir gece çembere almışlar ve on bir çeteciye öldürmüşlerdi. Çete reisi Hristo da ölümler arasındaydı.

Recep Reis'in takımı baskından sonra ayrılıyor ve iki gün sonra Büyükdere'de buluşuyordu. Ekip tamamlandıktan sonra Reis, yeğeni Hamza ve diğer efradı ile takanın dümenini bu defa Şile'ye çeviriyordu.

Karargahları eşkıyaların bulunmadığı bir alandı. Yer arayışlarında akla gelmeyecek barınma alanları seçiyorlardı.

Bu ise onları daha saklı hale getiriyordu. Çünkü çok sayıda zorba Şile'de yuvalanmış hatta İncirli'de bile güçlü duruma gelmişlerdi. .

Genelde Türkleri sürmek hatta Kastamonu 'ya kadar uzaklaştırmak politikası izleniyordu. Çok masum insanın kanına girmiş yakıp yıkmışlardı. Sayıları yüzden fazlaydı.

Recep Reis Şile'de, Yeğeni Hamza'nın kaleme aldığı bir mektubu Hafız Mehmet Efendi'ye elden göndermişti. Eskiden beri tanıdığı Mehmet Bey'den Şile'deki haydutlar hakkında bilgi istiyordu.

Seferberlik öncesi Rusya seferlerinde getirdiği tuz, şeker ve çayı toptancılık yapan Mehmet Efendi 'ye satardı. Mehmet Bey cevabi mektubunda Recep Reis'e merkeze gelmemesini öğütüyor ve çetecilerin onu beklediğini bildiriyordu. Recep Reis onları daha önce de karşılamıştı.

Zonguldak-İstanbul arası kömür taşıyan teknesi Kefken önlerinde batmış ve 5 arkadaşıyla ölümden dönmüştü. Bu defa Rum çetesinin saldırısına uğrayacaklar ve çatışmada üçünü öldüreceklerdi. Sarıyer'e geçip izini kaybettiren Recep Reis bu sebepten Şile'de tetikte olmak zorundaydı.

Oysa Şile'yi eşkıyalardan temizlemek görevi almıştı. Hafız Mehmet'in mektubunu tedbir açısından değerlendirmiş ve Anadolu 'ya kaçırılacak silahların sevki için Şile'yi üs olarak seçmişti. Şile'nin temizlenmesi ve sevkıyatın güven içinde yapılması gerekiyordu. Geri çekilip saklanması söz konusu olamazdı.

Bu noktada önemli bir engel teşkil eden Kaptan Atanas'ın ortadan kaldırılması gerekiyordu. Kaptanın gittiği Şile'deki kahveye yapılan baskın başarılı olmasına başarılıydı ama Reis, bir efradını kaybetmenin üzüntüsü içindeydi.

Kaybettiği kişi yeğeni Hamza idi. Onu ormana gömmüşler ve dağ köyüne çekilmişlerdi.

Karasulu Behzat Bey'in (Karadan) babası da o dönemlerde olayın içindeydi. Behzat Karadan Hamza Bey'in Rum eşkıyası tarafından Şile'nin üzüm balıkları denilen alanında vurulduğunu, Süleyman adındaki çetecinin de ayağından yaralandığını, babasından nakletmektedir. Bu ifadeye göre, daha önce Recep Reis'le gizli direniş teşkilatı adına irtibat kuran Yüzbaşı Ziya Bey de olay yerindedir.

Olay sonrası Şile baskı altına alınmış ve çevre neredeyse yeniden işgale uğramıştı. Evler basılıyor ve köylüler Recep Reis'e yardım ettikleri gerekçeyle tutuklanıyordu. İngilizler şüphelendiklerini Ereğli'ye götürmüşlerdi.

Recep Reis'in çetesine üç kişi daha katılmıştı. Çatışmalardaki ganimetle silahları çoğalmıştı. Artık teçhizatları yerindeydi ve daha güç görevlerin üstünden gelebilirlerdi.

Çeteyi Zekeriya Bey (Tiryaki) ile türlü tehlikeye göğüs gere gere yaşatmışlar, neredeyse ölümden ölüme koşmuşlardı. Mehmet Kaptan da (Altıkan-noğlu) yanındaki ilklerdendi. Rizeli Mehmet bir baskın sonrasında İstanbul Çeşme meydanı'nda bir eve saklanmış, fakat İngilizler tarafından yakalanıp diğer çeteci Şerif ile (Kaçıran) Kroker Oteli'nin bodrumundaki işkence hanceye götürülmüşlerdi.

Kroker, Arapyan Hanı gibi İngiliz Gizli Servisi'nin en önemli sorgulama merkeziydi. Burada tarifi imkansız zulümle karşılaşacaklar ama ser verip sırmayacaklardı. Eğer konuşsalar direniş örgütleri büyük yara alabilir ve İstanbul'un Anadolu ile bağlantısı gümüş çapta sekteye uğrayabilirdi.

Mehmet Kaptan sonrasında "Burnu büyük" diye anılacaktı. Denilenin aksine alçakgönüllü biriydi ve burnunun büyüklüğü Kroker Oteli 'nde işkence sonu burnunun kırılmasından ileri geliyordu.

İpsiz Recep Mehmet Kaptan' ı tekrar Çeşme meydanı'ndan alacak ve bu mezalime Sarıyer "Domuzderesi Baskı" ile mukabele edecekti.

Boğaz yakasında Millicilere kan kusturan ve kim bilir Şerif ve Mehmet Kaptan'ları ihbar eden işbirlikçilere verilen cevap bir hayli sert olmuştu. 18 işbirlikçi Belgrat ormanlarında katledilerek cezalandırılmış ve böylece "İpsiz" artık namerdin boynuna geçirilmiş bir "ip" olarak telakki edilmişti.

Recep Reis'in üstlendiği görev, yeni alanlarla genişlik kazanmaya başlamış, buna İnebolu'ya silah götürmek de eklenmişti.

Recep Reis çok İnce bir düşünce ile sevkıyatın motorlu yapılmasının dik-kati çekeceğini, bu yüzden yelkenli kullanılması gerektiğini anlamıştı. Silah-lar direniş örgütleri eliyle Zeytinburnu'ndan alınmıştı. Gece Yarısı İngilizle-rin kontrolündeki mühimmat deposuna yurtseverler tarafından giriliyor ve sandıklar bir motorla açıkta bekleyen Recep Reis'in teknesine aktarılıyordu.

Sandıklardaki ağır makineli tüfekler, bombalar ile diğer cephane Recep Reis tarafından İnebolu'ya ulaştırılmıştı. Recep Reis artık direniş teşkilatının güvenilir bir mensubu addedilmiş ve Türk ordusunun bir subayı olarak kabul görmüştü.

"10 yıllık Harbin kadrosunu-1912-1922 saptayan İsmet Görgülü Milli mücadeleye hizmet için kurulan gruplar için de yer verdiği karakol Teşkilatı anlatı-mında Cemiyetin başlıca elemanları arasında Recep Reis'i de göstermektedir.⁽¹⁰⁾

Bu başlıca elemanlar ise Yahya Bey Müfrezesi, Küçük Arslan Müfreze-si, Büyük Arslan Müfrezesi, İpsiz Recep Müfrezesi, Bulgar Sadık Müfrezesi, Dayko Müfrezesi, Yüzbaşı Nail Müfrezesi, Yalovalı İbo Müfrezesi, Geble Rı-fat Kaptan Müfrezesi, Demir Hulusi Bey Müfrezesi'dir.⁽¹¹⁾

(x) (10) 10 yıllık Harbin Kadrosu, İsmet Görgülü, Atatürk, Kültür ve Tarih Yüksek kurumu, Anka-ra, 1993

(X) Ayrıca ek bölümünde (2) Müfrezelere bakınız.

(11) Görgülü'nün listesinde ayrıca bölgenin mintika sorumluları arasında şu isimler de yer alır: Üsküdar J.T.K. Bnb. Remzi, Gebze Jandarma Komutanı Nail, Kartal Jandarma Komutanı İzzet, İzmit Jandarma Komutanı Kerim, Maltepe Atış Okulu Yüzbaşı Fehmi, Maltepe Atış Okulu Yüzbaşı Hulusi, Yüzbaşı Ramiz (Adapazarı), Hopalı Yüzbaşı Rauf (Adapazarı), Dr. Yüzbaşı Trabzonlu Raik, Meto Hü-seyin (Adapazarı), Mehmet Bey (Adapazarı), Kadıköy Mintika Komutanı Veysel Orhan, Gebze Minti-ka Komutanı Yüzbaşı Dayı Mesut, Şile Mintika Komutanı Yusuf Ziya Bey, Kartal Mintika komutanı İhsan Bey, Beykoz Mintika Komutanı Murat Bey ve Mehmet Kaptan

Görüldüğü gibi Recep Reis direniş örgütünün militan kadrosunda olup, Ziya Bey'in kendisine verdiği belgeye göre mühürünü basmış ve 250 lira almıştı. Bunun 50 lirası subay maaşıydı ve geri kalanını faaliyetler için harcayacaklardı.

Kendisine mücadelesi için yeniden ne zaman tahsisat ayrılacağını ne Ziya Bey ne de kendisi biliyordu. Bildiği, hangi şartlarda olursa olsun bu mücadelenin devam etmesiydi.

Gerekli olanı ama zorla ama rica ile alacaktı. Çünkü hem kendisinin hem de arkadaşlarının buna ihtiyacı vardı. Kefken Recep Reis'in vazgeçemediği bir karargahtı. Çünkü onun saldırı ve savunma tarzına uygun muhkem bir alandı. Aynı zamanda hem İstanbul kıyısını hem de Kocaeli-Sakarya hattını gözlemek imkanına sahipti.

İlk korsanlık döneminde de Kefken'i üs olarak seçmişti. Fenerci Hüseyin Çavuş 1909'dan beri süregelen dostluğu vardı. Hüseyin Çavuş'un oğlu Hasan Bey (Işık) konuya ilişkin verdiği bilgide Recep Reis'in 1920 Haziran'ında Kefken'e geldiğini ve burada coşkuyla karşılandığını ifade etmişti.⁽¹²⁾

Recep Reis bu tarihlerde Ketken'de üstünlük kurmak isteyen Kuvayi İnzibatiye kuvvetlerinin deniz hareketlerini da püskürtmüştü.⁽¹³⁾

"Haziran 336 (1920) de Kuvayi İnzibatiye'ye ait bir gambot Kefken sahillerine yaklaşarak karaya asker ihracı teşebbüsünde bulununca karşılarında İpsiz Recep çetesini bulmuş ve ateşle mukabelesi neticesinde uzaklaşmaya mecbur bırakılmıştır."

Hasan Bey'in "Karadeniz Fırtınası" tefrikasındaki Kefken ve Recep Reis anlatımı, Sertoğlu'nun notlarına uygunluk göstermekte ve içerik farkı göstermemektedir.

İpsiz Recep bana buraya hangi maksatla gelip yerleştiğini açık ve doğru olarak söylemiş değildi. Sadece çete kurduk demişti. Onun eski bir korsan olduğunu biliyordum.

(12) Hasan Işık'ın bu bilgileri Hüseyin çavuş'tan naklen Murat Sertoğlu'na vermişti. Bu kitabın yazarı da Murat Sertoğlu'nun meslekte bir çırağı olarak çeşitli gazetelerde beraber çalışmak şansına sahip olmuştu. Sertoğlu eski güreşçiler, efeler ve diğer konularda yardımını esirgememiş, Bulgar Sadece ve İpsiz Recep başta olmak üzere notları ile tarafımızı bilgilendirmişti. Sertoğlu'nun yardımını sağlayan ve çalışmalarımıza ilk desteği sağlayıp, araştırmalarımızı yayınlamak güvenini gösteren eski yayın yönetmenlerinden Oktay Verel'e şükranlarımı bir kere daha sunuyor, Sertoğlu'nu rahmetle anıyorum. **

(13) İstiklal Savaşı'nda 7 ncı Tümen, Kur. Alb. Ali Rıza Özkul, K.K.K Yayınları, Askeri Basımevi, İstanbul 1952
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Balkan Savaşı'ndan çok önce bu işi yaparken yine Kefken'i üs olarak seçmişti. buradan geçen takaları yelkenlileri vururdu. Bir seferinde de büyük bir vurgun için İğneada 'ya gitmiş fakat oradan eli boş dönmüştü. Bana canlarını bile zor kurtardıklarını söylemişti. Ortada devlet otoritesi olmadığından hiç kimse onları temizleyemezdi. İpsiz Recep'in adamlarının sayısı gitgide artıyordu.

Deniz nakliyatını da bütünüyle kesmişti. İşte tam bu sırada onun tek gyesinin korsanlık olmadığını anladım. Bir gün Kandıra Kaymakamı'ndan ona bir mektup geldi. Recep Reis yanıma geldi ve Yunanlıların Kandıra 'yı işgal etmek üzere İzmit'ten yola çıktığını söyledi. Kaymakam ondan yardım istemişti. Hemen gideceğim ve elimden gelen gayreti göstereceğim dedi.

Şaşırmıştım çünkü ben o zamana kadar İpsiz Recep Reis'in sadece bir korsan olarak biliyordum.

Onun aynı zamanda vatan hissi ile dolu olduğunu ve korsanlıktan başka neyin peşinde olduğunu bilmiyordum.

Yunanlılar Kandıra 'yı işgal etmek için oraya kuvvet göndermişlerse bu kuvvetin en azından birkaç bin kişi olması gerekirdi.

İpsiz Recep 20-25 kişilik kuvvetiyle bunlara nasıl karşı koyacaktı? Bunu kendisine söylediğinde zerrece oralı olmadı ve hemen gideceğini söyleyerek tayfalarını toplamaya başladı. Bu, büyük bir cesaretti ama gidişi boşuna oldu. Yunanlılar Kandıra 'yı daha önce büyük bir kuvvetle işgal etmiş bulunuyorlardı. Adeta teessüründen kahrolmuş olarak döndü.

Anlaşıldığı kadar Yunanlıların işgal hareketinin haberi, kaymakamlık tarafından Recep Reis'e geç ulaştırılmış ve düşman kuvvetleri Reis'in gelmesinden önce bölgede yerleşimini sağlamıştı.

Bölgeye Yunanlılardan önce gitmesinin nasıl bir fayda sağlayacağı konusundaki soruya İpsiz'in verdiği cevap gerilla stratejisine uygun bir cevaptı:

"İzmit'ten gelirken yollarını keserdim. Kuvvetleri kol halinde geldiklerinden pusuya düşürür, yıldırma hareketleri yapardım. Böylece hem köprüleri atarak hem zayıf veririr hem de meşgul ederek yıldırırdım."

Yunanlıların Kandıra bölgesindeki işgal yerleşimi uzun sürmüş, fakat Recep Reis boş durmamıştı. Kefken' den Karasu 'ya geçip özellikle meydana boş bulan işbirlikçi eşkıya çeteleri ve zorbalar ile Aznavur Kuvvetlerine karşı büyük savaş vermişti. Bir avuç birliği ile bölgeye hakim olmuş ve çevreyi askeri açıdan temizlemişti.

Rum çeteciler kaçmış, Kandıra 'yı tutan Yunan kuvvetleri de sürekli yer değiştiren ve "vurkaç" yapan Recep Reis'in üstüne gidememişlerdi.

Recep Reis bölgede rahatlığı sağladıktan sonra tekrar Kefken'e dönmüştü.

Emrindeki kuvvetin 40 kişiye yükseldiğini Hüseyin çavuş'tan naklen ifade eden Hasan Bey' in Recep Reis ' in Kefken ' e dönüşüne getirdiği gerekçe şöyle olmuştu.

"Adaya gelmesinin sebebi İstanbul'dan insan ve silah-cephane sevkiyatının hızlanmış olmasıydı."

KEFKEN'DE BİR GERİLLACI

Yeni iltihaklarla güçlenen ve Kefken'de mevzi alan Recep Reis, hem İstanbul Hükümeti'nin hem de işgalcilerin baş düşmanı olmuştu.

Sadrazam Damad Ferid Paşa, İpsiz Recep ve arkadaşlarının ele geçirilmesi için Kefken'e Kuvayi İnzibatiye 80 jandarma göndermişti.

Binbaşı Lütfü kumandasındaki Kemal Reis Gambotu Kefken'i topa tutmaktan başka bir şey yapamamış mıydı? Acaba yapmamış mıydı?

Lütfü Bey'in Kefken'e asker çıkarıp millicileri katletmeyi kendine yedi-remediği ve bu baskını bilerek başarısız kıldığı da dikkatten uzak tutulmamalıdır. Çünkü o ahvalde nice yurtsever İstanbul hükümetinin emir ve kumandasında olmasına rağmen Anadolu'ya sempati ile bakıyordu. Hatta gerek polis gerek askeri mevkiilerinde silah kaçırılmasını görmezlikten geliyorlardı.

Büyük bölümü Millicilerin kurduğu direniş teşkilatlarına en azından engel teşkil etmeyen çabalar içindeydi. Desteklerinin bilinmemesi ve çabalarının açığa çıkmaması doğaldı.

Bu görünüş altında İstanbul hükümeti emrindeki her kişinin işbirlikçi ya da Millici karşıtı olarak tanımlanması mümkün değildir. Çünkü çoğunluğu "Millicilerle" birleşmiştir. Bu bakış altında İbrahim Bey'in boş alanlara atış yapıp, yurtseverlerin canına yönelmeden sadece verilen görevi yerine getirdiğini düşünebiliriz.

Kuvayi İnzibatiye jandarması olarak hareketin içinde yer alanların da anlatımı bu görüşü teyit edici biçimdedir.

Konuya temas eden İhsan Birinci'nin anlatımı şöyledir:⁽¹⁴⁾

"Oldukça kuvvetlenen akıncılar, bilhassa düşmanla birlik ederek, köylüye zulüm edenlere dehşet saçıyordu. Bunu haber alan Sadrazam Damat Ferid Paşa, çetenin tenkili için, Kemal Reis gambotuna bindirdiği Kuvayi İnzibatiye'ye mensup binbaşı Lütfü kumandasındaki seksen jandarmayı, Kefken Adası'na göndermişti. Top ateşiyle de bir şey beceremeyeceklerini anlayanlar İstanbul'a dönmüş, yerine bu defa bir Fransız torpidosu yollamışlardı. Bu gibi tehditleri umursamayan İpsiz Recep Reis, yeğeni Hamza ile arkadaşlarından Altıkanoğlu Mehmet, Şerif Kaçaran ve Kaşkın'ın İbrahim'i yanına alarak, kayıkla karşı sahile çıktılar.

Mevzilendikleri yerden hep birden salladıkları el bombalarını top mermisi sanan Fransız gemisi, çekmeye vakit bulamadığı çapasını denize bırakıp kaçtı."

Sonrasını biz ekleyelim. Recep Reis Fransızların geri çekilme sırasında bıraktığı bazı levazıma sahip olmuştı.

İşgalcilerin dönüşünden sonra bir Rus motoru da Kefken'e çevrilmiş ve el konulan araçtaki ganimet tabii, köylülere dağıtılmıştı.

"Garp Cephesi Nasıl Kuruldu?" incelemesinde konuya Recep Reis'le temas eden Rahmi Apak genel bir değerlendirme yaptıktan sonra Kefken meselesine paragraf açar:⁽¹⁵⁾

"Milli hareketin kahramanlarından sayılan İpsiz Recep'e bu kitapta yer vermemek haksızlık olurdu. İpsiz Recep aslen Rizelidir. Motoru Kefken adasında batmış, sermayesiz kalmış ve Kandıra mıntıkasına geçmişti. İpsiz Recep milli cepheye katıldıktan sonra Kandıra muhitinde Rum çeteleri ile mücadele ederek, Türkleri Rumların tecavüzünden kurtarmış, İstanbul'dan Kandıra yolu ile kaçıp gelen askerlere, subaylara, komutanlara ve büyük zatlara yol göstermiş,yardım etmiştir.

Bu esnada Adapazarı'ndan gelen Abazalar, Milli Cephenin İstanbul'a karşı ilk gözetleme noktası ve İstanbul'dan kaçanların ilk sığınak yeri olan Kandıra üzerine yürüyorlar. Bunlara yardım için de Ferit Paşa Hükümeti, İstanbul'dan Kemal Reis gambotunu gönderiyor. (336 Mayıs) Kemal Reis gambotu, Kefken adası önüne geliyor, kayıkları indiriyor. Jandarma süngü takarak kıyıya iniyor. İpsiz Recep 50 kadar maiyeti ile kıyıda mevzi alıyor ve Jandarmalara bağıyor:

"Dostça mı geliyorsunuz, düşmanca mı?"

Jandarmalar "Dostça geliyoruz" diyorlar.

Gambotun süvarisi Bay Ramiz ve topçu komutanı Bay İbrahim'dir. Jandarmaların komutanı Yüzbaşı Eşref'tir. İstanbul jandarmaları padişahın selamını söyleyerek kendisini taltif etmek üzere İpsiz Recep'i İstanbul'a gitmeye davet ediyorlar. Uzun müzakerelerden ve İpsiz Recep'in şiddetle reddinden sonra jandarmalar gemilerine dönüyorlar. İçlerinden millici olan topçu komutanı Bay İbrahim, İpsiz Recep'e gizlice, "Siz kıyada mevzi alınız, ben topçu ateşini tepeye tevdim ederim ve gülleleri üstünüzden aşırıyorum" diyor. Hakikatte küçük Kefken adasında, Kazılmış bir siper dahi olmadığından, sıhhatli

(15) Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, Rahmi Apak, İstanbul 1942.

bir topçu ateşi ile İpsiz Recep'in askerleri arasında çok telefata sebep olabildi. Filhakika Kemal Reis Gambotu kıydan biraz açıldıktan sonra bombardıman başlıyor, fakat mermiler sırtın üstüne ve aşırı surette atılıyor. Hemen sahilde mevzi almış olan İpsiz askerleri de gemi üzerine piyade ateşi tevdim ediyorlar: Bunun tesiri ile gemi uzaklaşıyor.

İpsiz Recep ve müfrezesi geceleyin sandallarla adayı boşatarak Cebedi köyü civarında sahile çıkıp, Kerpe mevkiinde toplanıyor. Kemal Reis ertesi günü tekrar Kefken adasını uzun müddet bombardıman ettikten sonra tekrar Jandarma müfrezesini çıkarıyorsa da adada kimseyi bulamayınca dönüp İstanbul'a gidiyor.

Konuya katkıda bulunan Sabahattin Özel'in de Kefken yöresindeki mücadeleye ilişkin verdiği bilgide Kuvayi inzibatiye ile Fransız gambotunun hareketlarına da yer verilir:⁽¹⁶⁾

“Recep Reis Kefken'e komutan olarak atanmıştı. Kuvayi Milliye, Recep Reis'in milli harekete katılmasıyla Batı Karadeniz kıyılarında ve kıyılara yakın iç kesimlerde, önemli ölçüde söz sahibi olmuştu. İstanbul'dan deniz yolu ile Anadolu 'ya geçebilmek için Recep Reis ve adamları sayesinde mümkün olabiliyordu. Takalarla silah ve cephane kaçırılması da, onun bilgisi ve koruması altında yapılıyordu.

Başlangıçta Rize'den çağırdığı arkadaşlarıyla adamlarının sayısı elliye bulmuş, Kefken Adası'nı kendisine karargah olarak seçmişti. Aznavur kuvvetleriyle eşkıyaların baskı ve zorbalığından yılan Kandıra'nın ileri gelenleri çareyi Recep Reis'e sığınmakta bulmuşlardı. Niyazi Bey (Yelkencioğlu), Hurşit Bey (Güneş), Halit Bey (Eczacı), Esat Bey (Ekmekçi), Kambur Halit, Ateş Mahmut ve Hasan Çavuş Kefken'e geçmişlerdi.

"Ankara hükümetine yardım ve asker verilmesi dolayısıyla Milli'cilerin desteklenmesi İstanbul hükümetini zor durumda bırakmıştı. Aznavur kuvvetlerinin 1920 Mayıs'ındaki Kandıra hareketleri sırasında kendilerine destek sağlamak amacıyla Kemal Reis gambotunu göndermişti. Gambotun süvarisi Ramiz Bey, topçu komutanı İbrahim Bey'di. Gambota bindirilen bir miktar jandarmanın komutanlığını da Yüzbaşı Eşref yapıyordu. Kemal Reis gambotu Kefken adası önlerine geldiğinde, kayıkları indirerek, süngü takmış, 20 kadar jandarmayı adanın kıyısına çıkarmıştı. Bu arada 50 kadar adamıyla kıyıda mevzilenmiş olan Recep Reis, jandarmalara (Dostça mı geliyorsunuz, düşmanca mı?) diye bağırdığında

(16) Kocaeli ve Sakarya İllerinde Milli Mücadele (1919-1922) 1987 İstanbul.

(Dostça geliyoruz) cevabını almıştı. Gelenler Recep Reis'e padişahın selamını getirdiklerini söylemişler, kendisini taltif için İstanbul'a davet etmişlerdi. Uzun süren görüşmelerin sonunda Recep Reis'i kandıramayacaklarını anlayınca, kayıklarına binip gambota dönmüşlerdi. Bu arada Kuvayi Milliyecilere yakınlık duyan İbrahim Bey, Recep Reis'e gizlice, “*Siz kıyıda mevzi alınız, hen topçu ateşini tepeye tevdim eder, gülleleri üstünüzden aşırırm, demişti*”.

Görüldüğü gibi Apak ve yukarıdaki Özel'in görüşleri, ifade ettiğimiz bakışla çelişmemekte ve gambotun topçu süvarisi İbrahim Bey'in Kuvayi Milliye'ye olan yakınlığı üzerinde durulmaktadır.

Yazar gambotun atışlarını Recep Reis ve adamlarının üzerinden aşarak yaptığını ve tepeleri dövdüğünü, Rahmi Apak ve İlyas Sami Kalkavanoğlu'nun kitaplarına atıfta bulunarak belirtmektedir.

Murat Sertoğlu'nun notlarından Kefken hareketi sırasında Kuvayi İnzibatiye jandarması olarak gambotta bulunan Bekir Sıtkı Bey'in (Özök), anlatımı bu boyuttur.⁽¹⁷⁾

"Bir izin günü Beylerbeyi'deki okula dönünce arkadaşlar 60 kişi ile İpsiz Recep'i tenkile gidileceğini söyledikleri zaman Anadolu'ya geçmek için uzun zamandır beklediğim fırsatı bulacağımızı anlamıştık. Mülazım (Teğmen) Eşref Bey kabul etti. Ertesi günü birer mavzer ile yüz fişenk verildi. Bir römorköre binerek, Haliç'te bulunan Kemal Reis gambotuna geçtik. Ertesi sabah da erkenden yola çıkarak Karadeniz'e açıldık.

Bu olay Mayıs ayının başlarında oluyordu. Geminin süvarisi Hacı Tahir Bey'di. Bu çevreyi bildiğim için beni de kaptan köşküne almışlardı. Öğleye doğru Kefken önlerinde bulunuyorduk. Dürbünle karayı taramış ama hiç insan izine rastlamamıştık. Kıyıda boş takalar duruyordu. Takalar belli ki Recep Reis'indi. Fakat Tahir Bey aynı kanaatte değildi ve onların balıkçı teknesi olduğunu söylüyordu. Demir atıp, Mülazım Eşref Bey ve bir grup Jandarma ile karaya çıktık. Tahminim doğru çıkmış, karaya adım atar atmaz pusuya düşürülmüştük. Yukarıdan bir ses birbirimize kıymayalım, gelin anlaşalım diyordu.

Mülazım Eşref bunun üzerine benim konuşmamı emretti. Dar bir patikadan yükseğe çıktım. Orada elliye yakın adam tüfekleriyle pusuya yatmıştı.

(17) Özök, Birinci Dünya Savaşı'na 19 yaşında katılmış, Çanakkale'de savaştıktan sonra jandarma sınıfına ayrılmıştı. daha sonra Beylerbeyi'nde kurs görerek Karakol Kumandanı olmuştu. Milli Mücadele saflarında yer alıp istiklal Madalyası ile taltif edilen Bekir Bey Anadolu'ya bir motorla geçmişti. Akçakoca-İstanbul arasında mal taşıyan teyzesadesi Mehmet Lütfü'nün Sefine-i Nuh motoruyla önce Ereğli'ye ardından Akçakoca'ya geçmiş ve bağımsızlık mücadelesinde yer almıştı. Özök, anlatımında Binbaşının adını Tahir Bey olarak vermektedir.

Uzun boylu, düşük bıyıklı, tıraşı uzamış Laz kıyafeti ile dimdik duruyordu.

Başında kahve rengi örme bir yün bere vardı. İpsiz Recep Bey'di karanlıkta bile fark edilen kişi...

"Yürü oğlum diyerek es geçmişti. Ben de peşinden yürüdüm. Arkamda tüfekleri ellerinde üç çeteci vardı. Defnelikler arasından bir patikadan yürüyerek fenerin önüne kadar geldik. Bir yaygı serildi. Çetecilerden biri Recep Reis'in yanına oturmuş, diğer ikisi de tüfekleriyle ayakta duruyorlardı. Laz kıyafetine sürünmüşlerdi. Zıpkalı, göğüsleri fişenkle kaplı, bellerinde bomba asılıydı."

Reis'le Bekir Sıtkı Bey arasındaki konuşmalardan, çetenin Milli Mücadele saflarında yer almakta son derece kararlı olduğu anlaşılmıştı.

Recep Reis, Bekir Bey'in teslim olduğu taktirde bağışlanacağına ilişkin sözlerine aldırış etmemiş ve sözünü, "*O zaman herkes inandığı görevi yapsın*" diyerek bitirmişti.

Binbaşı Tahir Bey, Recep Reis'i ikna etmek için bu defa ikinci ve üçüncü kaptanı da gönderecekti. Anlaşılıyordu ki Binbaşı görevini tam manasıyla yerine getirdiğini ama Reis'in ona teslim olmaya yanaşmadığını herkese göstermek istiyordu.

Bekir Sıtkı Bey'in bundan sonraki anlatımı Tahir Bey'in görevini yapıyor gibi davrandığını ve Recep Reis ile birliğine zarar vermemek düşüncesinde olduğunu pekiştirmektedir.

"Tahir Bey top başı emrini verdi. Gemideki seri ateşli yedi buçukluk topa adada epeyce zarar yapabilir, Recep Reis'in teknelerini rahatça parçalayabilirdik.

Fakat Hacı Tahir Bey öyle mesafeler veriyordu ki, güller adayı aşır karşı tarafa düşüyordu. On bir güle attık, hiçbirini bir hedefe düşüremedik. Ben bunu görünce süvarinin onlara bir zarar vermek istemediği kanaatine vardım. Akşam olmuştu biz de adadan uzaklaşmaya başladık. Yolumuzun üzerine iki motor çıkmıştı. Süvari bir gemi daha isteyeceğini söyleyip bir telgraf yazdı ve Eşref Efendi'ye verdi. Motorlardan birine binecek ve Şile'ye giderek oradaki İngiliz telsizinden İstanbul'a telgraf çekecekti. Oysa Osmanlı Hükümetinin ikinci bir gemi gönderemeyeceği aşıkardı. Kemal Reis Gambotu'nun bile yola Çıkması mesele haline gelmişti. ikinci gemi çıkarılması bu yüzden hayaldi."

KEFKEN'DE FRANSIZ TORPİDOSU

Fransız torpidosunun Kefken'e saldırısına ise şöyle bir paragraf açılmaktadır:

"Bu olaydan on gün sonra Kefken adası önüne bu defa bir Fransız torpidosu gelerek, adayı ateş altına almıştı. Recep Reis, karanlık basınca yeğeni Hamza ile arkadaşlarından Altıkanoglu Mehmet Ağa, Kaçıran Şerif, Kaşkın'ın oğlu İbrahim ve altmış adamıyla birlikte, ustaca bir manevra ile torpidoyu arkadan çevirerek ateş altına aldırılmıştı. Düşman gemisi ummadığı bu yan ateş karşısında kaçmak zorunda kalmıştı. Recep Reis'in bu şanlı savunmasında, onu milli harekete katılmaya ikna edelerden Doktor Yüzbaşı Raif'in eşi de görev almıştı. Müfreze ile birlikte bizzat savaşmış, yakın mesafeden attığı bombalarla Fransız askerlerine kayıp da verdimişti."

Garp Cephesi'nin kuruluşuna Kocaeli -Sakarya cephesinden bakan Apak, Recep Reis'in Fransız harp gemilerine karşı verdiği mücadeleden önce de hem İngiliz hem de Yunanlılarla çarpıştığını yazmaktadır.⁽¹⁸⁾

"Bir müddet sonra İzmit'ten Kandıra'ya bir İngiliz kıtası geliyor ve güya çetecilere karşı halkı korumak üzere onlara silah dağıtıyor. İngilizler gidince milli çeteciler geliyor ve halk bu silahları onlara veriyor. bunun üzerine İngilizler tekrar geliyorlar. Fakat bu defa yolda millicilerin ateşine uğruyorlar ve bir İngiliz subayı ölüyor. İngilizler iki köy yakıp gidiyorlar ve bir daha gelmiyorlar. Ondandan sonra Yunan kuvvetleri geliyor. Yunan çeteleri taarruzlara başlıyor. İpsiz Recep bunlarla mücadele ediyor. İpsiz Recep'i bir müddet sonra Fransız torpidoları ile mücadele halinde görürüz. Bir defa kıyıya asker çıkaran Fransızlara karşı İpsiz Recep çetesi şanlı bir müdafaa yapmıştır. Bu müdafaada doktor Raif'in karısının da çete içinde bizzat muharebe ettiğini ve hatta bu kadının yakın mesafeden Fransız askerleri üzerinde bizzat bir çok bombalar attığını ve düşman öldürdüğünü Kandıralılar hikaye ediyorlar. Bu vakıa doğru ise Doktor Raif'in bu kahraman karısı acaba neden tanınmamış kahramanlar arasında kalmıştır? Onlar neden meydana çıkmadılar ve neden İzmir'in bilinmeyen kahraman yağız efesi gibi adları ve sanları belirsiz kaldı?"

İstanbul'dan Anadolu'ya geçen subayların ilk uğrak yerlerinden biride Kefken olmuştu. Yalnız subaylar değil, aralarında idareciler de vardı. İpsiz Recep bunları ağırlar sonra teknelerle yerlerine ulaştırırdı. Gelenler arasında

Nizamettin Nazif Bey de (Tepedelenlioğlu) vardı. Bu genç ateşli yazar bir süre İpsiz Recep'in yanında kalarak ona katiplik de yapmıştı.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu gibi Arif Oruç da Adapazarı yoluyla Eskişehir'e giderken Kandıra'ya uğrayanlar arasındadır. Kandıra'da elle yazılmış gazeteyi çoğaltarak halka dağıtmışlardı.

İpsiz Recep'in aklı fikri Kandıra'daki düşman kuvvetlerini yok etmektir.

Devamlı olarak bunun planlarını yapıyordu. Bunu kendi kuvveti ile başaramazdı. Fakat Kuvayi Milliye çetecileriyle birleşerek üstünlük elde edebilirdi.

Hasan Bey'in Hüseyin çavuş'tan naklettikleri ya da Hüseyin Reis'in Hasan Bey'e anlattıkları, direniş cephesindeki bazı karanlık noktalara da ışık düştürmektedir.

"Bir gün beni yanına çağırarak dedi ki, Hüseyin Çavuş bu mektubu al, Şeyhler mintikasında bulunan çete Reisi Halit Molla 'ya ulaştırıp cevabını da getir."

Hüseyin Çavuş bu talimat üzerine önce karşıdaki Cebeci Köyü'ne çıkacak, ardından Halit Molla'yı köyü olan Kızılcaali'de bulacaktı. Halit Molla Recep Reis'in birlikte taarruz teklifini kabul etmiş ve istenilen günde hazır olacağını ifade etmişti.. Sonrasında diğer milislerle de mutabakat sağlanacaktı.

Recep Reis'in bir diğer mektubu da Rize'li komşusu tabur imamı Galip

Hoca 'ya yazılmıştı. Recep Reis bu mektubunda mevcut topu kullanabilecek tecrübeli birine duyduğu ihtiyacı belirtiyor ve topçu yüzbaşı Süleyman Bey'in (Tabur İmamı Galip Hoca'nın küçük oğlu) gönderilmesi isteminde bulunuyordu.

Recep Reis böylece Kandıra'nın Pınar mevkii civarındaki Yunan kuvvetlerini geri püskürtmekle kalmayacak, yedi buçukluk üç top ile savaş malzemesini ele geçirecekti.

Recep Reis'in saldırı planına göre kendi kuvveti Kandıra'ya yakın bir kıyıda gizlenecek ve Molla'nın birliği ile Kandıra'nın doğusunda üslenecekti.

Süleyman Kaptan batıyı, Kasım ve Halit Pehlivan birlikleri de İzmit yolunu tutacaktı. Telgraf telleri Halit Pehlivan tarafından kesilirken, Kandıra 'ya saldırı dört koldan ve aynı zamanda yapılacaktı. Böylece Yunanlıların İzmit'ten yardım alma yolları kesileceği için çember içine alınmaları da kolaylaşacaktı.

Plan gerçekten askeri stratejiye uygundu. Ancak telgraf tellerinin kesilmesinin ihmale uğraması yüzünden İzmit'ten takviye yardım kuvvetleri gelecek ve milis birlikleri de çekilmek zorunda kalacaktı. Bu olay Recep Reis'le Halit Pehlivan arasında telafisi güç çekişmeye neden olmuştu. Recep Reis Pehlivan'ı üzerine düşen görevi yapmamakla suçluyor ve bu yüzden sadece zaman değil, büyük miktarda askeri teçhizat ganimetinden mahrum olduklarını söylüyordu.

Gelişmeler bu baskının yapılmayışından dolayı nedenli zararlı sonuçlar verdiğini göstermişti.

Ömer oğlu Süleyman Kandıra baskım ile verdiği bilgide konuya değişik bir ayrıntı getirmişti.⁽¹⁹⁾

"Kandıra baskınının içinde yaşadığım için bu baskının nasıl yapıldığını iyi biliyorum. Baskın şöyle tertiplenmiştir. Kefken ve Avadan İpsiz Recep'e Kızılca Ali, Şeyh'lerden Halit Molla, Adapazarı yolundan Aziz Kaptan, İzmit yolundan da Halit Pehlivan gelecekler ve Kandıra'yı basarak içindeki Yunan kuvvetlerini yok etmeye çalışacaklardı. Telefon tellerini kesecek olan Halit Pehlivan, her nedense bu telleri kesemedi. Bunun sonunda baskın da istenilen şekilde olamadı. Sonra bir şanssızlık daha baş gösterdi, o gece çok sis vardı. İnsan burnunun ucunu göremiyordu.

Sis açıldığı zaman Aziz Kaptan kuvvetleri kendilerini Yunan kuvvetlerinin ancak yirmi metre ötesinde buldular. Yunanlılar kendilerini görür görmez iki ağır makineli tüfekle taramaya başladılar. Aziz Kaptan da 10 şehit vererek geri çekilmek zorunda kaldı. Süleyman Kaptan bu baskında bulunmamıştır. Şehit olan bu arkadaşlardır."

Görülüyor ki Süleyman Kaptan'ın bu baskında bulunmadığı dolayısıyla bu çatışmada şehit olmadığı yolunda da görüşler vardır.

Yunan kuvvetlerinin Kandıra'dan İzmit'e çekilmeleri sonucundameydan çşkıyalara kalacak ve dört koldan Kandıra 'ya giren çeteciler Kandıra'daki İstanbul hükümeti ve işbirlikçiler ile birlikte hareket ederek yağmaya girişecekti. Ev ve dükkanlar yağmalanmış Kuvayi Milliyeciler öldürülmüştü. Kandıra ileri gelenleri de çeteciler tarafından fidye alınmak üzere dağa kaldırılmıştı.

Zaman zaman yapılan hatalar Milli Mücadele ruhunda önemli yaralar açıyordu. Hatalar sadece hareket planlarının tam olarak uygulanamamasında de-

(19) Süleyman Bey, bu mektubu yazdığında Adapazarı Tıgçılar mahallesi. Pamuk sokak 41. numara da oturuyordu. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ğildi. Kimi zaman yanlış davranışlar da kitleyi etkiliyor ve kimi zaman bu durum milisler arasında onursal güç kavgasına dönüşüyordu.

Kandıra ayrılışı sırasında Yunanlılara ait olduğu düşüncesiyle Karasu'ya götürülen koyun sürüsü de tartışmalara sebep olmuştu. Sürü sahibi "Bekirler", aile yakınları olan Halit Molla 'ya şikayette bulunmuş, ortaya ödül konulmuş olması da silahlı çatışmayı önüne geçilmez bir duruma sürüklemişti. Daha önceki hareket sırasındaki anlaşmazlık da bu çatışmaya zemin teşkil etmişti.

Menfaat gruplarının körüklemesi ile aynı amaçta buluşanların girdiği bu çatışmada taraflar kayıplar verecek ve sonuçta Halit Molla kuvvetleri geri çekilecekti.

Artık her yere Recep Reis gelmeden önce şöhreti geliyordu. En ufak bir şaya düşman kuvvetlerini telaşa düşürüyor, bu yüzden milli ordu hem zaman hem de yeni mevziler kazanıyordu.

Ereğli'nin Fransızlar tarafından işgalinde ve bu toprakların düşmandan kurtulmasında yine o vardı, (8 Haziran 1920) İşgalin tanıkları ayrıca Devrekli Muharrem'in de adını veriyor ve iki liderin Ereğli'nin Fransızlardan arındırılması mücadelesine verdiği katkıyı dile getiriyordu.

Ereğli Müftüsü Mehmet Efendi'nin oğlu Dava vekili M. Nuri Çimenoglu (1904 Krd.Ereğli) Milli Mücadele sırasında Zonguldak ve havalisinde jandarmalık yapıyordu. Fransızların Ereğli işgalini şöyle anlatmıştı: ⁽²⁰⁾

"O zaman daha Ereğli'den ayrılmamıştım. Burada Fransızlara karşı mücadele verdik. İlk çıkan Fransızları püskürttük. Ama daha sonra kalabalık geldiler. Şehri topa tuttular. Kaymakamlık içeriye taşındı. İpsiz Recep ve Muharrem Çeteleri bize yardım ettiler. Fransızlar Ereğli'yi terk ederken çevreden milli kuvvetler yetiştiler."

"1920 Ekim'inde İzmit ve civan ile Karasu yerlilerinden 1500 kadar Rum, içlerinde 300 kadar yerli hain olduğu halde İzmit'ten gelerek, Karasu'ya girmişlerdi. Burada yağma ve soyguna girişmişler, belediye başkanının evini yakmışlar, 20 kadar masum sivil öldürerek, halktan ayrıca 5000 lira istemişlerdi. Recep Reis bu sırada Akçakoca'da bulunuyordu. Halk arasında birden bire "İpsiz Recep geliyor" şayiasının yayılması, hainlerin parayı henüz alamadığından kaçmaları için yeterli olmuştu.

Recep Reis bir tek hedef üzerinde hareket geliştirebilmenin imkanını bu-

lamıyordu. Vur-kaç hareketi çeşitli ve birbirinden çok ayrı bölgelerde vermek zorunda kalmıştı.

Hareket halinde oluşumu hem düşman kuvvetlerine hem de yerli isyancılara alan açıyordu. Bazen bulunduğu ve koruduğu bölgede gizlilik kavramına dikkat edilmiyor ve bu yüzden muhbirler düşman kuvvetlerine bilgi aktarıyordu.

Liman ve kıyıların düşmandan arındırılması en azından hareketlerinin sınırlandırılması yolunda büyük çapta saldırıya da geçiyordu. 500 kişilik takviye ile Ereğli 'ye demirleyen iki Fransız gemisine baskın kararı almıştı.

Motorlara bindirilen birlik, gemilere balıkçı gibi yaklaşmıştı. Ama hareket başladığında pusu, pusu olmaktan çıkacak ve Fransızlar umulmadık bir direnç gösterecekti.

Recep Reis' in Fransız korvetlerine giriştiği harekatta silah ve cephaneye el koyamaması, baskının önceden haber alınmasından ileri gelmişti. Recep Reis daha önceki örnekleri hatırladığında işin içinde "mazlum" görünüp, sırsatan işbirlikçilerin olduğunu anlamış ve Akçakoca'ya yönelmişti. Orada da göreceği bir "hesap" vardı.

Recep Reis'in "ceza" vermeye yönelik bu hareketi öylesine şiddetli olmuştu ki, yüzlerce zorba ve işbirlikçi Yunan tarafına kaçmak zorunda kalmıştı.

Hainlerin misillemesinde ise Recep Reis'in yakın adamlarından "Kolcu" Mehmet'in Akyazı'daki evi yakıp yıkılacaktı...

Recep Reis'in Karasu'ya da gelmesi, Yunanlıların çekilmesinde en önemli etkendi. Bu hareket halka çok pahalıya mal olmuştu ve bu yüzden halka zulüm yapan işbirlikçiler, ajanlar ile Aznavur'cular kurşuna dizilecekti.

Recep Reis kimi zaman hem hakim, hem hakem olmak durumundaydı. Ve elbette kendisinden dolayısıyla milli mücadeleden yana olanları koruyacaktı.

Rizeli Orman Memuru Osman pusuya düşürülmüş ve kardeşi Ali (Sülükoğlu) Recep Reis'e başvurmuştu. Olayın sorumlusu Karapınarlı Edik Ağa idi.

Taraflar Karasu'da Nahiye Müdürü Hendekli Bahadır Bey'in makamında barışma masasına oturacaktı.

Edik Ağa nahiye 30 atlısı ile gelmiş 8 seçkin muhafızının gölgesinde masaya oturmuştu. Görüşmenin başlangıcı "İhlal" ama sonu "şiddet"liydi.

Edik Ağa merdivenlerden inerken üzerine çevrilen silahları görünce beyninden vurulmuşa dönüyordu.

Bununla kalmayacak, beyninden vurulacaktı. 8 Muhafız teslim alınmış ve önceki katliamlar da dikkate alınarak cezalandırılmıştı. Diğerleri ise kaçacaktı.

Bazen aynı saflarda çarpıştığı kişilerle de uğraşmak zorunda kalıyor ve haklı olduğunda baş kaldırıyordu.

İhtiyaçların karşılanması için kumandanlıkça gönderilen paraya Sarı Edip Efe⁽²²⁾ tarafından el konulmasında, Recep Reis'in şikayet etmek ya da teessüflerini bildirmek yerine, "haddini bildirmek" yöntemini uygulamıştı. Efenin birliğini Akçakoca' da gafil avlayacak ve askeri teçhizat ile işeyi yükleyip götürecekti.

Onlar ülkeleri için can veriyordu...

Onlar da ihanetler için...

Karşıtlara bakılırsa Kandıra'da da "talan" yaşanmış ve Recep Reis'in birliği sürüleri götürmemekle kalmamış, mal ve can da almıştı.

Sadece geçimleri değil, silah ve cephaneleri de yeterli biçimde sağlanamayan sayısı, 50'yi aşkın birliğin baskınlara girişip, ülkeye kurtarmaya yönelik hareketi ekonomiden başka hangi güce dayanacaktı ki?

Muarızların mal ve kıymetli eşyanın müsaderesi karşısında olumlu bir görüş getirmesi doğal olarak mümkün değildi.

Ne denli dikkat gösterilirse gösterilsin, bazen halkın bizar olmasının da önüne geçilemiyor, tedbirlere rağmen münferit olaylar yaşanıyordu.

Kimi yerde yaşanan bazı olumsuzluklar menfaatçi işbirlikçiler ve ajan provokatörler tarafından kullanılıyor ve ulusal bütünlüğün engellenmesi ve sağlanmaması yolunda çaba veriliyordu.

Bölgeler sadece ulusal mücadeleden yana olanların alanı değildi. Bir yanda düşman kuvvetleri bir yanda onlarla işbirliği yapan zorbalar ve işbirlikçiler vardı.

Bunun yanı sıra İstanbul hükümetinin silahlandığı Anzavur kuvvetleri ile, sadece eşkıyalığı düşünen haydutlar da olacaktı. Çatışma alanlarında yaşayanların bu sebeple nedenli zor içinde bulundukları açıkça görülüyordu.

Açık olan başka bir husus da Kuvayi Milliye'yi açıkça desteklemenin ne

ağır bir bedel getireceğiydi. Bu sebeple varlıklı halkın bir bölümü de bir yandan milli kuvvetlere yardım ediyor, bir yandan da bu yardımın belli olmanması için "zorla alındı" diyordu. Bu davranış biçiminin oturduğu temel noktayı elbette kitleye tek tek anlatma imkanı yoktu. Gönülden ve içten sağlanan destek bu sebeple "cebren" sağlanmış duruma geliyordu.

Yaygınlaşan yorumlar sadece bu bölgeye mahsus değildi. Çerkez Ethem, Demirci Mehmet Efe, ya da Osman Ağa kuvvetlerinde de aynı husus söz konusu olmuştu.

İşin içine "tenkil" in de girmesi, münferit olayları gündeme getirecekti.

Hiç bir şey vermeden, çok isteyenlerin olduğu bu dönemde bazılarının da imkanlarıyla ulusal mücadeleye katkıda bulunmasını beklemekten daha doğal ne olabilirdi ki?

Anlaşıyordu ki, İpsiz'ler ülkeyi, onlar da kendilerini kurtaracaklardı.

Peki ama ülkeyi kurtarma yoluna çıkanlar, aş, silah ve cephaneyi nasıl temin edeceklerdi? Silahlı kuvvetlere de, milislere de gerekli olan ihtiyaç maddeleri nereden ve nasıl sağlanacaktı. ⁽²³⁾

Ulusal bağımsızlık mücadelesinde kitle desteğinin nedenli rol oynadığını Recep Reis'in kendisi kadar milislerinden de duymak mümkündü.

Zekeriya Tiryaki şöyle anlatıyordu:

"Ben beş arkadaşım İpsiz Recep'e katılmak üzere Rize'den geldiğim zaman onu Karasu'da bulmuştum. Durum adamakıllı karışık ve Recep Reis, İstanbul hükümetinin emrinde çalışan Aznavur kuvvetleri ile onunla işbirliği yapan yerli çetelerle çarpışıp duruyordu. Bunun dışında İstanbul'da Anadolu'ya geçmek üzere gelenlere rehberlik yapıyor, silah ve cephane kaçakçılığını idare ediyordu."

İstanbul'dan Anadolu 'ya geçmek isteyenleri ona gönderenler arasında en önemli teşkilat mensuplarından biri de Üsküdar gümrük müfettişlerinden Mustafa Efendi'ydi. Bu yolla gelenler Kavak, Riva, Şile hattını kullanıyor, Recep Reis birliği de onları Sakarya oluyla Anadolu içlerine gönderiyordu.

Birliğin bu yöndeki çalışmalarında "Düzenli ordu" ile teması Hendek'teki Alay Komutanı Atıf Bey sağlamıştı.

(23) Bu görünüş Nutuk'ta Atatürk tarafından açıklanmıştı. Tekalifiye Milliye Kanunu Milli Mücadeleye katkı yolu açılacak ve halk desteğine zorunluluk getirecekti.

MİLİSLER ve RECEP REİS BİRLİĞİ'NİN YAPISI

Recep Reis kuvvetinin nasıl oluştuğu ve kimlerden meydana gelindiği konusunda çeşitli düşünceler vardır. Milli Mücadeleye katılanların görüşünde, ister düzenli ordu mensubu, ister milis olsun genelleşen düşünce Recep Reis birliğinin eski çetecilerden oluştuğudur.

Bu görüş temelde doğrudur ama çeteciliğin tek bir kavrama, yani eşkıyalığa oturtulması aynı doğruluğu vermez. Bakış eğer sadece Recep Reis'le ilgili ise "önce" ve "sonra" dikkate alınmalı ama "önce"sinde de onun Rize'de Kurtuluş Teşkilatı ile işbirliği yapan ve aynı yönde mücadele veren yurtsever çabaları da olumlu değerlendirilmelidir. Aynı değerlendirme şüphesiz diğerleri için de geçerlidir.

Bu alan hem engin, hem de Topal Osman Ağa'dan Demirci Mehmet Efe'ye, Yörük Ali Efe'den, Parti Pehlivan'a kadar uzanan ve İpsiz Recep Reis'i de kapsayan çok derin bir değerlendirme alanıdır.

Recep Reis'in tayfaları, müfrezesi ya da birliği konusundaki yorumlarda, onların tümünü "İpten kazıktan kurtulmuş" olarak nitelemek de yanlıştır. Böyle bir genelleme yerine içlerinde müebbet, hatta idam mahkumları olduğunu vurgulamak gerekir.

Çünkü bazı şekavet olaylarının başını çekenler arasında bir zamanlar Recep Reis'le birlikte olan ama sonrasında yol ayrımında farklı ve zararlı çeteciliği seçenler de olmuştur.

Daha önce Recep Reis'in yanında olduklarından dolayı onlara yakıştırılan da "İpsiz'in çetesinden" demek olmuştur. Bunun dışında kimi zorbalıkların diğer milislere yapıldığı gibi Recep Reis'e yüklenmesine de kimi zaman rastlanmıştır. Bu sebeple tetkik edilmeden ortaya konulan yanlış bilgilendirmenin mahsulü nice "Hazırlama rapor" vardır ve bunlara mülki bölümde de rastlanır.

"Sayımız her gün artıyordu. Yüz kişiyi bulmuştuk. Bize katılanlar arasında bazı ipten kazıktan kurtulmuş olanlar da bulunuyordu. Bir gün Kastamonu Cezaevi'nden kaçan iki idam mahkumu gelmiş bize katılmak istemişlerdi. Ama dediğimiz İpsiz Recep de bunları kabul etmişti.

Kısa bir zaman sonra bölgenin Komutanı Muhittin Paşa'dan bir haber geldi. Bu iki idam mahkumunu bizden istiyordu. Ben İpsiz Recep'in katipliğini de yaptığım için bana hemen bir cevap yazıldı.

Recep Reis bu cevabında üstlendiği görevin ne denli zor olduğunu ve bunu kendi ifadesiyle "nazik beyler, yahut hoca v.s. ile bu zorlukların alt edilemeyeceğini" vurgulamış, "*Bana gözü pek adamlar lazım*" demişti.

Recep Reis bu yönde faydalı olduğuna inandığı kişilere bir çeşit kefil de oluyor ve Nurettin Paşa örneğinde olduğu gibi "*Rica ederim, bunları bana hırakınız*" diyordu.

Nurettin Paşa bu konudaki talebi uygun gördüğünü cevap yazmamakla göstermişti. Israr etmeyişindeki ana unsur, konuyu unutmaması değil, Reis'in birlik üzerindeki otoritesini sarsmamak ve onun doğru karar verdiğine inanmaktır.

Bu hareketinde zaman zaman gündeme getirilen ve gerginleştirilen "Düzenli ordu-Milis" anlaşmazlığına yeni bir örnek teşkil etmemek düşüncesinin de rol oynaması muhtemeldir.

Bir zamanlar "Kanun"ların kovaladıklarını yönlendirip, düşman ve vatan hainlerini kovalar hale getirmek ve bu yönde eşine az rastlanır bir örnek vermek de Recep Reis'e mahsus davranıştı.

Ama bu davranışın temel noktası Milli Mücadeleye katılan bir liderin yiyecek, silah cephane kadar da savaşacak insanlara olan ihtiyacıydı. Onun bu sıkıntıyı duyuşunu çeşitli ifadelerinden anlıyoruz.

Silah ve personel eksikliği zaman zaman güç durumlar yaratıyor. Recep Reis de uyarı ve protestolarını çok sert biçimde yapıyordu.

Akçakoca'ya çekilmek zorunda kaldığında soluğu telgrafhanede almış ve Rize Müdafai Hukuk Cemiyeti'ne bir telgraf çekmişti. Telgrafta muhatabı Mataracı Mehmet Efendi idi ve özetle şöyle diyordu:

"Ey koca Mehmet Efendi, düşmanlar burada Karadenizlilerin mallarına, canlarına kastederken, sen Rize sokaklarında bastonuna dayanıp geziyorsun.

Hemen bütün Rize Eşkiasını toplayın Tuzcuzade Halit Ağa'nın maiyeti-ne verip buraya gönderesin."

Sert çıkışları her zaman dikkate alındığı için bu telgraf da tesirini göstermiş Mehmet Efendi de mutasarrıf ile görüşerek durumun Ankara'ya bildirilmesini temin etmişti. Recep Reis'in istediği kişiler "ıslah-ı nefis" etmek şartıyla affedileceklerdi. Recep Reis'in yanında vatan için çarpışmak zorundaydılar.

Aksine hareket edenler Recep Reis tarafından yola getirileceklerdi. Yola getirilmenin yöntemi ise Recep Reis'in kararlarına bağlı olacaktı.

Mutasarrıfın teklifi Ankara tarafından biraz da çaresizlikten müspet karşılanmış ve ilk hareket Rize Hapishanesi'nden başlamıştı.

Sözü edilen eşkıyanın Recep Reis'e iltihak etmek üzere toplandıkları sırada orada bulunan (sarı) Mehmet Keçeli, amcası Hafız Muharrem (Keçeli) ile birlikte çeteye 17 yaşında katılan en genç yurtseverlerden biri olmuştur.⁽²⁴⁾

Keçeli 'nin anlattıkları bu konuya önemli ölçüde ışık tutmuştu:

"İpsiz Recep'in talebi üzerine Amcam Hafız Muharrem derhal harekete geçerek, gönüllü toplamaya başladı ve bu arada cezaevlerini de dolaştı."

Eşkîya ve korsanlar bu teklifi alkışlarla kabul etmişlerdi. Bu göz yaşartıcı bir manzaraydı.

Yazılanların sayısı 500'ü geçmişti. Dışarıdan gönüllü katılanlarla beraber 600 kişi İpsiz Recep'in emrine verildi. Bunların arasında çok azılı eşkıyalar vardı. Fakat yolda bir tanesi olsun kaçmaya kalkışmadı.

Mahkumları hapisneden çıkarmakla her şey bitmiyordu. Onların talim terbiyesi kadar teçhizat da gerekliydi:

"Eşkîyanın bir kısmı silahlı, bir kısmı da silahsızdı. Mühimmatları ile yalakanan ve silahlarına el konulan eşkıyaya suç aletleri olan silahları geri verilmişti.

Silahsız olanlara da İpsiz Recep silah verecekti. Eşkîya ve gönüllülerle

Alay Kumandanı Şükrü Bey'in başkanlığında bir motorla Karasu'ya gidecektik."

Katılanlarla kuvvet sadece sayısal olarak artmamıştı. Gözü pek ve korkusuzdular .

"Bunlar gelince kuvvetimiz birden bire birkaç misline çıkmış oldu. İlk iş olarak Karasu'yu aldık. Karasu çevresinde 2 Rum köyü vardı. Hepsi de Rum eşkıyasına ve düşman askerlerine yataklık ediyordu. Bunların hepsini idaremiz altına aldık. Bazıları İzmit'e kaçtılar. Recep Reis boş zamanlarında ekinleri biçtiriyor, hayvanları yayıyor ve hükümetten hiçbir şey istemeden bu kadar kişiyi doyuruyordu."⁽²⁵⁾

Recep Reis'in efradını eşkıya ya da kanun kaçaklarından seçmek gibi kişisel bir tercih söz konusu değildi...

Emrinde savaştacak kişilere ihtiyacı vardı.

Yeterli sayıda savaşçıya ulaşması için bu yöntem çaresizlikten uygulanmıştı.

(24) Murat Sertoğlu, Tefrika no: 49 abgbeb)

(25) Murat Sertoğlu,a.g.e Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Recep Reis de hayat kavgası vermiş kişilerin bu mücadelede faydalı olacağı ve onların tekrar hapisaneye dönmek için bu amaca gayretle sarılacakları düşüncesi hakimdi.

Milli Mücadelede yer alarak "Kanun dışı" yaşamaktansa ülke için savaşıp ölmeyi tercih edenlerin koordinasyonunda rol oynayanların başında gelenlerden

"Hafız" olarak tanınan Muharrem (Keçeli) dir, Hafız Muharrem'in oğlu Mehmet Keçeli'nin babası hakkında verdiği bilgide dikkat çekici bir ayrıntıyla karşılaşırız:

"Babam Hafız Muharrem (Keçeli), Çayeli'nin (eski adı Mapavri) Demirhisar (eski adı Perkam) köyündendir. İpsiz Recep babamın halasının oğlu idi.

İpsiz Recep daha Rize'de iken dayısının evine sık sık gelir ve babamla konuşurdu. Bu bakımdan eski ve iyi arkadaştlar.

Babam uzun boylu, gür sakallı, güçlü kuvvetli ve hoş sohbet bir kimse idi.

Kendisini herkese de saydırmış ve sevdirmişti. Sözü her yerde geçerdi. İpsiz Recep Sakarya Sahil Komutanı olduktan sonra adama ihtiyaç artmıştı.

Bunu gidermek için de Rize eşkıyalarından ve gönüllülerinden faydalanmayı düşünerek Atatürk'ten izin almak için bir telgraf çekmişti."

Keçeli'ye göre Recep Reis bu telgrafında Hafız Muharrem'in dayısının oğlu olduğunu ve diğer gönüllüler ile birlikte Milli müfrezeyle iltihak edişini Atatürk'ün tensiplerine sunmuştu.

"Bu telgraf üzerine Atatürk Rize Jandarma Alay Komutanı Şükrü Bey'e emir vererek Hafız Muharrem'in kuvvetleriyle cepheye iltihakının sağlanmasını emretti. Mesele böylece halledildikten sonra Rize, Hopa ve Ardeşen'de tellallar çıkartılarak, yüzlerce insanın Hafız Muharrem'in emrine girmesi sağlandı."

Keçeli, müfreze efradının toplanması ve Topal Osman'la görüşmeye de şöyle temas etmişti:

"Böylece büyük bir kuvvet toplanmış oldu. Bunların bir kısmı posta seferini yapan gemi ile bir kısmı da büyük bir motorla yola çıktılar. Trabzon'a vardıkları zaman Topal Osman Ağa'nın adamları ile karşılaştılar. Bu vesile ile eğlenceler tertip edildi. Ziyaretler verildi. Topal Osman babama çetenin ihtiyaçlarını karşılamak için beş yüz lira kadar bir para verdi. Bu para ile giden kuvvetlerin yiyecek ihtiyaçları karşılandı. Ereğli'ye gelip de İpsiz Recep'in yanına varıldığı zaman İpsiz Recep Topal Osman'a bu parayı iade etmiştir.

Bu yolculuk çok güç, hava şartları altında yapılmıştır. Trabzon'dan hareket ettikten sonra şiddetli bir fırtına çıkmıştı. Samsun'a büyük güçlükler içinde ulaşılmış ve fırtınanın geçmesini beklemek için orada altı gün beklemek mecburiyeti hasıl olmuştu. Ereğli'ye varan ve İpsiz Recep emrine giren eşkıya ve gönüllerinin sayısı 280 kişi idi.

Bu eşkıyalar dediğim gibi sadece ele geçmemiş dağlarda gezen kanun kaçıkları idiler. İçlerinde asker kaçakları da bulunuyordu ki bunlar sonradan askerliklerini yapmış sayıldılar. O sırada bu gibi kanun kaçaklarının sayısı, Rize Hapishanesi'nde bulunanlardan çok fazla idi."

Anlatımdan birbirlerinden çok ayrı bölgelerde ama aynı amaçla dövüşenlerin böylesine dayanışmaya girebildiklerini görüyoruz. Osman Ağa'nın verdiği paranın Recep Reis tarafından daha soma gönderilmesi de muarızların dilinden düşmeyen "gasp", "talan" iddialarına karşı belirgin bir örnek olmuştur.

Yine görülüyor ki, suçluların Recep Reis'e iltihakı yetkililerin bilgisi ve nizamı dahilinde yapılmış ve "Çapulcu'lara yeni bir meydan vermemek için azami dikkat gösterilmişti. Ama tabi ki fire verenler olacaktı.

Sarı Mehmet (Keçeli)'nin anlattıklarına tekrar dönelim:

"Rize Mutasarrıfı gözüm görmesin diye eşkıyayı iskeleden motora bindirmemişti. Bunun üzerine gönüllüler biraz açığa demirleyen motora binmek için denize atlıyorlar ve motora çıkıyorlardı.

Biz Mataracı'nın evinde idik. Henüz motora geçmemiştik. Benden başka Kansız Ali, Kalafat Arslan, Alalimoğlu Mahmut bir odada idik." Daha sonra odaya Alay Kumandanı Şükrü Bey girecek ve oturanlara Recep Reis'e en yakın olanın kim olduğunu soracaktı. Şükrü Bey bunun üzerine motora çıkanlara bakarak, orada bulunanlara ve ev sahibine söyledikleri çeteye katılanlara "eşkıya" tanımlı yapılmasının ne denli haksızlık olduğunu belirleyecekti.

Jandarma Komutanı Şükrü Bey, Hafız Muharrem'e, "Hafız, bu millet ne-reye gidiyor biliyor musun?

Ben evime gitsem denize böyle atlamam.

Bu millet ise düşmanla savaşa gidiyor, ölmeye gidiyor. Böyle bir millet nasıl yenilebilir. Milletimiz cahil olabilir ama vatanperverdir. İyilikle onlara her şey yaptırılır" dedi.

Kafilenin ayrılışına Rize halkı da katılmış ve çetenin yeni mensuplarını selamet dileği ile uğurlamıştı.

"Neşe içinde yola koyulduk. Şarkılar söylüyor, kemençenin havasına

uyarak horon oynuyorduk. Önce Trabzon'a uğradık. Burada bir gün kaldık. Giresunlu Topal Osman Ağa da orada imiş. Bize ziyafet çekti, oynadığımız horona da elli lira attı. ⁽²⁶⁾

Bizi en çok düşündüren bir günlük serbestlikten faydalanacak eşkıyanın çıkıp çıkmayacağı idi. Vallahi de billahi de tek kişi kaçmadı. Karasu'ya böyle geldik.O zaman Recep Reis'in unvanı Sakarya Sahil Kumandanı idi."

Rize'de Mehmet Mataracı da tellal bağırıp, yurdun gönüllü aradığını duyurmuştu.

Gidenler Hakkı Alkan örneğinde olduğu gibi 20-22 yaşlarındaki gençlerdi. Gönüllüler gruplara ayrılmıştı. Tuzcu Halit Ağa, Tuzcu Hüseyin Ağa ve Çayeli'nden Perkamlı Hafız Muharrem (Keçeli) grup amirleriydi.

Gönüllülere kumanya olarak ekmek, zeytin ve su verilmiş ve kabile Trabzon'da Kavak Meydanı'ndaki Kışlada konaklamıştı. Gönüllüler, Amasra'da fırtına nedeniyle karaya çıkmak zorunda kalmış ve Çaycuma Beycuma üzerinden Ereğli'ye inilmişti.

(26) Hafız Muharrem'in yeğeni Sarı Mehmet Bey (Keçeli) Milli Mücadele sonrası Mecidiyeköy'e yerleşmiş ve benzin istasyonu kurmuştur. ¹İçerik: RFE Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

YOLDAN ÇIKAN GÖNÜLLÜLER

Recep Reis gruba gönüllü olarak katılan ama zamanlar emir kumanda zincirinin dışına çıkarak şekaveti sürdürenlerle de uğraşmak zorunda kalmıştı.

Cinayet, soygun ve yağmacılığa girişenlerin kimi zaman tahkik edilmeden "İpsiz Recep Reis Çetesi"ne mal edilmesi, şüphesiz hem Ankara hem de Reis çevresinde üzüntü yaratıyordu.

Bu konuda olası olaylara karşı uyarılar yapılmış, Muhittin Paşa 28 Ocak 1921 tarihli telgrafında Erkan-ı Harbiye'ye durumu bildirmişti.

"Recep Reis kuvvetlerine iltihak için çeşitli yerlerden gelen gönüllülerin öteye beriye sarkıntılık etmelerinin önlenmesini arz ederim. ⁽²⁷⁾"

Recep Reis'e gönüllü olarak katılmak isteyenlerin bir kısmının Milli Mücadele özüne tam olarak uyup uymamaları konusunda şüpheler vardı. Bu şüpheler çeşitli vesilelerle ifade edilmişti. Örneğin Ereğli Mevki Komutam Hasan Bey, Muhittin Paşa'ya gönderdiği mektubunda gönüllü olarak gelenlerin beklenen hizmeti veremediklerini belirtmiş ve sözü edilenlerin ekserisinin yüz ile on beş seneye mahkum kimseler olduğunu ifade etmişti. (9/2/1921)

Muhittin Paşa'nın da daha önce Bolu Mutasarrıflığı'na gönderdiği yazı ise olayların kimi zaman kan gütmeye kadar vardığına işaret etmektedir:

"İpsiz Recep efradının Zekeriya namında birinin on müsella refikiyle 20/11/1336'da Ereğli'nin Hamza Karyesi'ne gelerek ahaliden para ve eşya talep etmekle beraber Mazlumoğlu Hızır'ı katlettikleri, Zonguldak Mutasarrıfı'nın iş'arından anlaşılmıştır. Katilin kim olduğunun derdest edilip edilmediğinin iş'arı ve tutulmamış ise, hemen derdesti... Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanı Mirliya Muhiddin. 25/11/1336."

Benzeri konularda çeşitli yazışmalar yapılmış ve söz konusu soygun ve cinayetlerin Recep Reis'in kumandası dışındaki zorbarların işi olduğu anlaşılmıştı. Ama ne var ki, başlangıç noktasında "Recep Reis saflarına katılmak isteyen gönüllüler" olarak tanındıklarından yazışmalarda bu yüzden "Recep Reis efradından" ya da "Recep Reis müfrezesinden" ibaresi kullanılmıştı.

Cide Kaymakamlığı'nın bu yöndeki yazısındaki "Parasını hükümet verecek" denilerek dükkan ve evlerde talana girildiğinin ifade edilmesi de müf-reze adının nasıl kullanıldığına bir örnektir. ⁽²⁸⁾

(27) ATESE, KI= 955, d.19.Fh.38

(28) 3/2/1921. Atase K1: 95, D: 19, Fh.31-29

"Başboş" tabir edilen ve hiç lider etabı olmayan bazı çetecilerin ise

Recep Reis müfrezesi'nde "zapt-ı rapt" altında tutulmaları da sık sık gündeme gelmişti. Bireysel hareket edenlerin zorbalık yoluna girmemeleri ve bir liderin emrinde disipline olmaları düşüncesi Recep Reis'e duyulan güvenin de bir başka örneğini teşkil etmişti.

Erkan-ı Harbiye Harbiye-i Umumiye Reisi Vekili Fevzi Paşa'nın (Çakmak) 12 Şubat 1921 tarihinde Kocaeli Komutanlığı'na gönderdiği yazıda gö-nüllü efradın kontrol altında tutulması hususunda talimat vermiş ve bu grup-ların büyük bölümü Sakarya emrinde bulunan Recep Reis birliği'nde kontrol altına alınmıştı. ⁽²⁹⁾

Ne var ki, Reis'in tüm dikkatine ve çabalarına rağmen bazılarının tekrar doğru yola girmeleri mümkün olmamıştı. Kimileri meseleyi iktidar mücadelesi haline getirecek ve Recep Reis'i yıpratmak ve saf dışı bırakmak kavgasına girişecekti.

Kimileri kanun dışı davranışlarının arkasına "Recep Reis'in takımı"ndan diye saklanıyordu. Reis'in müfrezesi ile hiçbir ilişkisi olmayan talancılara bir örnek olarak Sezai Sipahibaşı'nın anlatımını verebiliriz: ⁽³⁰⁾

"Seyit efendi, yanında Boğaz'lı Kazım ve Kör Zekeriya olduğu halde

Maksudiye köyü'nden, bir başsağlığı ziyareti vesilesiyle döndüğü bir sırada İpsiz'in (Recep Reis) adamları olduklarını söyleyen kişiler tarafından götürülmüş, bu üç kişiden bir daha haber alınamamıştır." Bazı çeteciler baş kaldırmış ve bir başına buyruk baskınlarda bulunmuştu. Ali Reis'in Recep Reis tarafından vurdurulması üzerine, çetenin bazı fertleri firar etmişti.

30'a yakın çeteci Ereğli'ye geçmiş ve silahlarını bırakmaları kaydıyla serbest bırakılmıştı. Ancak yine boş durmayacaklar ve tevkif edileceklerdi.

Ekşioğlu Mehmet ve arkadaşlarını da içeren karar Kastamonu Valiliğinin çevre komutanlığına yazdığı yazıdan anlaşılmaktadır. (21 Mayıs 1921)

Valilik Cide Kaymakamlığı ile Vilayet Jandarma alay Komutanlığı'ndan alınan telgraf ve rapor suretlerini bu amaçla göndermiş ve ayrıca belirtilen bölgede askeri kuvvet bulundurulması talebini iletmışti. ⁽³¹⁾

Ali koyuncu, "Milli Mücadele'de Zonguldak ve Havalisi" kitabında Nu-

(29) Ateş, K:576. D:37, Fh: 94- 1

(30) Kocaeli ve Sakarya İllerinde Milli Mücadele, Sabahattin Örel, İstanbul 1987

(31) Gönderilen yazıda çete efradının 3 tonluk bir tekne alarak Cide istikametine hareket ettikleri belirtilmektedir. Yazıda ayrıca Mehmet Bey birliğine mensup 10 kişinin çevre kıyılara çıktıkları (29 Mart 1921) ve takip edildikleri ifade edilmektedir. ⁽³¹⁾

rettin Peker'e atfen verdiği bilgide şekavette bulunanların Recep Reis Müfrezesi'nden firar edenler olduğunu teyit eder: ⁽³²⁾

"Görüldüğü gibi İpsiz Recep Reis Çetesi'nden firar edenlerin yakalanması için bölgedeki bütün kuvvetler seferber edilmiştir. Hatta bunları yakalamak için Ilgaz, Tosya ve Çorum'a kadar peşlerinden gitmişlerdir. Sonunda, bölge güçlerinin elinden kurtulmayı başaran İpsiz Recep Reis firarilerinden 65 kişi de Merzifon Müfrezesi tarafından yakalanmıştır."

Recep Reis'in Anadolu ile kurduğu bağlantıda nice isimler yer almıştı. Nizamettin Nazif Bey de (Tepedelenlioğlu) bunlardan biriydi. Onun tabiriyle Komitacıların hem Balkanlardaki hareketler de hem de Milli Mücadele de çok önemli bir yeri vardı. Tepedelenlioğlu, onları hiç bir zaman baş eğmeyen ama her zaman başkaldırmaya meyyal kişiler olarak tanımlamış ve bu insanları kurtuluş savaşı içinde tutup yararlı hale getirmeyi de yapılmış müspet işlerin en önemlilerinden biri olarak görmüştü. ⁽³³⁾

(32) Milli Mücadele'de Zonguldak ve Havilisi, Doç. Dr. Ali Sarıkoyuncu, Kültür Bakanlığı 1992 Ankara)

(33) Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu yazarlık yaptığı son günlük yayın organı olan Yeni İstanbul Gazetesi Habip Edip Törehan'dan Kemal Uzan'a geçişinde onunla birlikte çalışma şansına eriştim. İstihbarat şefliği, spor yazarlığı ve Erdoğan Arıpınar'ın yardımcılığını da yaptığım askerlik öncesi ve sonrası iki dönemde Rauf Tamer ve Tefrik Yener'le birlikteydik. Tepedelenlioğlu'nun imzasız kaleme aldığı yazı ve tefrikaların bana intikal eden bazı notlarından yararlandım.

RECEP REİS ve EFRADI

İpsiz Recep Reis'in efradı hem Milli Mücadele öncesi hem de sonrasına adını koymuştu. Birinci Dünya Savaşı bölümünde daha az sayıdaki tayfası ile taşıdığı ticari kaygıyı sonraları savaşa birleştirmişti.

Anlayışının temelde ulusal bağımsızlık kavramına oturması ise hem etrafını güçlendirmesine hem de seçkinci davranmasına yol açmıştı.

Birliğini oluşturanların önce ona inanması ve onu "Reis" kabul etmesi gerekiyordu. Başka bir deyişle Recep Reis nereye "yol" alıyorsa, onlar da aynı yolu takip edeceklerdi.

Gidilen "yol"un doğruluğuna itirazsız karar veren "Reis"ti ve Reis ne derse o olurdu. zaman zaman amaçların ayırım noktasında yol değiştirenlere karşı asla bağışlayıcı değildi. Kıdeme önem verir ama aile çevresinden olanları yeğeni Hamza gibi yanından eksik etmezdi.

Recep Reis'in beraberindekilerin tümünü kapsayan bir liste yoktur. Ancak çeşitli yazılı ve şifahi kaynaklarda efradı ile ilgili bazı isimler mevcuttur. Ancak bu isimlerin birliğin tamamını teşkil ettiğini ve onların birliğine hangi tarihte katıldığını kesin bir dille söylemek mümkün değildir.

Yardımcısının kim olduğu konusunda bazı kaynaklar Zekeriya Bey'in (Tiryaki) ismini belirtir. Türk Ansiklopedisi'nin "İpsiz Recep" maddesindeki isimler arasında ise Mehmet Reis (Altıkanoğlu) yardımcısı olarak verilir.

"İpsiz Recep'in maiyetinde yararlık göstermiş kahramanlardan bazıları" ise şöyle sıralanmıştır: ⁽³⁴⁾

Ekşioğlu Murad
Ekşioğlu İbrahim
Ekşioğlu Mehmed
Kör Rıfat
Evza Reis
Osman (Kurtuluş)
Şerif (Kaçıran)
Mustafa (Uzun)
Kaçkın'ın İbrahim
Mustafa Çavuş

(34) Türk Ansiklopedisi, Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara 1970, http://www.tantey.org

Salih Çavuş
 Hordoşoğlu Mustafa
 Abaza lakaplı Kemeñçeci Kazım
 İslam Kaptan
 İsmail Ağa'nın Şevki
 Nargileci Ömer
 Recep Reis'in yeğeni Hamza
 Efendi'nin Zekeriya
 Tafuli Hamdi
 Mahmut Yazacı'nın Ali
 Çekmişin Emin ve Ömer
 İlyas Reis
 Hacı Hasan
 İbrahim (Gürdal)
 Kolcunun Hüsnü
 Şevket Reis
 Parmaksız Ahmet
 Bayram Ali
 Kör Bilal
 Onzikoğlu Ferhad Reis
 Hacı Dedeoğlu
 Seyyid Reis
 Mecid Dayı
 Pilehozlu Kemeñçeci Hamza
 Kandemir'in Mehmed
 İsmail Kaptan
 Ziya Reis
 Deli Mehmed
 Mahmud Kaptan

Listede yer alan diğerk iki isim, Trabzonlu Doktor Yüzbaşı Raif ile eşini de İpsiz Reis'in maiyetinde yer vermek yerine, "Reis'le düzenli ordu arasında rabıta kuran ve onlarla milli mücadele münasebetini pekiştirenler" arasında görmek daha doğru olurdu.

Recep Reis'in maiyetinde bulunanlardan Ereğli 1902 doğumlu Halil Ağa-zade Ali Rıza Efendi oğlu M. Tevrik Oguz, Doç. Dr. Ali Sarıkoyuncu'nun ken-

disi ile yaptığı görüşmede Fransız işgali sırasında Recep Reis'in yanında olduğunu ifade etmişti.⁽³⁵⁾

"Fransızlar Ereğli'yi işgal ettiğinde 8 Haziran 1920 tarihinde Ereğli'deydim. Ben de mavzerimi aldım. Fransızların Ereğli'den çıkartılmasında çalıştım. Fransızlara karşı İpsiz Recep'in maiyetinde bulundum. İpsiz Recep işgal üzerine geldi. İpsiz Recep burada Fransızlara karşı büyük bir mücadele verdi."

Rüştiye mezunu Ereğli'li Tevfik Oğuz Bey, milli mücadele sonrasında ticaretle uğraşmıştı. İfadesinden anlaşıldığı gibi Recep Reis müfrezesinin genelde söylenenin aksine sadece hükümlülerden oluşmadığı aralarında başka illerden ve mesleklerden çok sayıda yurtseverin de olduğu anlaşılmaktadır. Tevfik Oğuz Bey de Ereğlilidir ve işgal üzerine silahını alarak Recep Reis'e katılmıştır.

Murat Reis (Ekşioğlu) Erzurum baskınları ile tanınmış bir yurtseverdi. Kaynaklarda onun Recep Reis'le Samsun'da birleştiğine dair ifadeler vardır.

Yonca'lı ile Firdevsoğlu Reis'ler yanlarında Ovacık'lı Halil Ağa olduğu halde köy köy dolaşacaklar ve cephane ya da erzak kadar önemli olan kağnıları toplayacaklardı. Çünkü kağnılar cephane ve asker taşımak için gerekiyordu.

Çetenin sadece silahlı eylem yapan baskın grubu olmadığına önemli bir örnek...

Çete efradı ve yakınları ile görüşmek suretiyle anlatıma dayalı isimler veren Süleyman Kazmaz, Zekeriya Tiryaki ile Altıkanlı Mehmet'i Recep Reis'e en yakın kişiler olarak gösterir. Çetenin merkez idare kadrosunun Zekeriya Tiryaki, Bayram Ali Çekmiş ve Hasan Çekmiş'ten oluştuğunu belirtip, şu isimleri de verir.

Tuzcu Halit Ağa
Muharrem Keçeli (Çayeli'nden Perkam'lı)
Besim Öksüz
Murat Durmuş
Kara Emin (1886/1920)
Hakkı Alkan
Alibey Kandemir
Ali Taşkıran

Kansız Ali
 Mahmut Taşkiran
 Mahmut (Güneysu'dan)
 Kör Ali (Fırtına Ali)
 Gıro Osman,
 Bıyıklı Mehmet (Mehmet Kopuz)
 Obur Ahmet (Ahmet Güngör)
 Veli köylü Mesut Dayı (Mesut Yıldırım)
 Zekeriya Yıldırım (Mesut Dayı'nın oğlu)
 Ciro Mehmet
 Yusuf Kopuz
 Mehmet Taşkiran (Ölümü 1963)
 Büyük Mehmet (Mehmet Kopuz)
 Hamdi Reis .
 (Çiftekavaklı) Ferhat
 Hasan
 Osman Kurtuluş
 Mustafa Kurtuluş
 Kamburoğlu Şevki (Karadere'li)
 Velioğlu Kara Mustafa
 Hüseyin Çolakoğlu (Kekeme Hüseyin)
 İbrahim Okutur (Hacıosmanoğlu 1318 Rize Veli Köyü)
 İbrahim Dağdeviren (İbrahim Dayı-Potoni İbrahim- 1901 doğumlu)

Recep Reis kuvvetinde ön planda yer alanlardan Kansız Ali gönüllü olarak Karasu 'ya geçmiş ve savaş sonrası Karasu İncirli köyünde oturmuştu, 1928'de öldüğü tahmin edilen Ali Reis çetenin vurucu güçlerindendi.

"Kör" Ali ise Recep Reis'in Portakallık Mahallesi'nden arkadaşıydı. Özelikle silah konusunda ustaydı.

Alibey Kandemir, dayısından tavsiye mektubu alarak Recep Reis'e katılmış ve Milli mücadelede büyük yararlılık göstermişti. Rize'ye döndükten sonra çay fabrikasında çalışmıştı.

Bayram Ali Çekmiş de Portakallık Mahallesi'ndendi. 84 yaşında Rize'de vefat etmişti.

Hakkı Akan (Çinç Hakkı) Ötek adı Emrullah olan Hakkı Bey (1904-

1992) İstiklal Madalyasına hak kazanan milislerdendi.

İbrahim Dağdeviren, İbrahim Dayı ya da Potoni İbrahim olarak bilinen İbrahim Okutur, 20 yaşında çeteye katılmış, 1987 yılında ölmüştü.

Recep Reis, askeri gücün pekleşmesi ve yurdun düşmandan arındırılması için gerekli olan halk desteğinin hem önemli örneği, hem de önderlerinden biri olmuş ve direniş grupları ile yaptığı işbirliği, milli mücadele cephelerine büyük katkı sağlamıştı.

Hafız Muharrem (Keçeli) İpsiz'in dayısının oğlu olması ve kendisine güvenmesi nedeniyle çetenin merkez grubunda yer almış, Doğu Karadeniz'deki gönüllülerin toplanarak Cepheye intikalinde öncülük yapmıştı. Yeğeni 18 yaşında (Sarı) Mehmet'i de yanında getirerek İpsiz Recep çetesinin İstiklal Harbinde katıldığı tüm muharebelerde bulunmuştur. Harpten sonra kendisiyle beraber çeteye katılanlara askerlikten muaftır teskeresini vermeye yetkili kılınmıştır.

Oğlu Ahmet Keçeli*, 1946-51 yılları arasında Çayeli Belediye Başkanlığı yapmış olup, Hafız Muharrem 1945 yılında Çayeli'nde vefat etmiştir.

*Diğer çocukları Mehmet, İsmail Hakkı, Şevki ve Orhan Keçeli'dir.

ALEMDAR VE RECEP REİS

Recep Reis daha önce de ifade ettiğimiz gibi bir yandan milli Mücadele'ye dolayısıyla Recep Reis'e katılmak kaydıyla serbest bırakılan ancak sözlerini tutmayıp şekavete devam edenlerle mücadele ediyor, diğer yandan düşmanla çarpışıyordu.

Recep Reis Milli Mücadelenin şanlı gemisi Alemdar'ın kurtarılmasında da yer almıştı.

Çarkçıbaşı Osman Efendi Kuvayi Milliye'nin şiddetle gemiye ihtiyacı olduğunu biliyor ve gemiyi kaçırmaya karar veriyordu. 23 Ocak 1921 gecesi gemi personeli ile yola çıktıklarında başarıma şansları oldukça azdı.⁽³⁶⁾

Yakalanma korkusu içinde geçen gecenin sabahında Ereğli'ye ulaşacaklardı. Erol Mütercimler 24 Ocak 1921 sabahını şöyle anlatıyor:⁽³⁷⁾

"Saat 08.00'de Karadeniz Ereğli'sine gelerek Çoban çeşme önüne demirlediler. Sabah esen rüzgarın yüzleri rahatlatan okşayışını duyarak karaya çıktılar.

Çıkar çıkmaz da sevinç gözyaşları arasında toprağı öptüler. Başta Ereğli Liman Başkanı Nazmi Bey olmak üzere Ereğli halkı ve yerel direnişçilerden İpsiz Recep, Devrekli Muharrem çeteleri gezerek geçmiş olsun dediler ve sevinç gösterilerinde bulundular.

Alemdar Trabzon' a doğru hareket etmiş ancak Uluca ile Çamlı arasında C-27 Fransız gambotuna yakalanmıştı. İstanbul'a götürülmek üzere yola çıkarılmış, Ereğli önlerinde Türk denizcileri ile karşılaşmıştı.

Alemdar' ı sonunda Ereğli limanına yakın bulunan Çoban çeşme mevkiine sokmayı başarmışlardı.

Baba Burnu'nda mevzilenen Recep Reis ve adamları yayılım ateşine başlıyor ve Fransız gambotunun iki ateş arasında kalmasını sağlıyordu. Mücadele iki saat sürmüş, Alemdar kurtarılmıştı.

Mart 1921 ise Recep Reis'in düşmana değil, dalgalara yenildiği tarihi.

Kocaeli cephesine silah götürmek üzere yola çıkan Recep Reis ve maiyeti şiddetli fırtınadan motorlarının arıza yapması üzerine İnebolu 'ya çıkmak zorunda kalmıştı. İnebolulular başta Kuvayi Milliye reisi Kabaalioğlu Rıza Bey olmak üzere silah arkadaşlarını coşku ile karşılamışlardı.

(36) Alemdar gemisini kaçıran personel listesi için belgeler bölümüne (5) bakınız

(37) Kurtuluş Savaşı'nda Denizden Gelen Destek, Erol Mütercimler, Yaprak Yayınları, İstanbul 1992

Reis ve elli adamı Kuvayi Milliyecilerin evlerinde bir hafta konuk edilmişti.

Kafile "Hicret" in onarılmasından sonra tekrar denize açılacak ve Kaymakam İsmail Hakkı Bey Kastamonu Valiliği'ne şu telgrafı çekecekti:

"Kocaeli cephesine sevk edilmek üzere hava muhalefetinden İnebolu'ya gelen Hicret motoru ile elli bir kişilik Recep çetesi motorlarını tamir ederek yola çıkmışlardır." (İnebolu şifre-7 Mart 1921- Sayı: 256)

2. İnönü muharebeleri sırasında bir Yunan taburu, Sakarya'nın batısında Seyfiler'de karargah kurmuştu. Taburun buradaki mevcudiyeti genel anlamda tehlike arz ediyor ve bu kuvvetin bir baskınla yerinden sürülmesi/çekilmesi gerekiyordu.

Recep Reis ve birliği bu baskını 29 Mart 1921 'de gerçekleştirmişti. Birlik bu defa aldığı ikinci bir emirle bu defa Sakarya yanındaki boğaz bölgesine hücum eden bir başka Yunan Taburuna geçit vermeyecekti. Recep Reis'in savunması 12 saat sürmüş, düşman kuvvetleri boğaz hattını yarmak imkanını bulamamıştı. (1 Nisan 1921)

Bölgede savunma hattını iki hafta koruyan Recep Reis, daha sonra Kocaeli Grup Kumandanlığı'nın 17 Nisan 1921 tarihli emri gereğince Sakarya bölgesindeki alanından hareketle Hendek-Sakarya üzerinden çatal Köprüler mevkiine gelmişti.

Bu sırada Mürettep Kolordu Komutanı Kazım Bey karargahını Düzce'den Geyve'ye nakletmişti. (Mayıs 1921)

Bu tarihten sonra müfrezesinin bazı eksikliklerinin tamamlanması yoluna gidilmiş ve birliğin "mükellefiyet dışı" kalmış eratının terbisi burada yapılmıştı.

Birliğin düzenli orduya katılımı ve 41 Alayın 3. Taburunu teşkil edişini resmi kaynak şu ifadeyle belirtmektedir.⁽³⁸⁾

"Milli eratını burada terhis ettikten ve taburun bazı noksanlarını tamamladıktan sonra 8 Mayıs 337 (1921) tarihli bir emirle 41. Alayın 3.taburunu teşkil etmek üzere 13 Mayıs 337 (1921)'de trenle Kütahya'ya hareket ve bir gün sonra 14 Mayıs' da Alayunt civarında Saka camii köyünde bulunan 41. Alaya⁽³⁹⁾ iltihak etti."

(38) İstiklal Savaşı'nda 7'nci Tümen, Kur. Alb. Ali Rıza Özkul, K.K.K. Yayınları, Askeri Basınevi, İstanbul, 1952

(39) Recep Reis'in dahil olduğu 41. Alayın oluşumu için Belgeler bölümüne bakınız.

Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı yayınlarından edinilen bilgilere göre Recep Reis 19 Ağustos 1921 'de Kocaeli⁽⁴⁰⁾ bölgesindedir.⁽⁴¹⁾

"Bölgede genellikle durgunluk vardı. Bilecik istikametinde baskın yapmak üzere Süvarî Tugay Komutanı, komutasında hareket eden müfreze (21 nci Süvari Alayı, bir dağ topu ve Akhisar müfrezesi 18/19 Ağustos gecesini Kazancı civarında geçirmiş ve 19 Ağustos sabahı saat 06.00'da Rum köy istikametinde hareket ederek, akşam üstü Bilecik'in yedi kilometre doğusundaki sırtlara gelmişti. Recep Reis, İlyas Sami Bey müfrezeleri de Rum viran çiftliğinde konmaya geçmişlerdi."

Adapazarı ve İzmit Bölgesindeki Yunan kuvvetinin düzenli bir tümen konumunda olmasına karşılık kuvvetlerimiz müfrezelerle takviye cihetine gidilmişti. Recep Reis'in Kuvayi Milliye'den Nizamiye'ye çevrilmiş bir taburu vardı. Ethem Şevki Bey'in Adapazarı Milis taburu ile Hüseyin Efendi'nin (Zibioğlu) nizamiyeye dönüştürülmüş taburu diğer kuvvetleri teşkil ediyordu.

Birliklerin kaydırma ve yer değiştirme hareketinin dışında tutulan ve bölgede konuşlandırılan Recep Reis, ayrıca karışıklık ve isyan hareketlerini bastırmak durumundaydı. İl Jandarma Komutanı Rüştü Bey ile ailesine yapılan saldırı üzerine Recep Reis'in taburunun bu bölgede tutulması uygun görülmüştü.

Recep Reis'in Kocaeli ve diğer bölgelerde ne denli önemli ve gerekli olduğunu Genelkurmay'ın yazışmalarında da görmemiz mümkün.

Mürettep Kolordu Kumandanlığı'ndan, tugaya ve bölgedeki birliklere gönderilen 13 Ağustos 1921 tarihli emir aynı zamanda bir "özel rica" niteliği taşıyordu.⁽⁴²⁾

"... bu milli müfrezeler (Recep Reis ve İlyas Sami müfrezeleri) diğerlerinden daha gayretli olmakla beraber öteden beri bağımsız olarak hizmet etmiş bulunduklarından, kendilerine iyi muamele edilmesinin gereklenlere bildirilmesini özel olarak rica ederim."

Düşman kuvvetlerinin saldırıları Kocaeli'nin diğer yakasını da içeriyordu.

Yunan kuvvetleri dağınık halde bulunan çetelere zaman zaman ileri baskınlar da yapıyordu. Türk çetelerinin saldırılarının yoğunlaşması üzerine Ka-

(40) Ayrıca Kocaeli bölgesinde mevzilenen müfrezelerin konumu için belgeler bölümüne bakınız.

(41) Türk İstiklal Harbi, 2. Cilt Batı Cephesi, S. Kısım, İnci kitap. Genl. Kur. Harp Tarihi Bşk. Resmi Yayınları, seri no: 1 Ankara, 1972

(42) Türk İstiklal Harbi, C.2, ks.5, 1. kitap, Ankara 1972

rapınar Akçat- Tepe köy hattına kadar ilerleyerek çevre köylerini yakıp yıkmışlar fakat tek bir milis bile ele geçirememişlerdi. Bu sebeple Karamürsel'i tekrar boşalttıkları sırada katliama girişeceklerdi.

İdari personelden Mal Müdürü Murtaza Bey, Müddeiumumi Tevfik Bey, reji memuru Hakkı Bey ile oğlu Arif, Şayak Fabrikası katibi Arif Bey, halktan Lütfü, Koltukçu Şakir, Mehmet oğlu Ali, Karabey Nazif ve Boşnak Ali, askeri zevattan ise Jandarma subayları Ahmet ve İlyas Beyler işkenceden geçip öldürüleceklerdi. Çetecilerle ilgili bilgi vermedikleri için Karamürsel- Yalova yolu üzerinde öldürülen bu isimlerin dışında, bölge halkından 50 kişi rehlin olarak Bursa 'ya götürülmüşlerdi.

Katliam bununla da bitmemiş, Yunanlıların 2. Manisa Tümeni 29 Haziran 1921'de tekrar

Karamürsel'e gelmişti. Yaşlılardan başka kimsenin kalmadığı köyler ve neredeyse Karamürsel yakıp yıkılıyordu. Müdafai Hukuk Teşkilatının desteği ile direniş örgütlerinin silahlı mücadeleye, giriş Gökbayrak ve Recep Reis gibi taburların güçlenmesi mezalimi sona erdirecekti.

Yüzbaşı Cemal (Cemalettin Savaşkan) Balkan'lardan İstiklal Savaşı'na uzanan Milli Mücadele'ye çete saflarında katılmıştı. (1887-1927)

Yüzbaşı Cemal 'in İstiklal savaşı günlüğünde onun deyiimiyle Recep Kaptan da vardır. Yüzbaşı Cemal, Recep Reis'in Sakarya'ya dönüp mevzilenmesini şöyle anlatır: ⁽⁴³⁾

"10 Eylül 1921 'de Sakarya'nın Pelitçik Beyköy yaylasına çıktım. Burası Sakarya köylerine hakim yaylalardır. Osman Zeki Bey'in jandarmalarıyla birleşerek Banaklar yaylasında toplandıkları haber verilen 200 kadar asi üzerine 55 mevcutla taarruz ettim. Bize yardım için Beyköy cihetinden dereyi takiben gelen Laz müfrezesi Recep Kaptan da o cihetten taarruza geçti. İki taraftan yapılan şiddetli bir muharebede iki reisi öldürülen asiler dağılmıştı. Bütün Sakarya asi köyleri bize iltihak ettiler. Bu asi köylerin asker firarilerini topladım. Karasu müfrezesi namına verdiğim müfrezemle Sakarya Köprü ve geçitlerini tuttum."

(43) Yüzbaşı Cemal'in anıları, Hazırlayan: Kudret Emiroğlu, Kebikeç Yayınları, 1996 Ankara.

MİLLİ MÜCADELE'DE "İKNA" CEPHESİ

Recep Reis'in Milli Mücadele saflarında yer almasında şüphesiz sözüne güvenip hürmet ettiği Rizeli yurtseverlerin büyük payı olmuştur.

Milli Mücadele'nin Zonguldak çevresini inceleyen Ali Sarıkoyuncu, Recep Reis'i Milli Hareket'e katılmaya Kandıra Kaymakamı Atıf Bey ile eşinin yanı sıra, Trabzonlu Doktor Yüzbaşı Raif Bey'in ikna ettiğini ifade eder. "Kocaeli Bölgesinde Kuva-yı Milliye'nin teşekkülü" incelemesinde Dr. Adnan Sarıoğlu da aynı görüştedir ⁽⁴⁴⁾

"İpsiz Recep'le da aynı şekilde Süvari Albayı Atıf ile Doktor Raif Beyle rin kanalıyla irtibata geçildi. Eğer Kuvayi Milliye için çalışırsa, hem bu cezadan kurtulacağı, hem de milli kahraman olacağı söylenerek Milli Mücadele'ye katılması için ikna edildi."

Lütfü Akif'in "Milli Mücadelede ilk kurşun" yazısında da Doktor Raif'in adını verir. Yazıda kullanılan fotoğraf ise dizgi hatasından olmalı, "Doktor Faik" olarak sunulmuştur. Lütfü Arif söz konusu yazısında "İpsiz Recep'ten yardım istenmesi faslına şöyle temas etmişti: ⁽⁴⁵⁾

"Aralarında gazetecilerde bulunan altmış kişilik Ankara yolcuları kafilisinin Zonguldak veya İnebolu 'ya kaçırılmasından başka çare yoktu. Fakat Zonguldak Fransızlar tarafından işgal edilmişti. Kefken' den de deniz yoluyla gidilecek vasıtaya ihtiyaç vardı. Ereğli henüz işgal edilmediğinden burasının en emin yer olacağı düşünülerek yolcuların Kefken' den Ereğli 'ye nakillerine karar verilmişti. Bu nakil işini Kefken ve civarında yerleşmiş ve adeta bir beylik kurmuş olan Milli çetecilerden İpsiz Recep Ağa ile görüşmek üzere Recep'in dostlarından Doktor Yüzbaşı Raif Bey'in gönderilmesi muvafık görülmüştü.

Raik Bey'e gazetecilerden Muhittin Bey de refakat ederek Kefken'e gitmişler Recep Ağa'ya misafir olarak vaziyeti görüşmüşlerdi."

"Amavutluk'tan Sakarya 'ya komitacılık" hatıralarını anlatan Yüzbaşı Cemal de Recep Reis'in Milli Mücadele'ye katılmasının doktor Raif tarafından sağlandığını ifade eder.

"Kandıra-Karasu'da eşkıyalık yaparken Kandıra kaymakamı ve doktor

(44) Askeri Tarih Bülteni, Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Bşk. Yayınlan, Sayı 36, Şubat 1994 Ankara.

(45) Dün ve Bugün, haftalık Mecmua Sayı: 5 Aralık 1955 İstanbul

Raik tarafından Milli Mücadele'ye katılması sağlandı. Geniş bir çete ile İstanbul'dan silah ve insan kaçırılmasında, isyanların bastırılmasında çalıştı."

Recep Reis'in Milli Mücadeleye katılmasını sağlayan isimler arasında Doktor Raif/Raik ile Atıf Bey üzerinde görüş birliği vardır. Ancak kaynak satırlardan fark edileceği gibi doktorun adı "Raik" veya "Raif" olarak geçmektedir.

Teşkilat-ı Mahsusa hatıralarını Samih Nafiz Tansu'ya anlatan M.M. Grubu liderlerinden Hüsametdin Ertürk de doktorun Trabzonlu Yüzbaşı Raik Bey olduğunu ifade etmişti: ⁽⁴⁶⁾

"Trabzonlu doktor yüzbaşı Raik ve muhafızlık yaverlerinden Yüzbaşı İsmail Hakkı Beyler Adapazarı ve Havalisi Milli Kuvvetler Kumandanı Yenicahçeli Şükrü Bey tarafından kendisine yardım etmeleri için Eşref Kuşçubaşı'ya gönderilmişlerdi."

"İpsiz Recep'i Milli kıyama katılmaya kandıran süvari kaymakamı atıf ile Yüzbaşı Raiftir."

Bu ifade ise, "Garp Cephesi Nasıl Kuruldu?" eserinin yazarı Rahmi Apak'a aittir. Onun isyankar ruhunu milli mücadele ruhu ile kaynaştırıp birleştiren çeteci vasfını ülke yararına yönlendirenler şüphesiz akılcı bir politika izlemişti.

Recep Reis'in Milli Mücadele'ye idamdan kurtulmak için katıldığı şeklindeki bazı görüşlerin en azından "kayd-i ihtiyat"la verilmesi gerekirdi. Recep Reis'in daha önce Batum hareketinde çeşitli zamanlarda yer aldığını ve Rize'de kurtuluş mücadelesine katıldığını biliyoruz.

Affin sadece kendisine "tek başına" yönelik olmadığı ve "Umumi Affa mazhar olanlar arasında bulunduğu dikkate alındığında, "Eğer Kuvayi Milliye için çalışırsa, bu cezadan kurtulacağı" yargısı pek temele oturmamaktadır.

Çünkü Recep Reis Milli mücadele öncesinde de vardır ve faaliyetlerini bu yönde sürdürmektedir. Tıpkı Osman Ağa (Topal) Bulgar Sadık, Parti Pehlivan gibi...

Sadık Bey, öncesinde Stoyan adını taşıyan bir komitacıdır. İsteği dikkate alınmış ve benimsenerek, Osmanlı saflarında yer almıştı. Hem Osmanlı döneminde, hem de milli mücadelede yer alan gerçek bir yurtseverdi.

Milli mücadeleye katılanların bağışlanmasının örnekler ile karşılaşmamız mümkündür. Bu bağışlanma olayı daha çok asker kaçakları için uygulanmıştı.

(46) İki Devrin Perde Arkası, Samih Nafiz Tansu, Pınar Yayınevi, İstanbul 1964.

Onların tekrar kazanılması yolunda, "Eğer vatana hizmette kusur etmeyeceklerine kanaat hasıl" olmuşsa, bu uygulama yapılmıştır. Ancak bu uygulamanın daha çok genelde "efrat" ve "rütbesiz"ler için dikkate alındığını görüyoruz.

İsmi, geçmişi ve etki alanı büyük "Lider" konumundaki "milis" olarak tabir edilen efeler için de "Eğer dağdan düze inip, Milli mücadeleye katılırsanız bağışlanırsınız" gibi zorlayıcı ve mecburi bir kaydın askeri anlayış olarak pek kabule şayan olduğu kanaatinde değiliz. Milis liderlerinin geçmişteki izleri silmek için Kuvayi Milliye'ye katıldıkları görüşü, inandırıcı olmadığı kadar da kırıkcıdır.

Çerkez Ethem saflarında çarpışan ama sonuçta onunla Yunan saflarına geçmeyen Parti Pehlivan'ın da tekrar dağa çıktığında Millilere karşı değil, yine düşmana karşı dövuştüğünü de hatırdan çıkarmamak gerekir.

Özetlersek, lider konumundaki eski "isyancılar" diye tabir ettiklerimizin, sonradan "Yurtsever" olduğunu söylemek kolay bir ifadedir. Ayrıca çoğunun

Özellikle Osmanlı dönemindeki kanunsuz davranışlarla haksızlığa uğrayıp başkaldırdığını biliyorsak, neden onları "Kanun tanımazlar" olarak telakki ediyoruz?

Bu nokta meselenin incelenmesi gereken başka bir tarafıdır. Ama meseleye eğilenler tarafından incelenmesi gerekir ki, Recep Reis ve diğerleri için "önceden eşkıya, sonradan yurtsever" gibi kendi içinde çelişen ve temel anlayışa aykırı bakışlar olmasın...

Milli Mücadele tarihinde bağımsızlık kavgasında ye alan ama zaman zaman çeşitli sebeplerle olumsuz yönde tavır koyanların yer aldığı sayfalar da vardır.

Milli Mücadelenin direniş cephesinde yer alan Devrekli Muharrem Reis'i bu anlamda örnek gösterebiliriz.

Yemen'de tabur kalem başçavuşluğu yapan Muharrem Reis, Anadolu'da gönüllülerden bir müfreze kurmuş ve özellikle Fransızların Ereğli 'yi işgalinde 32 arkadaşı ile yurtseverlik örneği göstermişti. (8 Haziran 1920)

Devrek çevresindeki talancı ve isyancılar ada göz açtırmayan Muharrem Reis, sonraki aşamada düzenli ordu saflarında yer almaya karşı çıkmış ve Yenice ile Tefen nahiyelerindeki halka dönük baskınları ile sıkıntı yaratmıştı.

Temmuz 1921 'den itibaren sıkı takip altına alan çetenin bir bölümü yakalanıp öldürülmüş bir kısmı da teslim olmuştu. Muharrem Reis ise Safranbolu'da jandarmalarla girdiği çatışmada can vermişti. (29 Ekim 1921)

Recep Reis bu görünüş altında ne Çerkez Ethem, ne de Muharrem Reis örneğinde görüldüğü gibi "Düzenli Ordu" karşıtı isyan hareketlerinde yer almamıştı.

Milli mücadelenin başlangıç noktasında "Emir kumanda altında olmayan" davranışını "Düzenli Ordu"ya geçişte sürdürmemiş ve kendisine takdir edilen apoletle kurmayların direktifi altına girmişti.⁽⁴⁷⁾

Orhan Gazi Müfrezesi adıyla faaliyet gösteren Recep Reis'in düzenli orduya geçişle teşekkür eden Kocaeli Grubuna bağlandığı ifade edilir.⁽⁴⁸⁾

Müfremenin özellikle Düzce isyanları sırasında Orhangazi adıyla yer alışı Miralay Nazım Bey'in yaveri İhsan İdikut tarafından da teyit edilmektedir.⁽⁴⁹⁾

"Düzce'deki profesyonel kavgacılar yine halkı milli. hükümet aleyhine tahrik etmeye başlamışlardı. Subaylarımız Düzce'de yine fesat dolabının dönmeye başladığını hissettiler. Halkın homurtuları, hasmane hareketleri arttırıyordu. Müfreze komutanı bunu şifreli bir telgrafla komutana bildirmişti. Muameleyh müfremenin, geceleri emin bir yer olan Üskübi'ye çekilmesini ve sabahları erkenden Düzce'ye dönmelerini emretmişti. Emir gayet makuldü. Çünkü Üskübi halkı milli hükümete tamamiyle sadıktı. Ayın zamanda burası sahilidi. Müdafaası kolaydı. Burada bir de Orhangazi müfrezesi (İpsiz Recep) vardı. Bir müddet Düzce'deki müfreze komutanının bu emrine riayet ederek emniyetlerini sağladılar."

Recep Reis'in mükellefiyet dışı eratum terhisten sonra da 41. Alayın 3. Taburunu teşkil ettiğini buna eklememiz gerekecektir.

Düzenli orduya katılışında şüphesiz Muhittin Paşa'nın (Kastamonu ve Havalisi Komutanı) büyük etkisi olmuştu.

Paşa'nın Recep Reis'e hitaben kaleme aldığı 2111/1920 tarihli mektupta bu etkilenmeyi görmek mümkündür. Paşa bu mektubunda kendisinin kumandan olduğunu öncelikle belirtir ve düşmanların karşı bütün kuvvetlerin birleştirilmesi ve elbirliği ile hareket edilmesi gerektiğini ifade eder.

Muhittin Paşa şöyle demektedir: "Bu bakımdan Recep Reis 'ten büyük hizmetler beklemekte haklı olduğunu ispat edeceksiniz. Efradına selam ederim. Müfremenin mevcudunu bildir. Silah ve cepheane yetiştirileceğinden emin ol..."

(47) Milli Mücadeledeki hizmetlerinden dolayı yüzbaşı rütbesi ve 23/9/1929 tarih ve 15675 sayılı İstiklal Madalyası ile Taltif edilmiştir.

(48) Düzce-Bolu İsyanları, Rükü Özkök, İstanbul 1971

(49) İdeal Komutanlarımızdan 4.ncü Fıkra Kumandanı Miralay Şehit Nazım Bey, Yazan: İhsan İdikut (Sabık Bergama Noteri) Şirketi Mürettibiye Basımevi, İstanbul 1952.

Recep Reis düzenli ordu emrinde olabilir ve bu görüşte bir kurmaydan emir alabilirdi. Ancak Düzce Kumandanı Edip Bey'in emir ve talimatı altında olmaya karşı çıkmıştı. Bu sebeple direnecek ve Muhittin Paşa, Reis'in müfrezesini Bolu Mıntıka Kumandanı Osman Bey'in emrine verecekti.⁽⁵⁰⁾

Yıllarca direktif vermiş ve sivil gücünü hangi koşullarda olursa olsun sürdüren bu sürekli "Başkaldıran" bir "Reis"in direktif almaya yönelmesi ve bireysel gücünü kolektif güç emrine vermesi kolay değildi. Tıpkı hem kendi efradına, hem de bazı milis çevrelerine bu davranışını inandırıcı bir gerekçe ile getirmesinin kolay olmayışı gibi. Tek başına karar verebilecek güçteydi ama kimi gün sayıları 500'ü aşan birliği kadar, karar aşamasındaki diğer güçlere de bu "ulusal bilinç"i aktarmak durumundaydı.

Okumuş ilim İrfan gören bir geçmişi değil, kavgayla yaşanmış bir tecrübeyi taşıyordu.

Hayatın en zor deneyimlerinden geçmiş, döşeğe değil, silaha baş koymuştu. Dostluğu da biliyordu, düşmanlığı da... Sevgiyi de yaşamıştı, ihaneti de... Hayatın rahle-i tedrisinden geçmiş ve ulusal kavgada olgunluğunu yaşamıştı.

Recep Reis'in Anadolu ile kurduğu bağlantı da nice isimler yer almıştı. Recep Reis'in Milli Mücadele öncesi yurtseverlerle kurduğu bağlantının ülkesinin paylaşılmasına yönelik işgal ile pekiştğini görüyoruz.

GİZLİ TEŞKİLATLANMAYA DOĞRU

Milli Mücadele öncesinin gizli güvenlik birimi Teşkilat-ı Mahsusa'nın Birinci Dünya Savaşı'ndaki faaliyetleri şüphesiz askeri ve sivil kesime deneyim kazandırmıştı. Bu deneyimin yeni kazanımlara yol açması ve "Mukavemet teşkilatları"nın vücut bulmasında payı büyüktü. Karakol örgütünün son tahlilde ittihatçı anlayışın ağır basması ve Kuvayi Milliye anlayışı ile örtüşmemesi doğal olarak Milli Mücadele'nin yönetsel anlayışı ile bağdaşmıyordu.

Erkan-ı Harbiye'den Fevzi Çakmak ve Kazım Karabekir başta olmak üzere sivil kanada uzanan karşı çıkış Atatürk tarafından da dikkate alınacak ve Karakol'un faaliyete son verilecekti.

Ordu ve sivil yönetim kademesinin karşı çıkışında temel nokta Karakol teşkilatının ittihatçı bünyeden meydana gelişi değildi. Kumandanlar emir kumanda zincirinde iki başlı bir anlayışın olmayacağını, teşkilatın kendi başına buyruk hareket etmesini dile getirmişlerdi. Anadolu'ya geçen askeri ve sivil kişilerin, kontrolünde Karakol Teşkilatı'nın gerekli özeni göstermediği de bir başka gerekçeydi. Sorumsuz davranışlar, casusların dahil, çok sayıda işbirliğinin teşkilat mührünü taşıyan belgeyle Ankara'ya kadar gidebilmesine yol açmıştı.⁽⁵¹⁾

Karakol teşkilatının feshedilmesi, gizlilik isteyen teşkilatlanmayı ortadan kaldırmıyacaktı.

Görünüşte Karakol Teşkilatı ortadan kalkmıştı ama bünyede sadece iktidarın siyaseti için olmayanlar da vardı. Teşkilata ülkenin bağımsızlığı için girenler ve vatana hizmetten başka bir şey düşünmeyen bir alt kadro mevcuttu.

Nitekim ister üst ister alt yönetimden olsun, ya da kendini sadece milletin ferdi olarak kabul etsin, çok sayıda insan hizmetini sürdürecekti. Çoğu hangi teşkilata bağlı olduğunu bile bilmiyordu. Bildikleri tek şey elden giden vatanın kurtarılmasıydı. Hamalından işçisine, kahyasından motorcusuna kadar bu direniş örgütler giderecek büyüyecekti.⁽⁵²⁾

(51) Gizli Teşkilatlar, Ergun Hiçyılmaz, Altın Kitaplar, 1994 İstanbul

(52) Ek bölümünde (1) Karakol ve Gizli Teşkilatlar'a bakınız.

KOCAELİ TEŞKİLATI

Yenibahçeli Şükrü Bey'in (Oğuz) öncülüğündeki Kocaeli Teşkilatı'nın oluşumunda iki büyük güç vardı.

Askeri ve idari yapıyı oluşturan bölgenin ileri gelenleri ve ekonomik kaynakları sağlayanlar.

Kasaplar Cemiyeti Başkanı Kara Ahmet en büyük katkıyı sağlayanlardan biriydi. Ayrıca Eyüp Sabri, Tolcalı Süleyman, Üsküdarlı Ahmet Halim ve Şükrü Bey'ler cemiyeti maddi yönden desteklemek üzere bir grup kurmuşlardı. Zeki Gençosman ile Niyazi Ahmet Banoğlu "İstanbul'a sızan Kocaeli Teşkilatını şöyle anlatırlar: ⁽⁵³⁾

"Kocaeli Kuvayi Milliye teşkilatının kurulmasında Yüzbaşı Ramiz, Hacı Şahinler'den Tahsin, Hopalı Memoylar'dan Rauf, Trabzonlu Raik, Meto Hasan, Çilinili Mahmut Beyler'in büyük gayretleri görüldü. Kurulan Çeteler Rum ve Ermeni Çetelerle uğraşmak Türk köylerini korumak amacı ile Adapazarı ve Sakarya dolaylarına kadar uzandılar.

Ermeniler, Taşnak ve Hınçak'ların teşviki ile yarış halindeydiler. Adapazarı Türkleri heyecan içindeydi. Kendilerini korumak için Milli bir teşkilat kurulması zamanının geldiğine kanaat getirdiler.

Adapazarı Kuvayi Milliye'yi ilk defa Teşkilat-ı Mahsusa lideri Eşref Kuşubaşı kurdu. Bulgar Sadık, Teğmen Hurşit, Sarı Mustafa, Beylerbeyi Ülaaddin, Çamur İzzet, Süvari Mahmut, Teğmen Şevket Bey'ler, eli silah tutan gençlerden kurulu çetelerle Rum ve Ermeni çeteleriyle mücadeleye giriştiler.

Yenibahçeli Şükrü Bey ise teşkilatını çok kolaylıkla genişletebiliyor, kurduğu grupların silah ve cephanesini Piyade Okulu'ndan verdiriyordu. Özellikle şu bölgelerde kuvvetli çeteler göreve başlamıştı:

Gebze'de Dayı Mesut, Kefken'de İpsiz Recep, Şile'de Yusuf Ziya, Beykoz'da Korsan Murad, Kadıköy'de Teğmen Bekir (Kaleli) İhsan ve Veysel Beyler..."

Konu arasında milislere de temas eden yazarlar Yahya Kaptan, Büyükaslan, Küçükaslan, Bayram Kaptan, Kardeş Hasan Akıncı, Bedri, Yavuz Fehmi, Arap Alie, Demir Hulusi, Halil Kaptan ve Rıfat Kaptan gibi müfrezelerde

(53) Atatürk Ansiklopedisi, T.C. Yayınları, Zeki Gençosman, Niyazi Ahmet Banoğlu, Cilt: 5, May Yayınları, İstanbul 1971.

rastlayacağımız isimleri belirtirler.

Kuvayi Milliye'nin ikmal merkezleri arasında Maltepe Atış Okulu, Kadıköy itfaiye Bölüğü ve Nadırağa çiftliğini gösteren yazarlar, teşkilatın çetelere karşı yaptığı mücadeleye de şu örnekleri verirler:

"İlk defa Todori ile Antranik, ondan sonra da Paşaköylü Miltiyadis'in

300 kişilik çetesi ile Şile'de Yeniköylü Deli Yani çetesi de Değirmen çayı'nda kısıtılarak yok edildiler. Yorgi çetesi ise Mandıra ile Kefken arasında pusuya düşürüldüğü gibi, Darıcalı Yorgi de Tuzla'da Kuvayi Milliyecilerin ateşi ile ortadan kaldırıldılar. Karamürselli Artin Çetesi de aynı akıbete uğradı."

KOCAELİ'NİN ASKERİ YAPISI

İkinci İnönü Muharebesi'nden sonra taarruzun süratle devam etmesi gerektiğine inanan Mustafa Kemal Atatürk ve kurmayları yeni plana göre güneşle süratle inilmesini ve düşmanın geri çekilme hattının kesilmesini kararlaştırmışlardı.

Aynı zamanda Trabzon'da bulunan 3. Kafkas Fırkası ile Samsun 'daki 15.

Fırka Batı Cephesine hareket edecek, motorlarla yollanan bir grup kuvvet de Akçaşehir ile Sakarya ağzında, İncirli iskelesine çıkacaktı.

Kazım Özalp Kocaeli bölgesine gelmiş ve ilk incelemesinde asker olabilecek kişilerin bulunduğunu, ancak silah ve cephanesini tespitle, halktan bu durumda istifade edilemeyeceğini belirtmişti.

Özalp İstanbul basınının bu konudaki önemine şöyle yaklaşacaktı.⁽⁵⁴⁾

"Düşman bizim bu bölgedeki kuvvetlerimizin çok zayıf olduğunu bilmiyordu. Bu zayıf kuvvetlerimiz karşısında düşmanın tam teçhiz edilmiş bir fırkası duruyordu. Biz, kuvvetlerimizi olduğundan fazla göstererek düşman fırkasını burada oyalamaya çalışıyorduk. Kuvvetimiz hakkında bile uydurduğumuz haberler İstanbul basınında süratle yayıldı. Gazetelerde, Kocaeli'ne kolordu kumandanı olarak geldiğim ve burada mühim kuvvetlerin bulunduğu hakkında havadisler yayılıyordu. Düşmanı aldatmak için Sakarya 'nın muhtelif noktalarında geçitler keşfettiriyor, bazı yerlerde Sakarya'yı geçmek için salla yaptırıyor, Kandıra yakınlarında Sakarya'yı geçecek kuvvetlerin yetiştirilmesi ve beslenmesi için tatbikata çalışıyorduk. Düşman bu faaliyetlerimizi görüyor ve taamız edeceğimiz zannederek karşı tedbirler alıyordu."

Kazım Özalp bu hazırlıklar sırasında İpsiz Recep'in desteğini de dikkate değer bulacaktır:

"Bu arada doğudan gelen kuvvetler, Kocaeli bölgesinden durmadan Eskişehir bölgesine geçiyorlardı. Yalnız bir tabur, İpsiz Recep'in bölgesinde vilayet jandarma kumandanı Rüştü Bey'in kardeşleri Osman ve Süleyman Beyle yapılan bir tecavüz sebebiyle, cepheye kadar gönderilmeyerek burada tutuldu.

Düşman bizim taarruzumuza karşı iyice hazırlanmıştı. Mevcut taburlarımızın her birine başka başka alayların taburları imiş gibi, ayrı ayrı numaralar

(54) Milli Mücadele (1919-1922) Cilt 1, Orgeneral Kazım Özalp, TTK, Ankara 1988.

verildiği ve bu numaralarda muhtelif şekillerde açıklandığı için kuvvetlerimiz fazla zannediliyordu. Cephede gece baskınlarına ve keşif faaliyetlerine devam ediyorduk."

Kazım Özalp Kocaeli bölgesindeki askeri kuvvetlerin sayısı ile ilgili bilgi verir. Müfrezelerin de bulunduğu bu kuvvetlerin içinde İpsiz Recep müfrezesi de vardır."

"Kolordumuz, altı piyade taburu, altı top ve bir milli süvari alayından meydana geliyordu. Bundan başka Recep Reis'in İpsiz Recep, o günlerde (takriben 70 yaşındaydı) ⁽⁵⁵⁾ milli müfrezesi, Kandıra'lı Halit Çavuş'un milli müfrezesi, Zibooğlu Hüseyin Efendi'nin (Bahçecik bölgesinde Yunanlılara karşı uzun zaman cephe kurarak harb etmiştir) müfrezesiyle bazı ufak milli kuvvetler de bulunuyordu. İzmit bölgesinden çekilen düşman fırkası İznik gölünün doğu ve güneyine geçtiği için, Kocaeli'ndeki kuvvetlerimizi de İznik ve Lefke arasına naklettim ve Karargahımı Lefke'de kurdum. İzmit'teki mevki kumandanı Miralay Emin bey emrinde küçük bir nizamiye kıtası bıraktık."

(55) Kazım Özalp'ın Recep Reis'in yaşı ile ilgili verdiği rakam pek kabule şayan değildir. Reis'in Özalp'ın dediği gibi, bu sırada 70 yaşında olduğu varsayılırsa, doğum tarihi 1850 olmaktadır.

KARADENİZ'DE KUVAYİ MİLLİYE

Kuvayi Milliye'nin Karadeniz faaliyetine engin bilgiler getiren milis Yüzbaşı İlyas Sami Kalkavanoğlu, maddi manevi olarak hem bu faaliyetlerin kadrosunda bulunmuş, hem de nice isimsiz yurtseverin ismini vererek onların tarih sayfalarında yer almasına imkan sağlamıştı. ⁽⁵⁶⁾

Kalkavanoğlu Mondros Mütarekesi sırasında İstanbul Marpuççular'da ticaretle meşguldü ve Bayburtlu Tayyar Ağazade Necip Bey ile fındıkçılık yapıyordu.

Milli mücadelede katılma düşüncesini Tasvir-i Efkar Gazetesi'nin sahibi ve başyazarı Velid Ebüzziya Bey'e açmıştı. Gazetenin idarehanesinde yapılan bu görüşmede İkdam gazetesi sahibi Ahmet Cevdet Bey ile armatör Kalkavanzade İbrahim Kaptan da vardı. Toplantıda protesto mitingi yapılmasına karar verilmiş ve 27 Mayıs 1919 Sultanahmet mitinginin düzenlenme çalışmalarında Kırzade Şevki, Tavilzade Hacı Hafız Hüseyin ile kardeşi Hafız Muharrem, Bayburtlu Velizade Dursun, oğlu Mustafa Faik ve Tayyar Ağazade Necip Bey'ler de yer almıştı.

Miting sonrası Velid Ebüzziya, Ahmet Cevdet, Kalkavanzade İbrahim, Necip Bey ve İlyas Kalkavanoğlu Divan yolu'nda, "Sulh ve Müsalemet Ademi Merkezîyet Cemiyeti" merkezinde toplanacaktı. Merkezde iki yeni isim daha vardı. O zaman deniz subay olan Ali Şükrü Bey (Sonradan öldürülen Trabzon milletvekili) ile Trabzon eski Gümrük Müdürü Nuri Bey...

Toplantıda Milli Mücadele'nin Anadolu'da güç ve yaygınlık kazanması için özellikle silah ve insan sevkinin geliştirilmesi öne alınmış Kalkavanzade İbrahim Bey, "Sahibi ve süvarisi bulunduğum Kırım Vapuru şu dakikadan itibaren emrinizdedir. Anadolu'ya geçecekler gibi, sevk edilecek silah ve cephaneyi meccanen taşımaya amadeyim" demişti. ⁽⁵⁷⁾

Kırım Vapuru daha sonra Karadeniz'e bu öncülerle hareket edecek ve Trabzon'da Nemlizadelerin evinde Müftü Mahir Hoca, Barutçuzade Hacı Ahmet, Hacı Hafız Hakkı'nın da katılımıyla yapılan toplantıdan sonra eski İttihat ve Terakki binası da geniş bir kongre ile halkın derhal silahlandırılması kara-

(56) Milli Mücadele Hatıralarını, İlyas Sami Kalkavanoğlu, 1957 İstanbul

(57) İlyas Sami Kalkavanoğlu bu türdeki faaliyetlere maddi ve manevi destek verenler arasında ilk isimleri şöyle belirtir. Tavilzade Kardeşlerden Mustafa ve Hacı Hasan, Hacı Hafız Hüseyin, Ahmet Bey, Hacı Muharrem, Sadıkzade Ruşen ile Kardeşleri Hüseyin, Fehmi, Arslan Nazım, Velizade Dursun ile oğlu Mustafa Faik, Kırzade Şevki ve Kalkavanoğlu'nun iş ortağı Tayyar Ağazade Necip Bey.

rı alınacaktı. Bu Karadeniz'de silahlı direnişin örgütlenmesi dolayısıyla başlı Rize olmak üzere tüm sahil şeridi kaplaması anlamındaydı. Böylece İstanbul ile Karadeniz arasında önemli bir köprü daha kuruluyor ve direnişin bütün imkanlarıyla Anadolu içlerine uzanması yolunda önemli bir adım atılıyordu.

Artık sıra silah ve cephanenin temini ve sevkine gelmişti.

Sevkıyatta görev alacak yurtseverler vardı. Ama bunların temini kadar,

Anadolu'ya gizlice sevki de gerekiyordu. Sevkıyata deniz araçlarının sağlanması yanında bu araçların işgal kuvvetlerinin denetimine maruz kalmadan İstanbul'dan demir alması da önem taşıyordu.

İstanbul ve çıkışını denetim altında tutan işgal kuvvetlerinin deniz polisi, tüm çabalarına rağmen bu sevkıyatı önleyemeyecekti.

İstanbul'daki gizli direniş örgütleri, deniz polisi ile çalışan bazı yabancı uyruklular ile gayri Müslim yurtseverlerle bağlantı kurmuştu. Bunların bir bölümü Pandikyan gibi gizli örgütlere çalışıyor, bir bölümü de maddi çıkar karşılığında yardım ve desteği veriyordu. İçlerinde David Sahakkulu gibi menfaat gözetmeyen ve bunu vatan hizmeti telakki edenler de vardı.

İngilizlerin emrinde çalışan ve "İtilaf Devletleri Kontrol Heyeti" tercümanı olan David Sahakkulu İran tabiyesinde bir Ermeni idi. İlyas Bey, Velid Ebüzziya ile görüştüktan sonra onun adresini tespit emiş ve Büyükdere'de ki evinde ziyaret ederek durumu anlatmıştı. David Sahakkulu direnişçilere karşılıksız yardım edecek ve Anadolu 'ya silah kaçırılmasında pay sahibi olacaktı. Sahakkulu bu yüzden işgal kuvvetlerinin takibine uğramış ve Giritlioğlu Ahmet Kaptan ve arkadaşları tarafından ailesiyle birlikte Bulgaristan'a motorla kaçırılmıştı.

Tercüman daha sonra "öz vatanım" dediği Türkiye'ye dönecek ve yabancı dil öğretmenliği yapacaktı.

Harbiyeli Nezareti İtfaiye Yüzbaşlarından Halit Bey, Kasımpaşa'da Bahriye Sabitlerinden Rıfki Bey ve Rize Kalamazoğlu Mehmet Bey silahların Kasımpaşa'dan yüklenmesini sağlıyordu. Sandıklar kamufle edildikten sonra sefer evrakı buna göre düzenleniyordu. Araçlar Kavak'a geldiği zaman David Sahakkulu ile temas kuruluyor ve onun şartlara göre tayin ettiği zamanda Karadeniz'e çıkılıyordu.

Milli Mücadele saflarında hizmet veren ve silah cephanesi sevkıyatında görev alanlar arasında sadece denizciler yoktu. Çeşitli mesleklere mensup çok sayıda yurtsever aktif görev almıştı.

İlyas Kalkavanoğlu'nun listesinde yer alan isimler şunlardı:

Balıkçı Adil Reis (Sarıyerli)

Şevki Reis (Sarıyerli)

Sürmeneli Mustafa Kaptan (Alıkoğlu)

Sürmeneli Temel Kaptan (Süleymanoğlu)

Sürmeneli Hacı Hasanoğlu Tahsin Reis (Komisyoncu)

Sürmeneli Kele Ağa oğullarından Mehmet

Hamdi ve Hasan Reis'ler

Akçakoca' dan Sürmeneli Enbiya Reis .

İtfaiye Yüzbaşı Rizeli Süleyman Bey

Kağıthane depo muhafızları Kemal ve Ziya Bey'ler (Yüzbaşı)

İzmir Abdülkadir Bey, (Kağıthane depolar başçavuşu)

Topçu yüzbaşı Kemal Bey (Albay altuğ)

Mülazım Faruk Bey (Tengüz)

Dilşat Bey (Turgut Reis Gambotu ikinci Kaptan, Anadolu Kavağı Torpil Bölüğü kumandanı)

Binbaşı Kenan Bey (Beykoz 1. Ordu Harekat Şubesi erkanı Harb Binbaşı, sonradan General Esenkut)

Ali Bey (Tophane Kız Ali Hamamı ve Pangaltı Şahan Kahvesi sahibi)

Hakkı Küçük Bey

Yüksel Bey

Sürmeneli Polis memuru Mazhar

Kahveci Faik Bey (Unkapanı)

Sevkiyatlarda rol alan yurtseverler ile vapurların isimlerini belirten Kalkavanoğlu bu arada İpsiz Recep'e de atıfta bulunur:

"Mustafa Kemal Paşa'nın henüz Havza'da bulunduğu günlerde İstanbul'dan Anadolu 'ya ve bilhassa Sakarya'da bulunan İpsiz Recep Reis'le, Trabzon'a taka ve motorlarla akrabam Kalkavanoğlu İbrahim Kaptan'ın Kırım Vapuru ile halazadelerim Sadıkoğulları'ndan Ruşen, Hüseyin, Fehmi, Arslan ve Nazım Bey'lerin müştereken sahibi bulundukları Yeni Dünya ve Mariyanına vapurlarıyla İstanbul'dan Karadeniz kıyılarına envai tehlike ve tehditlere rağmen pervasızca ve muntazaman yapılmakta olan silah ve cephane sevkiyatı hızını artırarak devam ederken... "

RECEP REİS VE MUSTAFA KEMAL

Recep Reis'in Milli Mücadelede dolayısıyla Mustafa Kemal Atatürk ve Fevzi Çakmak'a ilişkin ya da onların Recep Reis'le ilgili düşüncelerini dahu çok yakınlarından öğreniyoruz.

Hafız Muharrem'den oğlu Mehmet Keçeli'ye ondan da geleceğe intikal eden anlatımların en belirgin yanı Kuvayi Milliye üst kadrosunun Recep Reis'e olan güvenidir.

Kumandanlar dahil makam sahiplerinin Recep Reis'i sadece cesaretin ve yurtseverliğin bir timsali olarak görmediğini, ona üstlerinin yaşı ve olgunluğuna uygun biçimde davrandığını tespit etmek mümkün.

Kendisine "amuca" yani amca olarak hitabında hem yakınlığın hem de büyüğü saymanın ifadesini buluyoruz.

Uzun yıllar Mareşal Fevzi Çakmak'ın maiyetinde bulunan N. Doğan, Karadeniz Fırtınası tefrikası yayınlandığı sırada yazar Murat Sertoğlu'na bir mektup göndererek açıklamada bulunmuştu:

"Bir gün ben eski bir askerim. Uzun yıllar rahmetli Mareşal Çakmak'a hizmet ettim. Bu hizmet sırasındaki bir hadiseyi size nakletmek isterim. Bir gün rahmetlinin huzurunda idim ve kendilerine İstiklal Harbi'ne iştirak etmemiş yüksek rütbeli bir subayın mağduriyetinden bahisle bir hak talebinde bulunduğunu arz ettim. Günde tek kelime bile konuşmayan rahmetli bana istiklal harbine iştirak etmeyen kimseye bu hak verilmez İpsiz Recep' i İnönü meydan muharebesinde son günde yetiştigi iki dağ topu ile yaptığı vazifeden dolayı takdir ederim. Geçmiş ne olursa olsun büyük insandır."

Recep Reis savaş sonrası çetenin önde gelenleri ile yaklaşık 25 efradı ile Ankara 'ya gelmiş ve bando ile karşılanmıştı.

Ankara'da iki akşam kalmışlar ve Atatürk'ün iltifatlarına mazhar olmuşlardı. Yazı bilenler katip sınıfına, mesleği olanlar da teknik bölümlerde görev verilmiş, memleketlerine dönmek isteyenlerde reisleri ile yine bando ile uğurlanmışlardı. Birliğin kalan efradı gemiden Trabzon'a inecek ve atlı olarak Rize'ye gelecekti. Oradaki karşılama tam bir şölene dönüşmüştü.

Mehmet Keçeli, babası Hafız Muharrem'in anlatımlarına dayanarak Recep Reis'in Atatürk'le karşılaşmasını şu şekilde ifade etmişti:

"İpsiz Recep'e herkes amca diye hitap ettiği gibi Ankara'ya gelip Atatürk tarafından kabul edildiğinde aynı hitapla ve iltifatla karşılaşmıştı. Mustafa

Kemal'in yakın bulup takdir ettiklerine sorduğu "Benden ne istersin?" sorusuna verdiği cevapta, Karasu'ya yerleştiğini mümkünse kaymakama ve askeri erkana, "Amcam oradadır, onu gözetin" diye bir emir vermesinin yeterli olacağını babam söylemişti. Atatürk bununla yetinmemiş, Recep Reis'e ikiyüzelli lira maaş bağlatmıştı.

Paradan başka her şeye önem veren Recep Reis, yeni kurulan Tayyare Cemiyeti'ne (Türk Hava Kurumu) bu maaşını bağışlayacaktı.

Efradının çeşitli vesilelerle yaptığı açıklamalara göre Recep Reis çeteyi tezkere verip dağıttıktan sonra Meclis'te Atatürk'ün huzuruna çıkmış ve onun; "Recep Reis bir daha harp olursa ne kadar kuvvetle gelirsin?" sorusuna, "Çetem dağıldı. Yanımda bir yeğenim var. Ne zaman emredersen atımı ve silahımı alır gelirim" cevabını vermişti.

Recep Reis'e Karasu'da bir arazi ve bir ev tahsis edilmiş, ancak o kendisine verilen arazisinin 6 dönümü dışında kalanını da halka dağıtmıştı.

Karasu yakınlarındaki Kızılıçık Köyü'nde Recep Reis'e verilen ev ⁽⁵⁸⁾de Recep Reis yaklaşık 3 ile 6 yıl oturmuştu. Fakat denizden uzak kalamayışı nedeniyle Sakarya Nehri kıyısındaki Yenimahalle'deki eve geçecek ve Kızılca Köyü'ndeki evini Altıkanöğlü Mehmet' e ⁽⁵⁹⁾ bırakacaktı.

Sonrasında 30 Ağustos'ları görecekti. Ne kadar da farklıydı hayat.

Arkadaşlarıyla savaştığı Milli Mücadele'nin de 30 Ağustos'unda gerçeğini görmüştü.

Omuz omuza dövuştüğü nice arkadaşı ya bu gerçeğin yaraladığı ya da öldürdüğü insanlardı. 30 Ağustos'a koştuklarında başkalarının hayatı için kendi hayatlarına paha biçmemiş ve onlar yaşasın diye ölmüşlerdi. çoğu geride bir mezar taşı bile bırakamayacak kadar sessiz ve yalnız ölmüştü.

Recep Reis Sakarya'nın su boylarında dolaştığında o kan rengindeki nehrin denizle kucaklaşıp maviye dönüşmesini en sonunda görebilmişti. Şüphesiz yorgun, argın ve dayanaksızdı. Yaşını başını almış, geçmiş i bütün enginliğine rağmen yüreğine sığdırabilmişti.

Zafer bayramlarını, zaferi yaratanlardan biri olarak yorgun ama ulu bir çınar gibi izliyordu.

(58) Bu ev nehrin doğusunda kıyıya yakın bir alanda tek katlı olarak yapılmıştı. Recep Reis sonrada ahşap binaya bir kat çıkacaktı.

(59) Recep Reis çetesinin önde gelen isimlerindendi. Savaş sonrası evlenip Karasu'ya yerleşti. Altıkanöğlü Mehmet 1950'nin sonlarında, eşi ise 1994'te vefat etti. Eşi ve oğluna kalan ev 1980'de yıkıldı.

Cumhuriyet kıyafetli küçük çocukların, malul gazilerin ve mülki erkânın tanklar altından geçtiği 30 Ağustos ya da 29 Ekim kutlamalarında sadece bir seyirci olarak yer almıştı.

Bağımsızlığa seyirci olmamış, bu "İpsiz, sapsız" adamın ağladığını hiç kimse görmemişti. Biraz coşku, biraz hüznün ve kim bilir biraz da öfke vardı bakışlarında...

Belki de zafere tımağının ucuyla dokunmamış ve büyük kavgayı sadece seyretmekle yetinmişlerin her şey bittikten sonra ortaya çıkışını ve kahraman oluşunu bir türlü içine sindirememiştir.

Tıpkı köhne bir otelin camı kırık odasında Cumhuriyet şölenlerine katılmayan Sadık Ağa gibi...

Milli Mücadele'ye iki ayak armağan eden Sadık Reis (Bulgar Sadık) coşkuyla koşup zafer taklarının altından geçmeyi ne kadar da isterdi.

"Varlığım Türk Varlığına Armağan Olsun" diyebilmiş kimi ayak, kimi kol, kimi de yılların üstüne toprak örttüğü bir beden bırakmıştı.

Onların topraklarından başka hiçbir şeyi olmamıştı.

Kişisel toprakları için değildi verdikleri kavgalar. Karadeniz kıyılarından gelip Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde milletin toprağı için savaşmışlardı.

Recep Reis'in de diğerleri gibi başka hiçbir beklentisi olmayacaktı.

Artık tek dostu topraktı. Silahını duvara asmış, toprağını belliyordu.

Bir gün şehirli heyeti karşısında gördüğünde onların sadece hatır sormaya gelmediklerini anladı. Şöyle bir gülmüş ve:

"Biz işimizi tamamladık efendiler. Savaşta dik duran başımızı, siyasette eğmeyiz. Tilkinin bu pazarda işi yoktur. Gazi paşa hazretlerine hürmetlerimi arz ederim" demişti.

35 numaralı eski ahşap evine sadece kendisinin bildiği sırla saklanmıştı sanki...

1928 yılı gelip çatığında son aylarını yaşıyordu. Düşman Sakarya'dan, Karasu'dan gitmiş ama tifo gelmişti. Siperlerde, mevzilerde ve çoğunlukla güvertede yatmış, belki de hiç uyumamıştı. Doğrusu bu ya yatak nedir bilmezdi, ama yatağa düşmüştü.

Kalkabilseydi düşman elinden kapıp kaçırdığı topları yine cepheye götürecekti ve İnönü Zaferini bu top atışlarıyla selamlayacaktı.

Kalkabilseydi eğer yine Mustafa Kemal'i dinleyecek, "Benden ne istersin Recep Reis" dediğinde aynı lafı söyleyecekti:

"Sizin sağlığını, milletin bekasını Paşam."

Yanı başında eşi Nadire Gürses vardı. ⁽⁶⁰⁾ Yenimahalle'deki yani Sakarya kıyısındaki evin penceresinden son gün doğumunu karşıladığında ihtimaldir ki yeniden doğuyordu.

Onun da ölüp ölüp de yeniden dirilenlerden biri olmadığını kim söyleyebilir ki?

"İstiklal mücadelesi kahramanlarından Milis Yüzbaşı İpsiz Recep Reis'in kabrini Yaptırma Derneği'nin çabalarıyla mezarı 1972 yılında tamamlanmıştır.

Mezarında şu kitabe vardır:

"Kurtuluş savaşı kahramanlarından Milis Yüzbaşı Recep Reis (İpsiz Recep) Rize'nin Portakallık mahallesinden Emirali oğullarından Hüseyin oğlu. 1868-1928"

(60)- Recep Reis'in nüfusunda ölüm tarihi 11 Haziran 1928 olarak geçer. Ölümü Jandarma Kumandanı Memduh Bey'e bildirilmiş ve cenaze namazı az ilerdeki camide kılındıktan sonra Ulu Camii'nin yanındaki Merkez Mezarlığı'nda toprağa verilmişti.

BELGE VE BİLGİLER

BELGE VE BİLGİLER

KARAKOL VE GİZLİ ÖRGÜTLER

BELGE : 1

Sivil hareketin mukavemet cephesi yani silahlı eylem grupları şüphesiz en gerekli unsur olmuştur. Bu unsur içinde çok önemli yeri olan İpsiz Recep'lerin yerini daha iyi belirleyebilmek açısından Karakol Teşkilatı'na bakmakta yarar görüyoruz.

Mustafa Kemal, henüz Samsun'a gitmemişti. Fethi Bey aracılığı ile yurdun kurtuluş yolunda mücadele verecek gizli bir örgütün faaliyete geçeceğini bildirmişti.

Öncü, Galata'lı Şevket Bey'di.

Kurmay Albay Kara Vasıf Bey, Kurmay Yarbay Edip Servet (Tör) Bey, Kafkas Fırkası Kumandanı Kemalettin Bey, Avukat Refik İsmail Bey ve Samsun Tayyare Cemiyeti Müfettişi Baha Sait Bey, 5 Şubat 1919 tarihinde toplanmışlardı.

Avukat Refik İsmail Bey'in Sultanhamam'daki yazıhanesinde yapılan toplantıda Karakol Cemiyeti başkanlığına Galatalı Şevket Bey getirilmiş ve örgütün genel yönetmeliği ortaya konmuştu.

Karakol Örgütü yönetmeliğinde amaç şöyle belirtilmişti:

"Arapların çoğunluğu teşkil ettiği yerlerden gayri olan Türk topraklarından düşmanlar çıkarılacaktır. Bunun için de memleket bir harabe haline gelinceye ve bütün millet yok oluncaya kadar mücadele edilecektir."

Görüldüğü gibi örgüt ana amaç olarak yurdun kurtarılmasını öngörmektedir. Bunun sağlanması için de son noktaya kadar mücadele verilmesi gerektiğini vurgulanmaktadır.

Örgüt, mücadelenin genişlemesine kadar tüm çalışmaların gizli yapılmasını esas tutar. Amaç dışında olanlar yargılamak üzere yönetimden seçilecek üç kişiye görev verilmişti. Verilecek kararlar başkanın onayından sonra gerçekleştirilecekti.

Örgütün üyeleri, isim konusunda tartışmış ve sonunda Karakol üzerinde birleşmişlerdi. Örgüt üyeleri Baha Sait Bey'in fikrine katılmış ve böylece birlik, iki anlama gelen bir isme kavuşmuştu. "Karakol."

Örgütün kuruluşundan ilk bilgi sahibi olan kişiler arasında şu isimler yer almıştı.

Balıkesir' deki Kolordu Kumandanı Yusuf İzzet Bey.

İzmit'teki Fırka Kumandanı Rüştü Bey.

Samsun ve Sivas'taki Kolordu Kumandanlarından Refet ve Selahattin Paşa'lar...

Karakol Örgütü daha sonra şu isimlerle de bağlantı kuracaktı:

Erzurum Müdafaayı Hukuk Murahhası Jandarma Binbaşı Kazım Bey.

Garbi Anadolu Redd-i ilhak Cemiyeti murahhasları Vasıf Çınar ve Necati Bey. Kocaeli Murahhası Sırrı Belli Bey.

Örgüt çabaların kesin başarıya ulaşması için aşağıdaki birliklerle sıkı bir bağlantıya girişmişti.

- a) Üsküdar İtfaiye Taburu,
- b) Üsküdar Jandarma Taburu,
- c) Şehzade başı Kafkas Fırkası,
- d) Müstahkem Mevki Kıtası.
- e) Maltepe Binicilik Okulu
- f) Diğer askeri birlikler

İstanbul Hükümeti'ne bağlı görünmesine rağmen Karakol Örgütü ile işbirliği yapan birlikleri güçlendirmek, İstanbul'da yaygınlığı sağlamak amacıyla semt örgütleri oluşturulmuştu. Buna göre, örgüt semt olarak Beşiktaş, İstanbul, Bakırköy ve Üsküdar bölümlerine ayrılmıştı.

Beşiktaş ve Rumeli bölümü kumandanlığına Binbaşı (Çopur) Mustafa Bey, yardımcılığında ise Halil İbrahim Bey (Eski Resne kadısı) getirilmişti. Bakırköy ve çevresinde ise Kumandan Paşabahçeli Şükrü Bey olmuştu. (Maltepe Binicilik Okulu Müdürü) Üsküdar ve çevresinde İtfaiye Tabur Kumandanı Binbaşı Mehmet Bey (Ortaköylü) Kumandan, Yüzbaşı Remzi Bey ise yardımcılık görevindeydi. İstanbul bölümünden ise Muğlalı Mustafa Bey ile Hafız Besim Bey (Kaymakam) sorumlu tutulmuştu.

Örgütteki en büyük özellik ve önem taşıyan konu gizlilikti. Bütün üyelerden, öncelikle bu koşula uyulması istenmişti. Hücreler biçimi oluşturulan örgütte, bir üyenin ancak üstündeki kişiyi tanıması sağlanmıştı. Üyeliğe kabul edilen kişi için daha önceden sıkı bir soruşturma yapılır, örgüt mensupları bağlılıklarını and içerek ortaya koyarlardı.

Örgütün kaçakçılık bölümü, Anadolu 'ya insan ve malzeme sevk etmek

konusunda çalışıyordu. Bu bölümü örgütün yöneticilerinden olan Askeri Sevkıyat Müdürü Ali Rıza Bey yönetiyordu.

Kurmay Binbaşı Naim Cevat (Harbiye Nezareti Harbiye Dairesi Başkanı) Cemal Paşa (Esliha Şubesi Başkanı), Şevket Paşa (Harbiye Nezareti Zat İşleri Müdürü), Mustafa Paşa (Muğlalı Kaymakam Ordu Kumandalarından), Binbaşı Arap Mehmet Ali (Sevkıyat Müdürlerinden), Binbaşı Haki Bey (Saraçhane Deposu Müdürü) önderler arasındaydı.

Anadolu'ya insan sevkinde Ulusal Ordu'nun ihtiyacı olan ve İstanbul'da bulunan subay ve teknik elemanların gönderilmesi amaç edinilmişti. Anadolu'nun istediği kişilerin adları örgüte bildiriliyor, örgüt de bunu servis şefine iletliyordu. Harbiye Nezareti'nin zat İşleri Masası ise, örgütün bu istemlerini atama yoluyla gerçekleştiriyordu. Bu durum bir süre sonra işgalcilerin dikkatini çekecek fakat, örgüt buna da önlemler getirecekti. Sivil giysili ordu mensupları yeniden düzenlenen belgelerle Anadolu 'ya geçmeye devam edeceklerdi.

Bu arada Rıza Bey'in (Topçu) General Seyfi Bey'in evleri saklanma yeri idi.

Ayrıca Merdiven köy'deki Bektaşî Tekkesi de bu konuda yararlanılan mekanlardı. Başta Mareşal Fevzi Çakmak olmak üzere, orduda önemli komuta görevinde bulunan çok sayıda subayı Anadolu 'ya bu örgütün kaçakçılık bölümü ulaştırmıştı.

Basın, propaganda ve casusluk bölümlerinden meydana gelen İstihbarat Servisi' de en önemli rolleri Ali Rıza, Kemalettin Sami ve Edip Servet Bey oynuyorlardı.

Basın Bölümü: Ali Rıza Bey, İleri Gazetesi'nde yazılar yazıyordu. Örgütün basın yoluyla mücadelesinde genellikle uyarıcı ve halkı aydınlatıcı bir politika izlemişti.

Örgüt lideri Şevket Bey, basın bölümüne ayrıca ilgi gösteriyor ve yardımcı oluyordu.

Propaganda bölümü: İstanbul'da Kafkas Fırkası Kumandanı bulunan

Kemalettin Sami (Berlin Büyükelçisi) bu çalışmayı genellikle Aydınlar Grubu ile oluşturmuştu. Türk haklarını, İngiliz, Fransız ve İtalyanlara anlatmak ve kamuoyu oluşturmak propaganda bölümünün görevleri arasındaydı.

Casusluk Bölümü: Servisin yönetimi Kurmay Yarbay Edip servet Bey'in omuzlarındaydı. İlk zamanlardaki deneylerden sonra bir yandan düşman ka-

rargahlarına, bir yandan da işbirlikçiler arasına sızma eylemleri yapılmıştı. Bundan başarılı sonuçlar alındığı görüldü.

Yabancı elçilik personelleri arasına konulan ajanlar aracılığı ile çok sayıda belge elde edilmiş ve aleyhteki karar ve bilgiler şifreli telgraflarla Anadolu 'ya ulaştırılmıştı.

Bilgi ve belgelerin Anadolu'dan Ankara'ya sevki kadar, bu sevk kimler tarafından yapılacağı, özellikle silah ve cephaneler ile bağımsızlığa koşan personelin nakil işlemi pek kolay değildi.

Bu konuda gerek duygu gerek menfaat açısından milli mücadelenin bu yönde destek veren bazı azınlık mensupları vardı.

Kimi zaman İngiliz, kimi zaman Türk yanlısı olabilen Pandikyan gibi gizli servis elemanları, gemi kaptanları ve tercümanların kayda değer çabaları görülmüştü.

Kalçı ve Sahakyan gibi isimler bu yönde Ulusal Kurtuluş Savaşı'na katkıda bulunmuştu.

Pandikyan Efendi ise İngiliz Gizli Servisi'ne hizmet ediyor ama bu arada bizim örgütlerle de çalışıyordu. Çift taraflı bir ajandı ama bazı yönlerden çok büyük hizmetleri görülmüş, silah kaçırılması sırasında İngilizlerin baskınlarını önceden haber vermişti. Konuya eğilen ve o dönemleri yaşayan eski direnişçiler genellikle Pandikyan'ı hem Türk dostu olarak tanımlar hem de İngiliz saflarında görünmesine rağmen bizim gizli servislere çalıştığını ifade ederler.

Karakol Teşkilatı ile başlayan ve esasını eski Teşkilat-ı Mahsusa elemanlarının teşkil ettiği Milli Mücadele'nin gizli direniş örgütleri temelde ülkenin kurtarılmasını amaç edinmişti. Karakol Örgütü Mustafa Kemal, Samsun'a çıkmadan önce kurulmuştu. Askeri bir görünüşte olmasına rağmen siyasi bir kuruluştur.

Milli Müdafaa Grubu ise Karakol Örgütü yetkililerin tevkifi ve kurtuluş hareketinin Anadolu'ya doğru enginlik kazanmasından sonra oluşturulmuştu.

Kemal Bey, Safranbolulu Yüzbaşı Hakkı Bey, Üsteğmen Abdülvehap, Yüzbaşı Bilal Bey, Yüzbaşı Saffet Bey, Ahnlet Bey ve üsteğmen Burhan Bey bir kurul oluşturarak çalışmaya başlamıştı.⁽⁶¹⁾

Örgüt bir süre sonra genişleyecek ve "Merkez heyeti" oluşturulacaktı. Hamdi Bey, (Baba) Fahri başkan sayılmış, İstanbul Polis Müdürü Miralay

(61) Teşkilat-ı mahsusadan Mir'e Ergun Hiçyılmaz, Varlık Yayınları, İstanbul 1990

Esat Bey'in başkanlığında şu isimler üye olmuştu.

Enis Bey (Atina Şerifi), Sadi Bey (Polis Müdür Vekili) Mehmet Bey (Topkapı), Hafız Kemal Bey (Muallim), Vehbi Bey (Avukat), Hafız Besim Bey (Kaymakam), Kemal Bey (Albay), Binbaşı Ferhat Bey (Emekli General) Lütfü Bey (Yüzbaşı), İhsan Bey, Hamdi Bey.

Alibeyköy'den Rumeli kavağı'na kadar olan bölüm Albay Kemal Bey'in sorumluluğundaydı. Binbaşı Ferhat Bey İstanbul, Binbaşı Ziya Bey ise Üsküdar birimini yönetiyordu.

Örgüt elemanları İstanbul Beyoğlu ve Üsküdar semtlerinde ayrı gruplar halinde ve hücre biçiminde çalışıyordu.

M.M gizli çalışmalarıyla Milli Mücadeleyi tam anlamıyla desteklemiş, "Haber alma" ve "Vurucu Tim"le çok yararlı hizmet verilmişti.

Örgütün başardığı en önemli görevlerden biri İstanbul İşgal Kuvvetleri Kumandanlığı görevinde bulunan General Harrington'un gizli raporunu ele geçilmesiydi.

İngiltere Harbiye Nezareti'ne yazılan rapor Londra'ya ulaşmadan önce M.M. Örgütüne aktarılmıştı. (62)

"Milli Mücadelenin "Felah", "Güneş", "Hamza" gibi sayılarını çoğaltacağımız örgütler sonuçta başka isimler altında kimi zaman birbirinin yedeği olarak çalışmışlar ama tek bir amaçta birleşmişlerdi: İstiklal...

MÜFREZELER

Maltepe Atış Okulu Kumandanı Şükrü Bey (Yenibahçeli) teşkilatın Anadolu yakasında görev üstlenmişti.

Silah ve personel kaçırılması yanında Milli Mücadele ruhunun güçlendirilmesi de gerekiyordu. Şükrü Bey, Milli kuvvetlerin oluşması ve birleşimin Marmara Bölgesi'ni tam anlamıyla kapsaması çabalarına öncülük edenlerden biriydi.

İzmit çevresine kadar uzanan bölgede Mesut Gürbüz (Gebze), Yusuf Ziya (Şile), İhsan Bey (Kartal), Murat Bey (Beykoz) sorumlusu olmuştu. İpsiz Recep Reis ise Kefken' in komutanı olacaktı.

Silahlanan direnişçiler işgalciler kadar işbirlikçiler ve isyancı çetelerle de savaşıyordu. Köyler de isyancılara karşı silahlanmıştı. Bölgenin ileri gelen yurtseverleri, "Rum çetecilere karşı savaşmak" ve "Affa mazhar olmak" yolunda, kanun dışı silahlıları da ikna gayreti gösteriyordu.

Arslan Kaptan ve efradı çetecilere karşı Gebze'deki gerekli mukavemet birliğini kurmuştu.

Müfrezeler ardı ardına oluşuyordu. Hasan Kardaşko, İnegöl Mesudiye Nuri Bey, Alemdarlı Tahir Bey ile Reşadiye Osman Bey, Milli Alemdar Müfrezesi'ni kurmuşlardı.

Yahya Kaptan Müfrezesi en önemli birliklerden biriydi. Daha önce donanma cephaneliğinden külliyetli miktarda silah ve cephaneyi bölgeye getirmiş ve Tavşancıl'da karargahını kurmuştu. Çetecilere karşı "mücadele eden Büyük Arslan gibi çeteleri de bünyesine alan birlik Kuvayi Milliye'nin en büyük güçlerinden biri haline gelmişti. ⁽⁶³⁾

Birliklerin taşıdığı üstü yeşil, altı kırmızı bayrak, kolordu flamasını andırıyor ve bayrak her bölgede giderek yükseliyordu. 1920'lerde ise daha bir dalgalanmaya başlayacaktı. Müfrezeler bölgesel olduğu kadar çeşitli illerden de oluşturulmuştu. Eskişehir'in Albayrak, Konya'nın Arnavut, Rauf Bey'in Doğu müfrezeleri, Bolvadin Atlıları, Bilecik ve İznik Kuvayicileri, hem karşı işbirlikçiler hem de düşmanla savaşıyordu.

Ege'den Karadeniz'e Adana'dan Antep, Urfa ve Maraş'a kadar uzanan direnişle Anadolu'nun her yönünde Milis kuvveti büyümeye başlayacaktı.

(63) 8 Ocak 1920'de kendisini kuşatan birliklere teslim olmuş ve aynı gün öldürülmüş, sonrasında ailesine maaş bağlanmıştı. 19.10.1922

Osman Ağa'dan Yörük Ali Efe'ye, Gökçen Efe'den Demirci Mehmet'e, ve daha nice isme uzanan bağımsızlık andı bütün yurda yayılıyor ve geçmişin olumsuz davranışlarına birer çizgi çekiliyordu. Hepsi ayın ilkede birleşmiş ve milli mücadelenin milisleri olmuşlardı.

Giderek büyüyecekler ve önceleri karşı çıksalar da "Düzenli Ordu" anlayışında birleşeceklerdi.

Silahları halka değil, düşmana çevrilmişti.

Gündüz Bey taburu 14. Tümen emrine verilmişti. Tümen, Gündüz Bey ve diğer müfrezelerle Sapanca grubunu oluşturmuştu.

Gökbayrak ise özellikle Ali Fuat Paşa'nın İzmit üzerine harekatında rol oynamış (14 Haziran 1920) Tepe köy'e sevk edilmişti.

Osmancık Müfrezeleri, Gebze'yi Milli Mücadeleye bağlarken (Haziran 1920) Teğmen İbrahim Süvari Müfrezesi de Yarımca'yı tutmuştu.

16 Temmuz 1920'de 2. Alayın bir bölümü 172. nci ve 174. ncü alaylara verilmiş, bir kısım kuvveti de ileride tekrar teşekkül etmesi düşüncesi ile temel kadro vazifesini görmek üzere Depo Taburu haline getirilmişti.

Düşman ileri harekatının Bursa'ya kadar genişlemesi. üzerine 56. ncü tümenle birlikte bazı alayların kaldırılması zorunlu hale gelmişti. Bu kararın içinde 2. alay da vardı.

Taşıdığı önem açısından Kocaeli Komutanlığı göreviyle Mürettep Tümen adıyla bir tümenin kurulması gündeme gelmişti. 2. Alayın teşkiline 24. Tümen Komutanlığı'nca girilmişti.

Tümen Geyve'ye hareket emrini aldığı sırada bu bölge iç güvenlik sıkıntılarıyla karşı karşıya kalmıştı. Kandıra'ya alınan II. Alayın 1. Taburu Sapanca'ya çekilmiş, böylece tabura bir kısım milli müfrezelerin katılması da sağlanmıştı. Tabur, "Sapanca" grubu adıyla bölgenin güvenliğini sağlamaya me-mur edilmişti.

"Söğüt" ve "Gündüzbey" olarak adlandırılan milli taburların da düzenli ordu haline getirilmesi II. Alayın oluşumunu sağlayacaktı.

Milislerden oluşan taburlar Yunan kuvvetleri kadar isyancı çetelere karşı da savaşıyordu. müfrezeler 24'üncü tümen tarafından önce Adapazarı'na, ardından da Geyve-Karaçam Hattı'na savunma amacı ile alınmıştı. (Ağustos 1920)

Gündüzbey Milli Taburu Söğüt (Eskişehir), Karaçam ve Geyve istasyo-nunda Yunanlılara karşı mevzi almıştı. Bu birlik daha sonra bir dağ top bölü-ğü ile takviye edilecekti.

Osmancık Taburu Yüzbaşı Ali Rıza Bey komutasında olup diğer atlı müfrezelerin katılımıyla Geyve ve Havalisi Komutanlığı oluşmuş, Binbaşı Niya-zi Bey de komutanlığı deruhte etmişti. Osmancık Taburu 240, Laz Fatih Ta-
buru ise 210 mevcuda sahipti.

Bazıları liderler ile tanınıyordu. Hacı Bey, Bursa Kuvayi Milliye'ciden di-
ve Hacı Bey Müfrezesi olarak Doğançay'da konuşlanmıştı.

60 kişilik Kazım Kaptan Müfrezesi Geyve Havalisi Komutanlığı emrin-
de(Kasım 1920) Hoca Mehmet de 40 milisle Sultaniye'de savaşıyordu. Hafız
Fuat Efendi, Mehmet Çelebi Taburu Geyve'den Hendek'e gidiyor, Yüzbaşı
Mesut Bey komutanda Ömer, Demir ve Süleyman Kaptan Çeteleri ise Sakar-
ya'nın doğusunda ilerliyordu.

Mevlüt Efendi Müfrezesi, iki piyade taburu ile Karamürsel'e gelen Yu-
nan Kuvvetlerine (23 Ekim 1920) Zeytinlik hattını işgal ederek 85 kişi ile kar-
şı koymuştu.

Fuadiye'li Murat bey (Çelikkan) Müfrezesi, Ethem Şevki Bey'e bağlıydı
ve 41 milisle Sakarya Nehri doğusunu tutmuştu. Halit Molla (Akın) Karasu
Kuvayi milliye temsilcisi Necati Bey'den talimat alıyor, Sakarya Nehri Kıyı-
sında İpsiz Recep Reis kuvvetleri ile işbirliği yapıyordu. Halit Molla (1887-
1961) Aslen Safranboluluydu ve önceki savaşta Suriye Cephesinde İngilizle-
re esir düşmüş, Çanakkale Arıburnu'nda çarpışmıştı. Aşir Ali ve Zekeriya
Akın ile köyleri yakılınca Kara diken' e göçmüşler ve Milli Mücadeleye Kız-
ılcali Müfrezesi ile katılmışlardı. Onlar, Sakarya kıyılarındaki Seyifler Sava-
şı'nın kilit isimleriydi. (29 Mart 1921) Aşir Ali'nin baskın sırasında yitirilme-
si üzerine müfreze komutanlığına getirilmişti.

160 milise sahip Fatih Müfrezesi, Metozade Hüseyin Efendi komutasın-
daydı ve Göynük'ü tutuyordu. Yüzbaşı Yusuf Sapanca, Yüzbaşı Ali Rıza da
Osmancık' daydı..

Hacı Hamza ve Mehmet Abdüllatif Müfrezelerinin yanı sıra nice "Kap-
tan"da efradı ile alan savunmasında yerini almıştı. Bayram Kaptan, Derviş

Kaptan, Halil Kaptan, Rifat Kaptan bu isimlerden bazılarıydı. Önemli gö-
revler üstlenmişlerdi. Arslan Kaptan çetesinden 13 milis Halide Edip'in Ana-
dolu'ya geçiş yolculuğunda kafilenin muhafızlığını yapmıştı. Kuşçu Eşref
(Sencer) Teşkilat-ı Mahsusa'nın öncü isimlerindendi ve teşkilat deneyimi ile
bölgeyi hareketin gizliliği açısından kontrol altına almıştı. Taraklı ayaklanma-
sı sırasında Kandıra'daydı. (13 Nisan 1920) .

San Edip Efe Mudurnu-Hendek civarında çarpışıyordu. Bulgar Sadık İs-

tanbul Maltepe Atış Okulu'ndan 32 araba cephaneye ile gelmiş ve Geyve hattına hareket etmişti. Geçmişteki yararlı tecrübesini milli mücadele saflarında da ortaya koyuyor ve Çolak İbrahim Bey (Binbaşı) müfrezesi ile birleşiyordu.

Çolak İbrahim Müfrezesi 16 Nisan 1920'de Kandıra'dan Adapazarı'na, oradan da Geyve'ye geçmişti. Nutuk'ta kuvveti 300 kişi olarak ifade edilen müfrezenin kumandanı 1881 'de doğmuş Balkan Savaşı'nda yaralanarak, sağ eli çolak kalmıştı. 1917'de emekli olmuş, 1920'de ise milli mücadeleye katılmıştı. 3. Süvari Tümeni'nin lağvedilmesi üzerine tekrar emekliliğini istemişti.

3 dönem milletvekili yapmış ve 1944'de vefat etmişti.

"Kocaeli Bölgesi'nde Kuvayı Milliye'nin teşekkülünü inceleyen Dr. Adnan Sofuoğlu Mondros Mütarekesi'nden sonra milis teşkilatının bölge halkı ile askerden dönenler tarafından oluşturulduğuna dikkat çeker. ⁽⁶⁴⁾

Milisleri bölgede faaliyet gösteren şakilere karşı ilk anda savunmaya geçmişlerdi. Yazar, "Milli Teşkilat"ın stratejik açıdan önem taşıyan bölgenin tamamen yabancı kuvvetlerden arındırılması için faaliyete geçtiğini belirtir.

"Burada bulunan Tümen Komutanı Asım Bey'e Mustafa Kemal telgraf emri yolladı. Ayrıca Karakol Cemiyeti de Kocaeli bölgesinde Milli Teşkilat kumlak için faaliyete geçmişti. Burada Milli teşkilat kumlak için takip edilen yol, bölgede milli müfrezeler teşkil etmek, ayrıca azınlık çetelerine karşı oluşmuş Türk çetelerini elde edip birleştirmek idi."

Sofuoğlu'nun listesinde İzmit Eseler Köyünden Gebeşoğlu Mehmet Ağa, Yuvacıklı Mahmut Bey, Suadiyeli Rıza Bey, Tokaçlar Köyünden Ahmet Reisoğlu, Molla Rifat, Kaymazlı Halit Pehlivan, Sapancalı Mehmet Cemal, Karasulu Amavut Kazım, İzmitli Esat Kaptan gibi Kocaeli bölgesinin milis kuvvetleri de yer almaktadır.

Çetelerin bir başına oluşmadığına ve bu müfrezelerin milli mücadelenin önde gelir tedbirlerinden biri olduğu Mustafa Kemal Atatürk'ün de ana görüşleri içinde bulmak mümkündür. ⁽⁶⁵⁾

"Efendiler, bizim bilhassa İstanbul'a yakın olan İzmit mıntıkasında tatbikini düşündüğümüz tedbir, orada müsella millî müfrezeler teşkil etmek ve o havalide şayan-ı emniyet olan kumandan ve zabıtlarımızın bu millî müfrezelere muavenet ve müzaheretini ile hain çeteleri takip ederek muzarrat ve vücutlarını izale eylemek idi."

(64) Dr. Adnan Sofuoğlu, Askeri Tarih Bülteni, Sayı: 36, Şubat 1994, Ataşe Yayınları, Ankara.

(65) Nutuk, Cilt I, Sayfa 310.

1914 BÖLGESEL DURUM

BELGE : 3

Çarlık Rusyası'nın yıkılmasından Keresky Hükümeti Kafkasya 'ya bir heyet göndererek, "Kafkaslar Ötesi Komiserliği"ni oluşturmuşlardı. ⁽⁶⁶⁾

1917 Kasım'ında Bolşeviklerin Sovyet yönetimini kurması ve Kafkas cephesindeki Rus ordularının geri çekilmesiyle bölgede Ermeni'lerle Türkler kalmıştı ve karşı karşıya geleceklerdi.

1917'de (Aralık) Ruslarla Erzurum'da mütareke imzalanmasına rağmen Ermeni baskısı sürüyordu. Rus Kafkas Ordusu barışı getirecek etkinliği gösterememiş, Türk ordusu harekate başvurarak Erzincan'ı geri almıştı. (13 Şubat 1918)

Rusya ile Türkiye arasında Brest-Litovsk Anlaşması 3 Mart 1918'de imzalanmış ve Doğu Anadolu illerinin boşaltılması gündeme gelmişti. Rus askerleri Ardahan, Kars ve Batum'u boşaltacaklardı. Bu konuda Trabzon görüşmeleri başlamış (23 Şubat -1 Nisan 1918) ve Erzurum Türk orduları tarafından geri alınmıştı.

Osmanlı Devleti Kars, Ardahan ve Batum'u aldıktan sonra Güney Kafkasya' da bağımsız bir Kafkas Devleti kurulmasını, Rusya ile Türkiye arasında tampon bir bölge oluşturulmasını istiyordu. Görüşmelerde Gürcülerin Batum, Ermenilerin de Kars için diretmeleri sonuç alınmasını önlemişti.

Osmanlılar Batum'un teslimini istemişler (30 Mart 1918) fakat bu sağlanamayınca ordu harekete geçerek Batum'u ele geçirmiş, (2 Nisan 1918) Kars ve Gümrü doğrultusunda ilerlemişti. Bir hafta sonra Güney Kafkas Cumhuriyeti Rusya'dan ayrılarak bağımsızlığını ilan edecek, 3 gün sonra da Ermeniler Kars'ı Osmanlı ordusuna bırakacaklardı.

15 Mayıs 1918'de Gümrü ele geçirilmiş, Kafkas konfederasyonunun dağılmasından sonra (27 Mayıs 1918) Gürcistan ve Azerbaycan bağımsızlığını ilan etmişti. Bunu Ermenistan'ın bağımsızlığı izleyecekti. (28 Mayıs 1918) Ermeni heyeti ile Osmanlı Hükümeti arasında Batum görüşmeleri başlamıştı. 3 Haziran 1918'de anlaşmadan sonra Mondros Mütarekesi (30 Ekim 1918) gündeme gelmişti.

(66) Gn.kur. Atase Bşk.lığı Tarih Uzmanı Nilgün Erdaş, Askeri Tarih Bülteni, Sayı 36. Şubat 1994 tarihli yazısından yararlanıldı.

Anlaşmaya göre İran Kuzeybatısı ile Kafkasya'da bulunan Türk birlikleri geri çekilecek, Doğu Anadolu'nun bir kısmı boşaltılarak, ordu 1914 başındaki sınırına çekilecekti.

Sevr gibi sonraki aşamalarda milli hükümetin ilk resmi anlaşması "Güm-rü" ve Londra Konferansı'nın ardından Kafkas cumhuriyetleriyle Kars anlaşması imzalanmıştı (13 Ekim 1921). Bu anlaşma ile Türk sınırı ve ilkeleri Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan tarafından kabul ediliyor, Kars ve Sürmeli Türkiye'ye geçiyordu. Ancak Nahcivan ile Batum ayrılmıştı.

BATUM OLAYI

14 Şubat 1921 ' de Sovyet Kızıl ordusu Gürcistan' a saldırmış, bu hücum Ardahan ve Artvin'in Türkiye'ye bırakılmasında önemli rol oynamıştı.

Kazım Dirik'in Batum'un işgal edilmesi teklifinin benimsenmesinden sonra Dışişleri Batum Sancağının işgal edileceğini açıklamıştı. (10 Mart 1921)

O sırada Yusuf Kemal Bey (Tengirşenk) başkanlığındaki bir kurul Moskova'da görüşmeler yapıyordu. Hükümet 8 Mart'da Batum, Ağıska ve Ağılkelek'in işgalini kararlaştıracaktı.

4 Tabur ve 1 Bataryadan oluşan sınır birliği Batum'a girmiş ve yönetimi ele geçirmişti. (11 Mart 1921)

Gürcü çeteleriyle Türk birlikleri arasında yer yer çatışmalar başlamıştı.

Yönetimin Türk'lerin ele geçmesiyle hareket eden Kızıl ordu birlikleri de Batum'a gelmişti. (20 Mart 1921)

Ancak Moskova anlaşması imzalanmıştı ve bu anlaşmaya göre Batum özerk bölge ilan edilmişti. Herhangi bir çatışma yaşanmıyor, anlaşma gereği de Türk birlikleri Batum ve çevresini boşaltıyorlardı.

Aralık ayında imzalanan Kars anlaşması ile Batum meselesi kesinlik kazanacaktı.

KARABEKİR'İN BATUM KARADENİZ RAPORU

Karargah

29.7.1336

Dahiliye ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine Şark Cephesi Kumandanının 29 Temmuz 1336 tarihinde Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celilesine keşide ettiği şifreli telgraf name Hey'et'i Vekile'nin 4 Ağustos 1336 tarihli kararıyla Vekalet-i Celileleriyle Erkan-ı Harbiye-i umumiye Riyaseti'ne tevdi takarrür etmiş ve bir sureti leffen takdim kılınmış olmakla ifa-yı muktezasını rica ederim.

Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Gürcülerin Batum'u işgalini müteakip o havali efkar ve arasını Gürcistan lehine kazanmak, azami faaliyetini göstermeleri ve Batum'un atı mukaddera-tını da esaslı surette tayin için (Çemrin Bek) cevabında da istifade ile (y h j k l r y) tabii görülmektedir.

Gürcülerin hudut haricinde Batum havalisindeki faaliyetlerini bırakmak mümkün olmazsa da bu faaliyetlerin hudut dahilinde te'sirsiz bırakılması ve Lazistan'da mukabil faaliyetle Batum ve Lazistan' daki hukukumuz müdafaa ve sıyanet olunması haiz-i ehemmiyettir. Lazistan'ın, Trabzon eyaleti üzerindeki ehemmiyeti malum bulunduğundan yapılan en büyük vatani vazife Trabzon 'un genç ve münevvaranına teveccüh etmektedir. İcap ederse Trabzon'daki matbaalardan birisinin Lazistan'ın merkezi olan Rize'ye nakledilerek ve suver-i saire ile neşriyatta bulunulması milli ve içtimai esaslar dahilinde faaline çalışılması lazımdır. Lazistan Mutasarrıflığı dahilinde mesai ve faaliyet-i umumiye yi tevhit ve hüsn-ü idareye muktedir zevatın Büyük Millet Meclisi'nce intihab ve tensib edilecek esasat dahilinde vazifeye başlamak üzere mahalline sürat-i i'zamları lüzumlu tensib-i alilerine arz olunur.

Şark Cephesi Kumandanı

Kazım Karabekir

RİZE'NİN İŞGALİ VE KURTULUŞU

Rusya'nın Kırım yarımadasındaki Sivastopol Limanı'nı topa tutmasını savaş nedeni sayan Osmanlı devleti, Kasım ayı içinde I. Dünya Savaşına girmişti.

Genelkurmay ağırlığını Rus cephesine kaydırıyor, Erzurum'da bulunan ordunun bir bölümü sınıra getirilmişti. Aynı zamanda İstanbul'da toplanan bir gönüllü ordusu da Rize'ye oradan da Mapavri'ye uzanmıştı.

Rus saldırıları 1915 yılı içinde de olanca şiddetiyle devam etmişti. Bu saldırılardan önemli yaralar alan şehirlerden biri de Rize olacaktı. Ruslar kıyıyı abluka altına almışlar ve bölgeye denizden yardım gelmesini önlemişlerdi.

Erzurum ve Of'un işgalinden sonra taarruzlarını arttıran Ruslar Karadere suyunun sağ yakasını da ele geçirmişlerdi. (2 Nisan 1916)

7 Nisan'da Rize limanına yanaşan Rus nakliye gemileri şehre iki tugay daha çıkaracak, Rizeli gönüllülerden kurulu olan Lazistan müfrezesi büyük bir direniş gösterecekti. Ruslar Rize'den sonra 18 Nisan'da da Trabzon'a girmişti.

1917 Aralık ayında yapılan ateşkes görüşmelerinden sonra Rus birlikleri Doğu Cephesinden yavaş yavaş çekilmeye başlıyordu. Aynı günlerde ikinci Türk Kafkas Kolordusu da harekete geçecek ve bölgede bulunan şehir ve kasabalara hakim olacaktı. Rize bu hareket sırasında Yakup Şevki Paşa'ya bağlı birlikler tarafından kurtulmuştu. (2 Mart 1918)

RİZELİ YURTSEVERLER

BELGE : 4

Milli Mücadelede Anadolu'ya silah ve asker sevkıyatında önemli rol oynayıp ve Anadolu'daki Kuvayı Milliye hareketini güçlendirenlerin büyük bölümü Karadenizli ve Rizeli yurtseverlerdi.

Rizeli Giritioğlu Hacı Şakir Kaptan (Rumeli Feneri'nde karargah kurmuştu)

Hacı oğlu Hafız Mehmet Ragıp Efendi (Milis Binbaşılığına kadar yükselen bir isimdi)

Osman Saruhan, Mustafa Saruhan kardeşler

Hasanoğlu Şükrü Reis

Giritlioğlu Mesut Reis

Mamati oğlu Recep Reis (Büyükdere'de oturuyordu)

Rizeli Bayram Reis ile oğulları Mehmet ve İsmail Reisler (Rumeli Feneri'nden)

Şahinoğlu Ali Osman Kahya (Galatalı reislerden)

Hemşinli Mehmet

Aşçı Hasanoğlu Halim Reis (Büyükdere'de oturuyor ve Haho lakabı ile tanınıyordu)

Hacı Lahana oğlu Kerim Reis

Hacı Ömer oğlu Aziz Reis

Muharrem Kabil Reis

Kaptan Ruşen (Kalkavan)

Şükrü Reis (Kalkavan)

Hacı Efendi oğlu Şevki Kaptan (Armatör, Beşiktaş'ta oturur-Pirlant)

Mori oğlu Rıza Reis

Rasim Kaptan (Kalkavan, armatör)

Ali Uzunoğlu Reis

Salih Kaptan

Osman Reis (Yarli)

Yahya Reis (Yarli)

Çekmiş oğullarından Hasan, Ömer ve Yusuf Reis'ler.

Mehmet, İsmail ve İlyas Reis'ler (Altıkonak oğullarından)

Ali ve Süleyman Reis'ler (Arap oğullarından)

Küçük Süleyman Reis

Mustafa ve Hüseyin Reis 'ler (Şahin oğullarından)

İbrahim Reis (Yavaşı)

Kara Ali Reis ve Şükrü Reis (Kara Mahmut oğullarından)

Hafız Muhittin Reis (Kotil)

Halim Reis (Otlı)

Kopuz Şakir Reis

Mehmet Kopuz Reis

Sabur Bahri Reis (Otlı, namı Zekeriya)

Halim, Rıdvan ve Harun Reis 'ler (Musa oğullarından)

Tahsin Reis (Hacı Memiş oğlu)

Nafiz Reis (Keltos)

Hacıoğlu Nazım Reis

Nalbantoğlu Ahmet Reis ı

Sinanoğlu Nazım Reis .

Mustafa Reis (Kavranoglu)

İshak Reis (Sakoğlu)

Hordoloş oğlu Mustafa Reis

Hamdi Reis(Tafuli)

Uzun Mustafa oğullarından İlyas Mehmet (Kolcu) ve Mustafa Reisler

Muharrem oğullarından Muharrem ve Mustafa Reisler

Mete İsmail Reis,

Salih oğlu Recep Reis

Kasım Reis (Otlı)

Not: Lakapların yazımında özellikle konuşulan dil dikkate alınmıştır. Örneğin Otlı (Otlı) ya da Zekeruya (Zekeriya) olarak değiştirilmemiştir.

BELGE 5

ALEMDAR'I KAÇIRAN YURTSEVERLER

27 Ocak 1821 akşamı, Alemdar gemisini kaçıran personel şu kişilerden oluşmuştu:

1-Liman Reisi Binbaşı Nazmi Bey:

Süvariliklerinde müsadere ve savaş araçları taşımış, Liman reisliklerinde millî mücadeleye sağladığı yarar ile tanınmıştı.

2-Çarkçı Osman Efendi:

Alemdar Gemisini Kuvayi Milliye kuvvetlerine kaçıran kaptandı.

3-Birinci Süvari İsmail Hakkı Kaptan:

İlk Bahriye gedikli zabitlerindendi. Emekli olduktan sonra yaş, bilgi, tecrübesi dikkate alınarak süvari olarak atanmıştı. Çarkçı Yüzbaşı Adil Bey'in emrindeydi.

4-İkinci Kaptan Yüzbaşı Muzaffer Ali Bey:

Aslen Rizelidir. Ereğli'den Zonguldak iline silah ve cephane kaçırmış, Fransızlar tarafından yakalanmıştı. Daha sonra firar ederek bu yöndeki çalışmalarını sürdürecekti, ali Bey örnek Kuvayi Milliyecilerden biri olarak tanınacaktı.

5-Çarkçı Ön Yüzbaşı Beykozlu Adil Bey:

Aslen Rizeli ve Miralay Kasım Bey'in oğludur. Rumların evini basmasından sonra Bulgaristan yoluyla Ereğli 'ye gelmiş ve Alemdar çarkçıbaşılığına atanmıştı.

6-İkinci Çarkçı ve Makine Lostromosu Hikmet Efendi:

Trabzonlu Osman Bey'in oğludur.

8-Serdümen Recep Dayı:

Rizeli olup İstiklal savaşının tek deniz şehididir.

9-Serdümen Rıfat Reis: Trabzonludur.

10-Ateşçi Göreleli Yusuf

BELGE 6

41. ALAY

Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafından yayınlanan (1952) "İstiklal Savaşında 7'nci Tümen"de Kurmay Albay Ali Rıza Özkul, İpsiz Recep Reis'in katıldığı 41'nci alay'ın konumuna şöyle temas etmişti:

"1 Şubat 1921' de İznik bölgesinde iki tabur olarak teşekkül eden 41 'nci alay, 23 Şubat'a kadar noksanlarını ikmal ve eğitimle meşgul oldu. İlk zamanlarda subay durumu çok elverişsizdi. Alaya resmen Yzbş. Mustafa Bey komuta etmekle beraber emektar ve kahraman Gökbayrak Müfrezesinin milis komutanı Cemal Bey de alayın başında yine milis komutanı olarak alıkonulmuş ve bırakılmamış idi. 1.nci tabura Yzbş. Rıfat, 11.nci tabura Yzbş. Elbistanlı Mustafa Beyler tayin olunarak işe başlamış, fakat o sırada başka subay bulunamadığı için bölüklerin komutanlığı yine eski milis Bl.K.larının uhdesinde bırakılmıştı. Muavazzat Bl. komutanlarının tayin ve iltihakları 25 Şubat 1921 'de sağlanınca gerek milis komutanları, gerekse müfrezenin teşkilat dışı kalan ve terhislerini bekleyen gönüllü erati terhis olundular. Ancak takını komutan noktası bir müddet daha devam ettiğinden milis komutanları yerlerinde alıkonuldular. Bu sırada alayın mevcudu 1200'ü bulmuştu. Nihayet milis alay komutanı, ve Gökbayrak müfrezesinin vatanperver kurucusu yedek üsteğmen Cemal Bey de 26 Şubat 1921 'de isteği üzerine terhis edildi.

Alay, 11' nci İnönü muharebelerinin başladığı 23 Mart 1921' e kadar yine İznik bölgesinde eğitimle meşgul oldu. Bursa'dan, ikinci defa tahlilini denemek ve evvelki mağlubiyetinin acısını çıkarmak maksadıyla Eskişehir istikametinde ilerlemeye başlayan Yunan ordusunun kuzey kanadında topçu ile takviyeli bir alay, (Orhangazi-Toprakocak-Ürüncük-Kirazayla) güzergahını takip etmekte idi.

41'nci Alay da Pamucak derbendi mevzilerinde ve güvenle düşmanı bekliyordu. Bu esnada düşman büyük kısımdan da iki taburluk bir kuvveti 41'nci alayın sol kanadına doğru sevk etti. Alay; sağ kanadında 1.nci İnönü muharebeleri sırasında olduğu gibi Karamürsel taburu, sol kanadında da 5.nci Sv. alayı olduğu halde ilerleyen bu üstün düşman kuvvetleriyle muharebeye tutuştu ve oyalama muharebeleriyle asıl mevziye doğru çekildi. Alay; Büyük tazyik karşısında kalınca Mekece istikametinde çekilmek ve icabettiği takdirde halk dubalarından da faydalanarak Cambaz köprüsü ile Mekece arasından Sakar-

ya'yı doğuya geçmek hususunda Kocaeli grubu komutanından bir de talimat almıştı.

Fakat buna lüzum kalmadı ve 41 'nci alay (Pamucak Derbendi- Terziler-Köprühisar) hattını muharebelerin sonuna kadar elinde tuttu. Bu hatta en sağ da Karamürsel Tb. ortada 1 'nci, solda 2. nci taburlar olmak üzere işgal ve müdafaa tertibi almış, iki bölüklük bir ihtiyat da Düzmeşe'de yerleşmişti.

Düşman bu defa da İnönü mevzileri karşısında evvelkinden daha ağır bir mağlubiyete uğrayınca 2 Nisan 1921 'de tekrar Bursa istikametinde çekilmek zorunda kaldı. Bunun üzerine 41 'nci alay, Pamucak derbendi önündeki düşmana taarruza geçti ve 6:7 saat süren oldukça sıkı bir muharebeden sonra düşmanı çekilmeye mecbur etti. Çekilen düşman birçok ölü ve yaralılarından başka bir miktar tüfek, otomatik tüfek ve cephaneyi de kaçıraramamış ve bunlar alayın eline düşmüştü. 3 Nisan günü Köprühisar alayın 1.nci taburu tarafından geri alındı. 4 Nisan'da Yenişehir kurtarıldı ve tekrar (Orhangazi-İznik) mevzileri hattına varıldı.

Alay bu arada 8 Nisan 1921'e kadar kaldıktan sonra aldığı bir emir üzerine mevzileri Karamürsel taburuna devir ve teslim ederek bir taburu ile Geyve istikametinde cepheden ayrıldı. 20 Nisan 1921 tarihine kadar Akhisar'da istirahat etti ve mezkur tarihte tayinen gelen Yarbay Sırrı Bey'in emir ve komutasında olarak alay trenle Alayun'da nakil ve 23 Nisan 1921 'de saka cami köyünde yerleşecek 7nci tümen komutanı emir ve kuruluşuna girmiş oldu. 14 Mayıs 1921'de yukarda bildirilen İpsiz Recep müfrezesini 3.ncü Tb. Olarak aldı ve teşkilatını da tamamladı.

ALAŞEHİR KONGRESİ

BELGE : 7

Yunanlıların İzmir'i işgal etmesiyle Anadolu'nun kurtarılması için yapılan kongrelerden biridir.

Milli Mücadele'nin önde gelen kumandanları, Orgeneral Kazım Özalp ve diğerleri, Alaşehir Kongresi'nin sivil ve askeri erkanının Milli mücadele için buluştuğu ve karar mekanizmasının harekete geçildiği bir alan olarak saptarlar.

Kongrede halk hareketinde yer alan çetelerin (müfrezelerin) yer alışı bu önemin göstergesidir.

Bu gösterge Milli Piyango İdaresi'nin 19 Ağustos 1998 tarihli biletinde de yer almış ve Recep Reis 'li müfrezelere havi fotoğraf günümüze bir belge olarak gelmişti. (67)

Balıkesir Kongresi'nde alınan kararları halka ulaştırmak ve yaygınlaştırmak amacıyla Hacim Muhiddin Bey'in başkanlığında Alaşehir'de bir kongre yapılmıştı. (19 Ağustos 1919)

Kongreye Balıkesir, Manisa, Alaşehir, Sındırgı, Kula, Eşme, Buldan, Gordes, Demirci, Uşak, Ödemiş, Bozdağ, İnegöl, Denizli, Nazilli, Akhisar e Ayvalık'tan 45 delege katılmıştı. 10 gün süren kongre 25 Ağustos 1919 günü sona erecekti.

Batı Anadolu'daki direniş hareketini Doğu Anadolu'da kurulan teşkilatla birleştirmek amacını taşıyan kongreyi Erzurum' da öğrenen Kazım Karabekir Ali Fuad Paşa'ya gönderdiği telgrafta: "Alaşehir'deki toplantı bütün Şark vilayetler üzerinde samimi bir etki yaptı. İzmir için kan ağlayan bura halkı bu teşebbüse bütün ruh ve mevcudiyetiyle katılmaktadır" diyecekti.

Alaşehir Kongresi'nin 29 Eylül 1919 Beyannamesi:

"Yirminci asır medeniyetinin lanetlerle yad ettiği istilaların ve Neronların vahşetlerini bile gölgede bırakan faciaları irtikapla Türklük ve Müslümanlıktan başka kabahatleri olmayan dindaşlarımızı gaddar süngüleriyle parçalayan, bakire kızlarımızın ismetlerini helak eden (bozan) beşikteki çocuklara kadar çeşitli zulüm ve işkenceleri reva gören medeni Avrupa'nın arsız ve vahşi çocukları olan Yunanlılara karşı milletin ruhundan doğan, üç buçuk aydan beri her türlü mahrumiyetler içinde, her türlü savaş silahından daha tesirli olan

imanlarıyla, Alaşehir ve havalisi kazaları ve bütün milli hareketin birleştirilmesi maksadıyla vilayetin işgal edilmeyen kısımlar, Burdur, Bandırma, Afyon Karahisar'a kadar olan kaza ve livâ murahhaslarından müteşekkîl umumî Alaşehir kongresinde Alaşehir ve havalisi bir saha itibar edilerek, heyet-i millîyetlerin üstünde ve bütün cepheler için hareketi tanzim edecek bir heyet-i merkeziyle teşkil edilerek vazifeye başlamıştı."

RECEP REİS AİLESİ

Baba adı: Hüseyin

Ana adı: Cemile, Dört çocukları var.

1. Kuşak: İpsiz Recep, Abdullah, Şuşuka, Fadime

2. Kuşak: İpsiz Recep'in çocuğu yoktur.

Abdullah'ın dört çocuğu vardır.

Şuşuka'nın çocuğu yoktur.

Fatma'nın çocukları belirlenememiştir.

3. Kuşak: Abdullah'ın çocukları: Hamza, Mehmet, Mustafa, Kara Emin, Şefika ve Nadire.

4. Kuşak: Hamza'nın çocuğu yoktur. Kendisi küçük yaşta ölmüştür.

Mustafa'nın iki çocuğu vardır: Sabire ve Saniye.

Mehmet Küçük yaşta ölmüştür.

Kara Emin'in iki çocuğu vardır: İbrahim ve Sadri

Şefika'nın çocukları belirlenememiştir.

Nadire'nin iki çocuğu olmuştur: Niyazi ve Yunus. Soyadları belirlenememiştir.

5. Kuşak: İbrahim'in iki çocuğu vardır. Recep Kemal Gürses ve Hüseyin Gürses.

Sabri Gürses'in sekiz çocuğu vardır: İhsan, Suzan, Fikret, Faruk, Emin, Ömer, Nermin ve Mustafa.

(Süleyman Kazmaz tarafından tespit edilmiştir.)

TERİMLER VE İSİMLER

Ali Fuat Paşa (Cebesoy)- 1881 yılında doğdu. Kurtuluş Savaşı başında Ankara'da 20. Kolordu Komutanlığı, Garp Cephesi ve Kuvay-i Milliye Genel Komutanlığı ve Moskova Büyükelçiliği yaptı. Moskova'ya dönüşünde Meclis 2. Başkanlığı görevi de yapan Ali Fuat Cebesoy, 1923 yılında Korgeneralliğe yükseldi. 5.12.1927'de emekliye ayrıldı. Konya, Eskişehir ve İstanbul milletvekilliği yaptı, 4 yıl Bayındırlık, 3 yıl Ulaştırma Bakanlığı görevinde bulunduktan sonra 1948'de TBMM Başkanlığına seçildi. 10.1.1968'de vefat etti.

Ahmet Aznavur-Alaydan yetişme jandarma subayıdır. Binbaşı iken emekli oldu. Kurtuluş Savaşı'ndan İstanbul hükümeti'ne yardımcı oldu ve kendisine Mir-i Miranlık rütbesi verildi. İzmit mutasarrıflığına tayin edildi. Bolu, Düzce, Bandırma ve Gönen'de Milli Mücadele aleyhine hareketlerde bulundu. İstanbul hükümetleri emriyle ayaklanmaları yönetti. Ayaklanma bastırıldı ve Aznavur öldürüldü. (1921)

Bulgar Sadık- Şumnu'nun Arasta Mahallesi'nde dünyaya geldi. Dedesi aslen Hristiyan Arnavutlardan olup İnce Kaptan lakabı ile anılır. Liseden sonra Harb Akademisi'ne girdi. Kendisine yapılan hakaret sonrası ayrıldı. Osmanlı tarafına geçti. Çeteler ile büyük çarpışmalara girdi ve hatırı sayılır bir komitacı oldu. (1901) Serez ovasında yakalandı ve yüzbaşı Ahmet tarafından Demirhisar Kışlası'na hapsedildi. Daha sonra Ethem Paşa tarafından manevi evlat olarak kabul edildi ve Stoyan adını bırakıp "Mehmet Sadık" olarak İstanbul'a geldi. 1914 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girdi. Rusya'daki cephe fabrikalarının havaya uçurulması ile görevlendirildi. Milli Mücadele sırasında büyük yararlılıklar gösterdi.

Çerkez Ethem- 1880 yılında dünyaya geldi. Manyas ilçesi Emreler köyüne yerleşmiş, Çerkez göçmenlerinden çiftlik sahibi Ali Bey'in üç oğlundan biridir. Alaydan yetişerek başçavuşluğa kadar yükseldi. Balkan ve 1. Dünya Savaşına katıldı. Yunanlıların İzmir'i işgal etmesiyle 300 atlısıyla Milli Mücadele saflarında yer aldı. Aznavur isyanının tehlikeli bir hal almasıyla ön plana çıktı (16 Şubat 1920) Zamanla Batı Cephesinde 150 kilometrelik bir hatta fiilen kumanda etti. Düzce'de esir tutulan 3 mebusla, 24. Fırka subaylarını kurtarması bu döneme rastlar. Düzenli orduya geçişte fikir ayrılığına düşen Çerkez Ethem Yunan saflarına geçti. Affa rağmen yurda dönmedi. Ürdün'de vefat etti. (1950)

Damat Ferit Paşa- 1853 yılında doğdu. babası Şurayı Devlet azasındandı. Hariciye memuru iken saraya damat oldu. Osmanlı devletinin son yılların da beş kez sadrazamlık yapmış bir sivil devlet adamıdır. Sadrazamlıktan sırasında Anadolu'daki ulusalcı eylemlere tümünden karşı çıktı. İngiliz ve Yunanlılarla işbirliği yaptı. Anadolu'da başlayan milli hareketi bastırmak için Kuvayi İnzibatiye'yi kurdu.

İzmir'in işgali, Mustafa Kemal'in Anadolu'ya geçişi, Kuvayi Milliye hareketinin başlaması, Sivas ve Erzurum Kongreleri, Ali Galip ve Aznavur vakaları, Sevr anlaşması gibi en önemli olaylar onun hükümetleri dönemine rastlar. 1922 yılında yurt dışına gitti ve 1923 yılında 70 yaşında Nice'de öldü.

Demirci Mehmet Efe- Ege zeybeklerindendir. Denizli vakasında Müdafai Milliyecilerin daveti üzerine kızanlarıyla birlikte Mustafa Kemal Atatürk safalarında Aydın ve Havalisi Kuvayi Milliye Umum kumandanı olarak yer aldı.

Eşref Sencer Kuşçubaşı- 1873 yılında doğdu. Babası Kafkas Türklerinden Ubuş kabilesine mensup Mustafa Nuri Bey'dir. 1903 yılında Süleyman Askeri'den sonra Teşkilat-ı Mahsusa'da en etkin kişilerden biri oldu. Trablusgarp, Balkan savaşları ve Milli Mücadelede yer aldı. Trakya'daki Türk cumhuriyetinin kuruluşu gibi önemli tarihsel olayların içinde aktif görevler üstlendi.

Milli Mücadelede Sakarya-Kocaeli hattında milis hareketinin içinde yer aldı.

Çerkez Ethem kuvvetlerinde bulundu. Yunanistan'a gitti. 1930'larda Türkiye'ye girişine müsaade edildi. Balıkesir'de çiftliğine çekildi. Ve yayınlanmayan hatıralarını yazdı. 1964 yılında vefat etti.

Hacim Muhittin Bey- 1882 yılında Uşak'ta doğdu. Mülkiye Mektebini bitirdi. Kaymakamlık ve mutasarrıflık ve İzmit Polis Müdürlüğü yaptı. Yunan War'ın İzmir'i işgal etmesiyle Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Merkez Heyeti'nde başkanlık etti. Balıkesir ve Alaşehir kongrelerinde bulundu. Buradan son Osmanlı Meclis-i Mebusan'a üye seçildi. Alaşehir kongrelerinde bulundu.

TBMM'nin I.nci döneminde Karesi milletvekili seçildi. Cumhuriyet döneminde Danıştay'ın görevini yapmak üzere seçilen kurulun başkanı oldu. 1965 yılında vefat etti.

İbrahim Refet Bele- 1881 'de Selanik'te doğdu. Harp Okulu'ndan Teğmen rütbesiyle mezun oldu ve 3. Ordu emrine verildi. Harp Akademisi'ne devam ederken Çanakkale ordusuyla İtalyan seferberliğine katıldı. Akademiden son-

ra Genel Karargah kurmaylığına atandı. Umumi Jandarma Komutanlığı görevinde iken azledildi ve 3. Kolordu Komutanı olarak Mustafa Kemal Paşa'nın 9. Ordu Müfettişlik Karargahıyla 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkanlar arasında yer aldı. Sivas Kongresine Canik temsilcisi olarak katıldı. Heyet-i Temsiliye'ye seçilen Refet Bele, komuta birliğini sağlamak ve durumu anlamak üzere Batı Anadolu'ya gönderildi. 6 Kasım 1922'de İstanbul'da itilaf devletleri ile görüşmelerde bulunmak üzere görevlendirildi. TBMM 2. döneminde İstanbul milletvekili olarak meclise girdi. 6, 7 ve 8. dönemlerde milletvekilliğini sürdüren Refet Bele 2 Ekim 1965'de İstanbul'da vefat etti.

İlyas Sami Kalkavanoğlu- Milli mücadelenin milis yüzbaşılardanındır.

Anadolu'ya silah ve cephane kaçıranların arasında yer aldı. Anadolu'ya geçti.

1922 yılı sonunda bölüğü ile birlikte Erzurumlu Yarbay Tahsin Bey'in kuvvetlerine katıldı. İstiklal madalyası ile taltif edildi. Milli mücadele hatıralarını yayınladı.

Kara Vasıf- 1872 yılında İstanbul'da doğdu. Harp Okulu'nu ve Harp Akademisi'ni bitirdi. Karakol cemiyetinin kurucularındandır. Sivas Kongresine Afyon Karahisar delegesi olarak katıldı. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Heyet-i Temsiliyesine yer aldı. Son Osmanlı Meclis-i Mebusan' da Sivas milletvekili iken İngilizler tarafından tutuklandı ve Malta adasına sürüldü. 31.10.1920'de özgürlüğüne kavuşarak Ankara'ya geldi ve TBMM'nin 1.nci dönem Sivas milletvekili oldu. Atatürk'e yapılan suikastla ilgili olarak İstiklal Mahkemesinde yargılandı ve beraat etti. 1931 yılında vefat etti.

Mustafa Fevzi Çakmak- 1876 yılında İstanbul'da doğdu. Babası Topçu Albayı Ali Sırmı Bey'dir. Kuleli Askeri İdadisi'nden sonra Harp Okulu'na girdi ve 1896 yılında mezun oldu. Erkan-ı Harbiye Dairesi 4. şubesindeki görevinden sonra 3. ordu 18. tümen kurmaylığında getirildi. 20 Nisan 1902'de binbaşı oldu. Çeşitli rütbelerde görev yaptı ve 6 Aralık 1915'de Kolordu komutanlığı uhdesinde kalmak üzere Anafartalar Grubu komutan vekilliğine tayin edildi. Fevzi Çakmak'ın bu tarihten sonraki görevleri mıntıka komutanlığı, Ordu kumandanlığı olmuş ve 28 Temmuz 1918'de rütbesi korgeneralliğe yükseldi.

Meclis-i Vükela kararıyla Anadolu'ya gitmesi kararlaştırılan Fevzi Çakmak heyete dahil edilmiş ve dönüşünde Askeri Şura üyeliğine atanmıştı. İkinci İnönü zaferi'nden sonra 3 Eylül 1922'de "büyük zaferin izharında ve muha-

rebe meydanlarında ifa eylediği hizmetlerinden dolayı" rütbesi müşirliğe yükseldi.

(31 Ağustos 1922). Fevzi Çakmak yaş haddinden emekli olduktan sonra Demokrat Partiye katıldı ve VIII. dönem seçimlerinde 194.833 oy olarak Meclis'e girdi. Millet Partisi'nin kurucularından olan Fevzi Çakmak 10 Nisan 1950'de vefat etti.

Kazım Karabekir- 1882 yılında İstanbul'da doğdu. Fatih Askeri Rüştıyesi, Kuleli Askeri İdadisi'nden sonra Harp Okulu'na girdi ve teğmen rütbesi ile birincilikle mezun oldu. (6 Aralık 1902). 10 Aralık 1905'de yüzbaşı rütbesiyle 2. Ordu'ya atandı. Manastır Mıntıka Komutanlığı görevinde iken İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girdi. Kars'ın kurtulmasında büyük payı olan Kazım Karabekir bu başarısından sonra Mirlivalığa yükseldi. 21 Temmuz 1919'da ise görevi 3. Ordu Müfettiş Vekili idi. Erzurum Kongresi'nin toplanmasında büyük katkılar olan Kazım Karabekir, Mustafa Kemal Paşa tarafından Şark Cephesi Komutanlığı ile görevlendirildi. (14 Ocak 1920). 3 Aralık 1920'de TBMM Murahhası olarak Gümrü Anlaşması'nı imzaladı. İstiklal Harbinin bitiminden sonra Ankara 'ya geldi ve Edirne milletvekili olarak meclise girdi. 2.devre İstanbul Milletvekilliğinden sonra, merkezi Ankara'da bulunan 1.nci Ordu Müfettişliğine atandı. Atatürk'e İzmir'de yapılan suikast ile ilgili olarak İstiklal Mahkemesi'nde yargılandı ve beraat etti. Uzun bir süre politikadan uzak kaldı ancak 1939 yılında yeniden milletvekili seçildi. TBMM Başkanlığı da yapan Kazım Karabekir, 26 Ocak 1948'de Ankara'da vefat etti.

Kazım Fikri Özalp-1882 yılında Köprülü'de doğdu. Üsküp Askeri Rüştıyesi, Manastır Askeri İdadisi'ndeki eğitiminden sonra Harp Okulu'na girdi ve 6 Aralık 1902'de mezun oldu. Harp Akademisi'ni bitirdi ve 3. Ordu emrine verildi. İttihat ve Terakki Cemiyetinin etkin üyelerinden biri oldu. Birinci Dünya Savaşı içinde Seyyar Jandarma Tümeni komutanlığına atandı. Heyet-i Temsiliye ile ilişkilerin kurulmasında, İzmir'e Doğru Gazetesi'nin yayınlanması.

Kazım Özalp'in öncülüğü ile gerçekleşti. TBMM 1. döneminde Kars milletvekili olarak meclise giren Özalp, 6 Nisan 1921 'de düzenli orduya dönüşmesi sırasında Kocaali Grubu Komutanlığına tayin edildi. İsmet Paşa kabinesinde yer aldı ve 26 Kasım 1924'de TBMM Başkanlığına seçildi. Özalp soyadı Atatürk tarafından verilen Kazım Bey, 6 Haziran 1968'de İstanbul'da vefat etti.

Kuvayi İnzibatiye-Kuvayi milliye karşıtı, İstanbul hükümeti tarafından

kurulan silahlı gücün adı. Özellikle Ahmet Aznavur kumandasında Marmara Bölgesinde faaliyet göstermiş, isyanları destekleyerek milli hareketin içinde bulunan halktan ve askerden çok can almıştır.

Muhittin Bey (General Salur)- Milli Mücadelenin önde gelen kumandanlarından. Sakarya ve Kocaeli cephesinde milis kuvvetlerinin oluşması ve koordineli çalışması ile düzenli orduya geçişte büyük emeği vardır.

Murat Sertoğlu- Türk basının önde gelen kalemlerinden biri olarak çeşitli eserlere imza attı. Eski dönemlerin sosyal hayatında önemli rol oynayan kişileri halk üslubu ile günümüze kazandırdı. Milli Mücadelede rol oynayanlar, ünlü güreşçiler Sertoğlu vasıtasıyla okuyucuya tanıtıldı ve halkın ilgisine mazhar oldu.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu- Köroğlu ve Kara Davut onu ilk tanıtan eserleridir. Murat Uraz'ın Türk Edip ve Şairler kitabı Nizamettin

Nazif'i şöyle tanıtır: " Halk edebiyatından aldığı materyaller ve halk kahramanlarıyla milli heyecanı yaşatmak isteyen Nizamettin Nazif, daha çok gazetelerde çalışmış düzgün bir ifade, zengin ve geniş bir hassasiyetle makale ve röportajlar neşretmiştir."

Nizamettin Nazif Bey- Yeni İstanbul Gazetesi'ndeki yazıları ve "Komitacılar" kitabı ile geçmiş günümüze getirmiştir.

Nurettin Peker- İstiklal Savaşına katılan Nurettin Peker, savaş sonrasında Hoşalay Nahiyesi Müdürlüğü ve Cide Kaymakamlığı vekaletinde bulunmuştur.

Özellikle İnebolu-Kastamonu ve havalisine ilişkin kara ve deniz hareketlerini inceledi.

Osman Ağa (Topal Osman)- Giresun 'un Hacı Hüseyin Mahallesinden Feridun Zade Hacı Mehmet Efendi'nin oğludur. 1883 yılında doğdu. Balkan Harbine gönüllü olarak katıldı ve bir ayağını kaybetti. (1912) Birinci Dünya Savaşına da gönüllü olarak giden Giresun'da Müdafaa-i Hukuk'u kuran Osman Ağa, Ermeni hareketine gönüllü bir tabur gönderdi. İç isyanların bastırılmasında görev aldı. 42'nci ve 47'nci alayları kurdu ve İstiklal Savaşı sonuna kadar savaştı. Atatürk'ün muhafızlığı döneminde Ali Şükrü Bey'in öldürülmesinden sorumlu tutuldu. 1 Nisan 1923 günü yapılan çatışmada öldürüldü.

Parti Pehlivan- İttihat ve Terakki'nin ünlü komitacılarından biriydi. Se-rez'de çeşitli eylemlere katıldı. Milli Mücadele'de kayınpederi şehit düştü, ailesi Hatice Hanım Yunanlılar tarafından esir edildi. Çerkez Ethem saflarında

yer aldı. Fakat Yunanlılar tarafına geçmedi ve kendi kuvvetler ile düşmana karşı savaşı sürdürdü. Özellikle Kaymakam İbrahim Bey'le 2. Akıncı Müfrezesi Kumandanlığı sırasında yakın dostluklar içinde bulundu. İbrahim Bey'in kendisini ikna yolunda büyük çabaları görüldü. 11. Akıncı Müfrezesi Kumandanlığında bulundu. (Haziran 1922)

Sarı Edip Efe- Kuvayi Seyyare komutanlarından. 1926 yılında Mustafa Kemal Atatürk' e yapılan suikastla ilgili olarak asıldı.

Taşnak Örgütü- Ermeni hareketlerinde birinci derecede rol oynayan siyasal ve askeri yapısıyla bu hareketi Osmanlı devleti içinde sürdüren şiddete dayalı bir örgüttür.

Yahya Kaptan- 1890 yılında doğdu. Rumeli'de Bulgar, Sırp ve Yunanlılara karşı çetecilik hareketlerinde bulundu. Teşkilat-ı Mahsusa'da görev aldı.

Ankara 'ya giderek Mustafa Kemal Paşa ile görüştü ve ondan aldığı emirle hareket etti. Bekir ağa bölüğünü bastı. İngilizler tarafından tutuklandı. Halil Paşa ve Küçük Talat Bey'i kaçırdı. İngilizlerin baskısı ile İstanbul hükümetinin emriyle, Kuvvet-i İnzibatiye ve Jandarma birliklerinde kuşatıldı ve öldürüldü. (1919)

Yenibahçeli Şükrü Bey- Karakol Örgütünde ve milli hareket içinde yer alan dönemin direniş örgütlerinde yararlı çalışmalarda bulunan öncü isimlerden biridir.

Yörük Ali Efe- Milli mücadeleye katılan efelerden biridir. 1896 yılında

Sultan hisar'ın Kavaklı Köyünde dünyaya geldi. Aydın çevresinin "Sarı Tekeli" aşiretindendir. Aydın'da Molla Mehmed'in maiyetine girdi. 23 yaşında ünü Ege'ye yayılmıştı. İlk önemli çatışmasını Aleksiyadis ve papas Todos ile Sulta hisar'da yaptı (16 Haziran 1919). Milli mücadelede gösterdiği fedakarlıklarıyla tanındı.

Yunus Nadi Bey (Abaloğlu) 1879 yılında doğdu. Galatasaray Lisesini bitirdi ve Malumat Gazetesi 'nde çalışmaya başladı. İstanbul Meclis-i Mebusan'da 2 ve 3 dönemlerinde milletvekilliği yaptı. 1918'de Yeni Gün gazetesini kurdu. Milli Mücadele'ye katıldı ve gazetesini Anadolu'da Yeni Gün" başlığı ile devam ettirdi. 1924 Anayasası'nın hazırlanışında görev aldı.

1924 ' de Cumhuriyet Gazetesi'ni kurdu. Milli Mücadele hatıralarını yayınladı. Kurtuluş Savaşı yıllarında yazılarıyla Milli Mücadeleyi destekledi. Tedavi için gittiği İsviçre'de vefat etti. (1945)

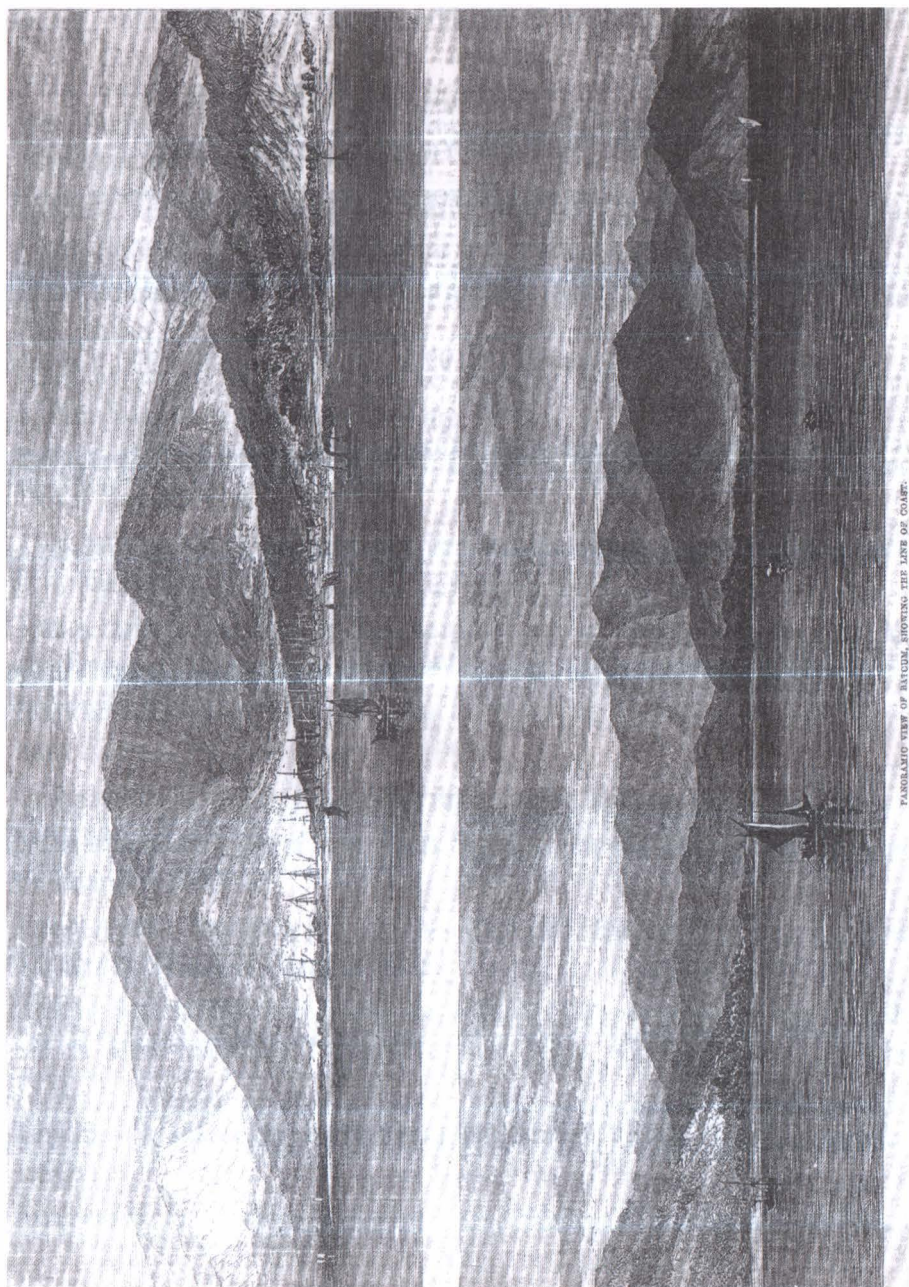
BİBLOGRAFYA

- 1- Bulgar Sadık, M.Razi Yalkın, Gün Basımevi 1944.
- 2- Türk İstiklal harbi, II. Cilt Batı Cephesi, 5. Kısım, 1.nci kitap, Gnl. Kr. Harp Tarihi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1972.
- 3- İstiklal Savaşı'nda 7. nci Tümen, kur. Alb. Ali Rıza Özkul, K.K. Komutanlığı İst. Ask. Basımevi 1952.
- 4- Milli Mücadelede İpsiz Recep ve Rize'li Gönüllüler, Süleyman Kazmaz, Türk Halk Kültürü Ar ve Tnt.Vakfı Yayınları Ankara 1996.
- 5- Milli Mücadelede Ulusal Kurtuluş Savaşı, Sabahattin Selek, Ağaoğlu Yayınevi 1971.
- 6- Tek Adam Mustafa Kemal, Şevket Süreyya Aydemir, Remzi Kitabevi 1964.
- 7- Kurtuluş Savaşı Günlüğü, Zeki Sarıhan., 3 Cilt TTK Yayınları Ankara, 1995.
- 8- Türk İstiklal Harbi, II. Cilt, Batı Cephesi, 5. Kısım, II. Kitap, Sakarya Meydan Muharebesi, Genel Kurmay Basımevi Ankara 1973.
- 9- Atatürk Ansiklopedisi, Türkiye Cumhuriyetinin Siyasi Tarihi, Cilt:5, Kemal Zeki Gençosman-Niyazi Ahmet Banoğlu, May Yayınları, İstanbul 1971.
- 10- Kuvayi Milliye tarihi, Enver Behnan Şapolyo, Ankara 1957.
- 11- Milli Mücadelede'de Türk Akıncıları, Yazan- Akıncı Süvari Müfreze Kumandanı Abdurrahman Özgen, Vatan Matbaası İstanbul 1970.
- 12- Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları. Mustafa Onar, Kültür Bakanlığı, Ankara 1995.
- 13- Milli mücadelede Trabzon Vilayetiyle Yazışmalar, Doç. Dr. Mesut Çapa-Veysel Usta, Trabzon Valiliği yayınları, Trabzon 1995.
- 14- Milli Mücadelede esnasında Kuva-yi Seyyare Kumandanlığıma Ait Hatıratım, İbrahim Çolak, Yayına Hazırlayan Dr. Orhan Hülalü, Emre Yayınları İstanbul 1996.
- 15- Mustafa Kemal'in Muhafızı Osman Ağa, "Topal Osman", Ömer Sami Coşer, Harman Yayınları, İstanbul 1971.
- 16- Ateşten Ateşe, Gıyas Yetkin, Bütün Türkiye Yayınevi, Ankara 1964.

- 17- Türk İstiklal Harbi, II. Cilt, Batı Cephesi, II. Kısım, Onl. Krm. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı yayınları, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1999.
- 8- Türk İstiklal harbi, Büyük taarruza hazırlık ve Büyük Taarruz, II. Cilt, Batı Cephesi, 6. Kısım, 1 'nci kitap, Gnl. Kur. Bşk. Harp tarihi Dairesi Yayınları, Seri no:1 Ankara 1977.
- 19- Kocaeli ve Sakarya illerinde Milli Mücadele (1919-1922) Sabahattin Özel, Adapazarı Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 1977.
- 20- İdeal komutanlarımızdan 4.ncü Fırka Kumandanı Miralay Şehit Nazım Bey, İhsan İdikut, İstanbul 1952.
- 21- Milli Mücadele'de Zonguldak ve Havalisi, Doç. Dr. Ali Sankoyuncu, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.
- 22- Belgelerle Teşkilat-ı Mahsusa ve Casusluk Örgütleri, Ergun Hiçyılmaz, Ünsal Yayınları, İstanbul 1979.
- 23- Türk İstiklal Harbi, Kütahya-Eskişehir Muharebeleri, II. Cilt, Batı Cephesi 4.ncü Kısım, Gn.Kur.Basımevi, Ankara 1974.
- 24- Yakın tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular, Erden Menteşeoğlu, Yeşil Giresun Yayınları, Giresun 1997.
- 25- Bozkurt" Yazarı Ajan Armstrong ve Casusluk Örgütleri, Ergun Hiçyılmaz, Kamer Yayınları, İstanbul 1997.
- 26- Cellatları da Asarlar, Ergun Hiçyılmaz, Altın Kitaplar, İstanbul 1994.
- 27- Milli Mücadele Hatıralarım, İlyas Sami Kalkavanoğlu, Ekiciler Yayınevi, İstanbul 1957.
- 28- Tarih Atlaslı Kurtuluş Savaşı Ansiklopedisi, Bulvar Gazetesi yayınları, Tercüman Tesisleri İstanbul 1985.
- 29- İstiklal Savaşı Resim ve Vesikalarla İnebolu-Kastamonu ve Havalisi deniz ve kara harekatı, Yazan: Nurettin Peker, Gün Basımevi, İstanbul 1955.
- 30- Teşkilat-ı Mahsusa'dan Mit'e Ergun Hiçyılmaz, Varlık Yayınları, İstanbul 1990.
- 31- Amavutluk'tan Sakarya 'ya komitacılık- Yüzbaşı Cemal'in Anıları, Hazırlayan: Kudret Emiroğlu, Kebikeç Yayınları, Ankara 1996.
- 32- Başverenler-Başkaldıranlar, Ergun Hiçyılmaz, Altın Kitaplar, İst. 1993.
- 33- Kurtuluş Savaşı'na Denizden Gelen Destek, Erol Mütercimler, Yaprak

Yayınları, İstanbul 1992.

- 34- Belgelerle Çerkez Ethem, Ergun Hiçyılmaz, Varlık Yayınları, İstanbul 1991.
- 35- Türk Ansiklopedisi Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1969.
- 36- Politika Ansiklopedisi, Tercüman Yayınları, İstanbul 1982.
- 37- Nutuk'ta Anılan Komutanların Biyografilere, Gn.Kur.Basımevi, Ankara 1981.
- 38- Açıklamalı Söylev Sözlüğü, Sami N. Özerdim, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1981.
- 39- On Yıllık Harbin Kadrosu (1912-1922), İsmet Görgülü, TTK Yayınları, Ankara 1981.
- 40- Milli Mücadele, Orgeneral Kazım Özalp, TTK, Ankara 1988.

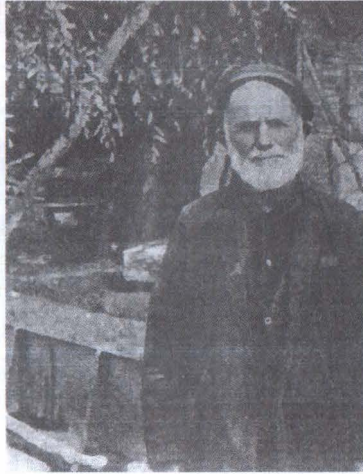

PANORAMIC VIEW OF BAYCOM, SHOWING THE LINE OF COAST.

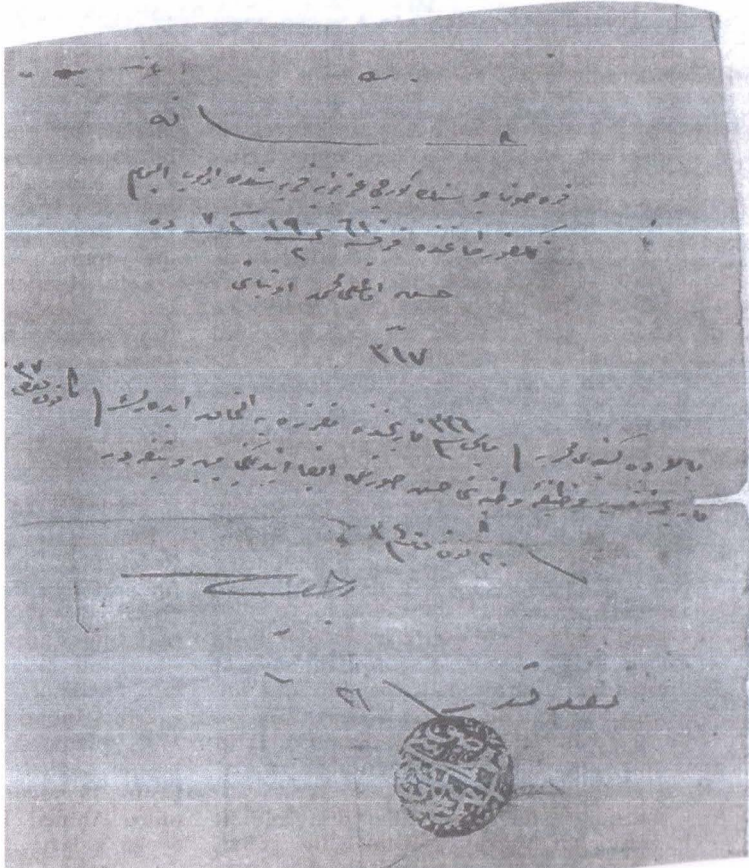
İpsiz Recep ve Arkadaşları

Recep Reis'in müfrezesinin önemli mensuplarından
Hacı Mustafa Uzun

Recep Reis Çetesinin
Reis Muavini Altıkanoğlu Mehmed.

Recep Reis'in T.B.M.M. adına terhis teskeresi verme yetkisi vardır.
Mühür üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Milis Menzil Kumandanı
Yüzbaşı Recep yazılı..

Handwritten signature and date: 1900

[illegible]

فایز

٢٦ / ٤ / ٤٩

سید محمد علی

~~48~~
67

[illegible]

--- 1045 ---

سید محمد

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET APK

داعیہ و طالبان مسلحین
حاکم ہندوستان

ع ۶۶۶
 ۵۰
 لوبک مدنی چای

- ۱- دود شمع اوزری موزورک بلورن کتبه موزورک لصلام آبی ذن بلوم خفق و دردی معالی نه
 بروج بر عرض جرات اید بزم شوب که :
- ۲- خورن افقونخی کوف برده شاکر شیب اید - خفقن کمره و آتیه عماده اخبار موزورک
 خفقن اید کورن آبی صدوقه بیا اوج صدوقه خفقن بید موزورک اوفوز خفقن
 خفقن ناه کوره خفقن کمره ده بوزی خفقن کورن خفقن موزورک در دهنه بروج
 موزورک خفقن بوز و بوزی و اوز و بزم خفقن ده بوزی خفقن بزم خفقن
 کبه - کف خفقن اوزان معاده و خفقن بوز و بوزی خفقن بزم خفقن بزم
 موزورک بزم خفقن افساخ خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن
 خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن
- ۳- موزورک آتیه بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن
 آتیه بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن
 موزورک بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن
 موزورک بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن
- ۴- موزورک بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن
 موزورک بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن
 موزورک بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن
 موزورک بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن بزم خفقن

نَلْغَزِ افْنَامِ

وصول نومروسی	عن	مکتوب کوندن مز کر نومروسی
دقیقه	ب	۶۰۰۹
ساعت	۱۲	دقیقه
محلنه	کوندر لشدر	تاریخ مز کر مذکور فی سنه
تلغر افخانه سنه	۱۲	تاریخ وصول مکتوب فی سنه
۱۲	عدد کلمات	سر مأمور نوبت
مأمور سوق مکاتب	۱۲	مأمور مخبره

طبرستان و سمنان و قزوین

۷۲۵
۱۱۳

۱۲ ۱۷ ۱۴ ۴۶ ۶۵ ۲۱ ۶۹ ۹۲ ۲۲
 ۶۲ ۵۲ ۲۵ ۲۴ ۷۱ ۲۵ ۹۶ ۲۲ ۵۵ ۶۵ ۱۵ ۴۱
 ۱۷ ۶۷ ۴۱ ۱۷ ۲۵ ۱۶ ۲۱ ۱۲ ۱۴ ۶۱ ۵۲ ۹۱ ۱۴ ۵۵
 ۵۱ ۶۵ ۷۱ ۱۴ ۲۵ ۵۱ ۱۵ ۵۵ ۵۵ ۳۵ ۱۴ ۵۵ ۴۱ ۵۵
 ۱۷ ۵۱ ۹۲ ۶۷ ۷۹ ۱۴ ۵۱ ۱۴ ۱۶ ۲۴ ۵۵ ۶۶ ۲۵ ۲۱ ۲۵
 ۹۲ ۷۹ ۲۱ ۶۲ ۱۴ ۵۱ ۶۵ ۵۵ ۶۵ ۱۴ ۴۵ ۲۵ ۱۴ ۲۵
 ۴۹ ۱۵ ۲۲ ۶۵ ۶۵ ۲۲ ۵۵ ۵۷ ۹۷ ۱۴ ۱۴ ۵۵ ۱۴ ۱۹
 ۵۲ ۶۵ ۵۴ ۱۴ ۵۵ ۱۱ ۱۲ ۱۷ ۶۵ ۹۶ ۶۱ ۹۱ ۷۹
 ۵۴ ۶۵ ۵۴ ۱۴ ۵۵ ۱۱ ۱۲ ۱۷ ۶۵ ۹۶ ۶۱ ۹۱ ۷۹
 ۵۴ ۶۵ ۵۴ ۱۴ ۵۵ ۱۱ ۱۲ ۱۷ ۶۵ ۹۶ ۶۱ ۹۱ ۷۹

Polis Müdüriyeti Canib-i Aliyesine

1- Dün akşam üzeri motorla Batum'dan gelen mevsuk'ül kelim iki zat Batum hakkında verdiği malumatı bervecih-i zir arza cüret ediyorum şöyle ki:

2- Temmuz'un dokuzuncu günü Rize'li Şakir reis ile refikleri Mehmet ve Atinalı Osman Ağalar motorlarına tahmil eyledikleri iki sandık bomba üç sandık fişenk, yedi mavzerle otuz kadar halıyı Kuva-yı Milliye namına getirecekleri. sırada bunları haber alan Gürcü hükümeti merkumanı derdestle yevm-i mezkurda kurşuna dizdirdiği ve orada mukimteb'a-i Osmaniye'den birçok halk Şehbender haneye giderek haksız olan muamele-i vakayı protesto etmesini Şehbender haneden rica etmişlerse de mir-i mumaileyh teb'asının bu müracaatını isa'f etmediğini ve halen Batum tevkifhanesinde seksen Osmanlı tebaasının bi- günah olarak inlemekte oldukları.

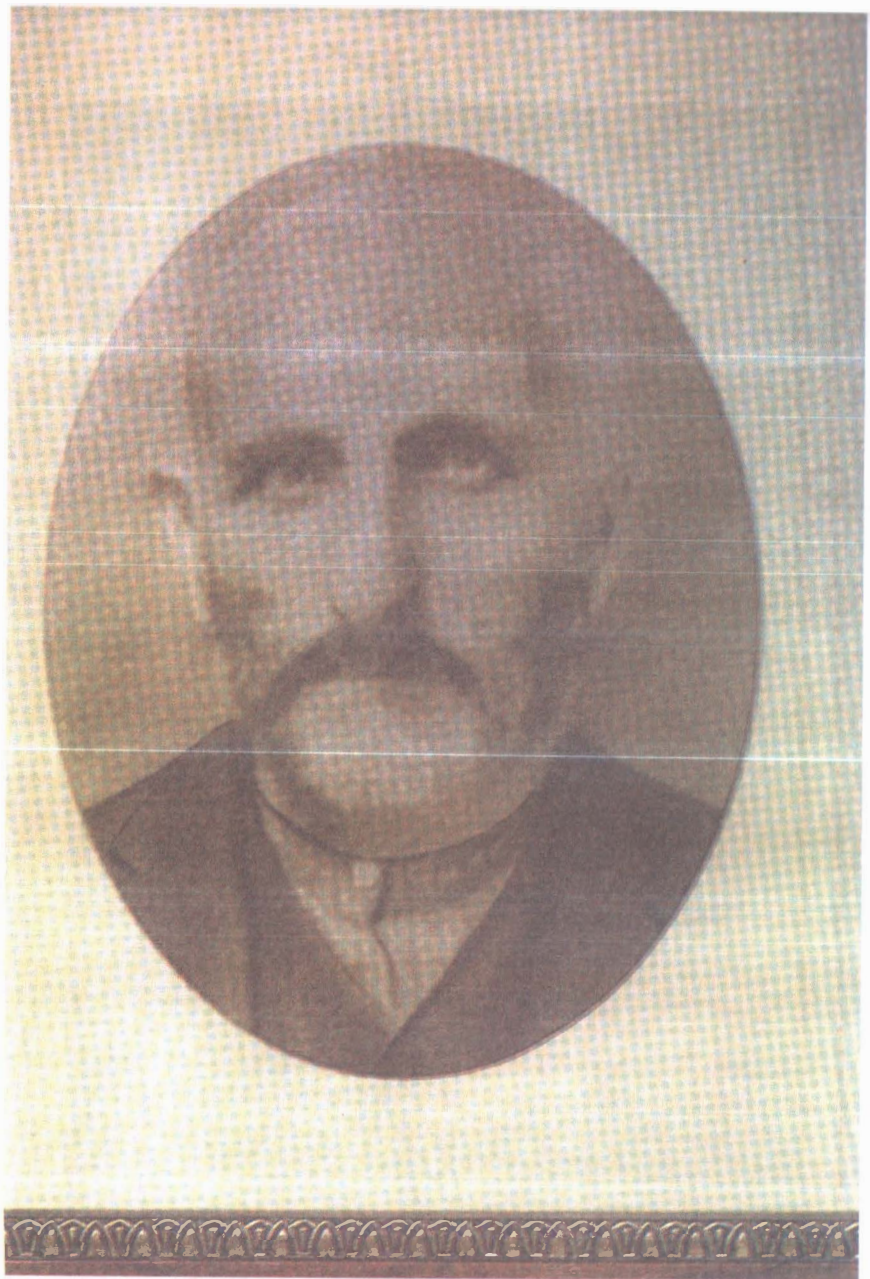
3- Batum'da amal-i Yunaniye'ye hadim Rum Cemiyeti Gürcü hükümetiyle her hususta teşrik-i mesai ettiği gibi dürlü dürlü, vesilelerle Türkleri haps ve tevkifte devam eyledikleri cemiyet-i mezkûre Batum'dan Türkiye'ye sevk edilen bilcümle esliha ve cephanenin mikdarını muntazaman ve gününde vapur postasıyla ve adam-ı mahsusla Dersaadet'e, iş'ar eylediklerini,

4-Moskova'dan Batum istasyonuna gelen esliha ve cephanenin bir kısmını kayık ve motorlar ile Trabzon ve Rize iskelelerine çıkarıp hükümete teslim etmek isteyen fedakar halkın müracaat-ı vakıa/arı Şehbender'lik tarafından isa'f edilmediğinden salifûlarz esliha haftalardan beri Batum istasyonunda bulunmakta olduğu, vatanına ifrat derecesinde münci olan bir zat tarafından ayrıca ifade edilmiş olduğu bera-yı malumat arz olunur efendim.

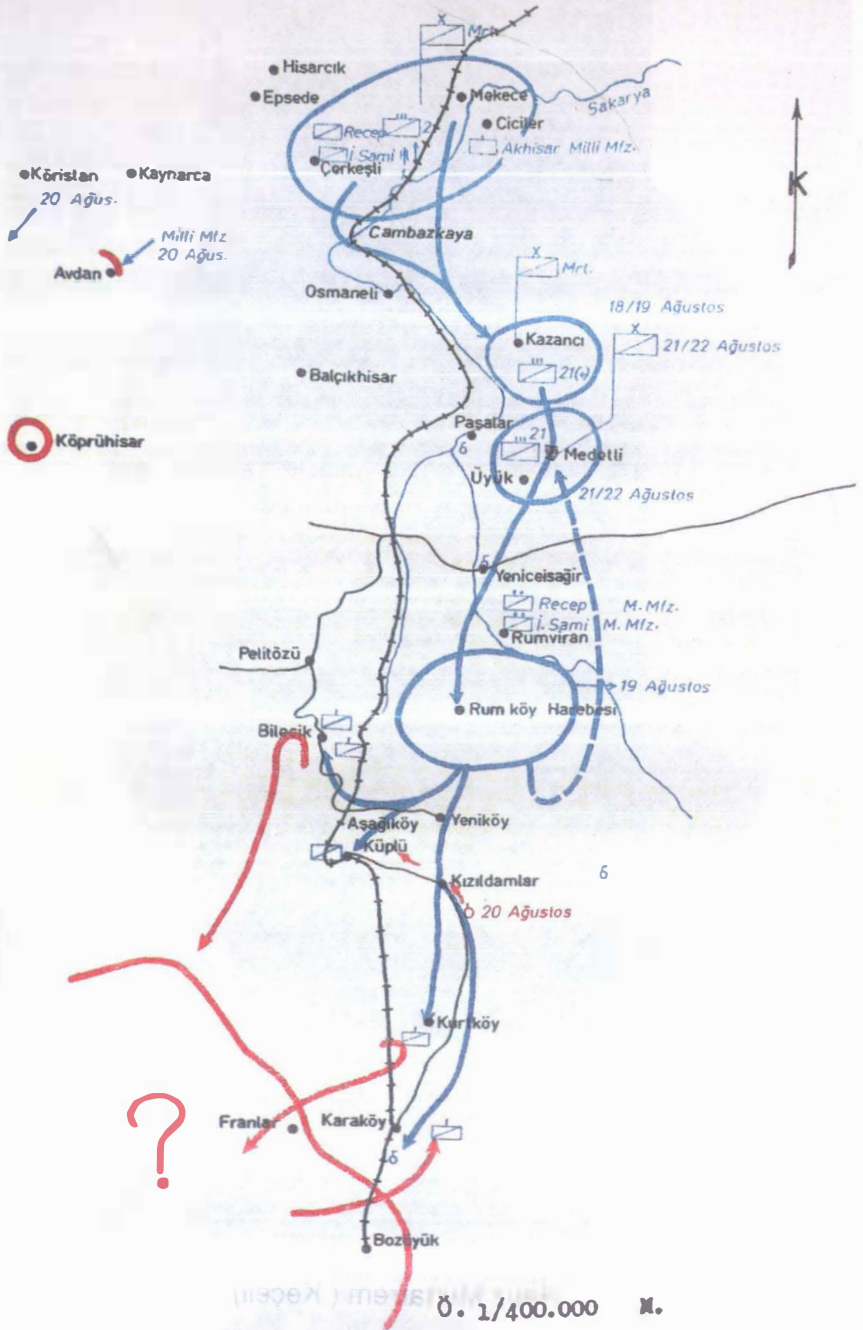
28 Temmuz 37

İskele Komiser Muavini

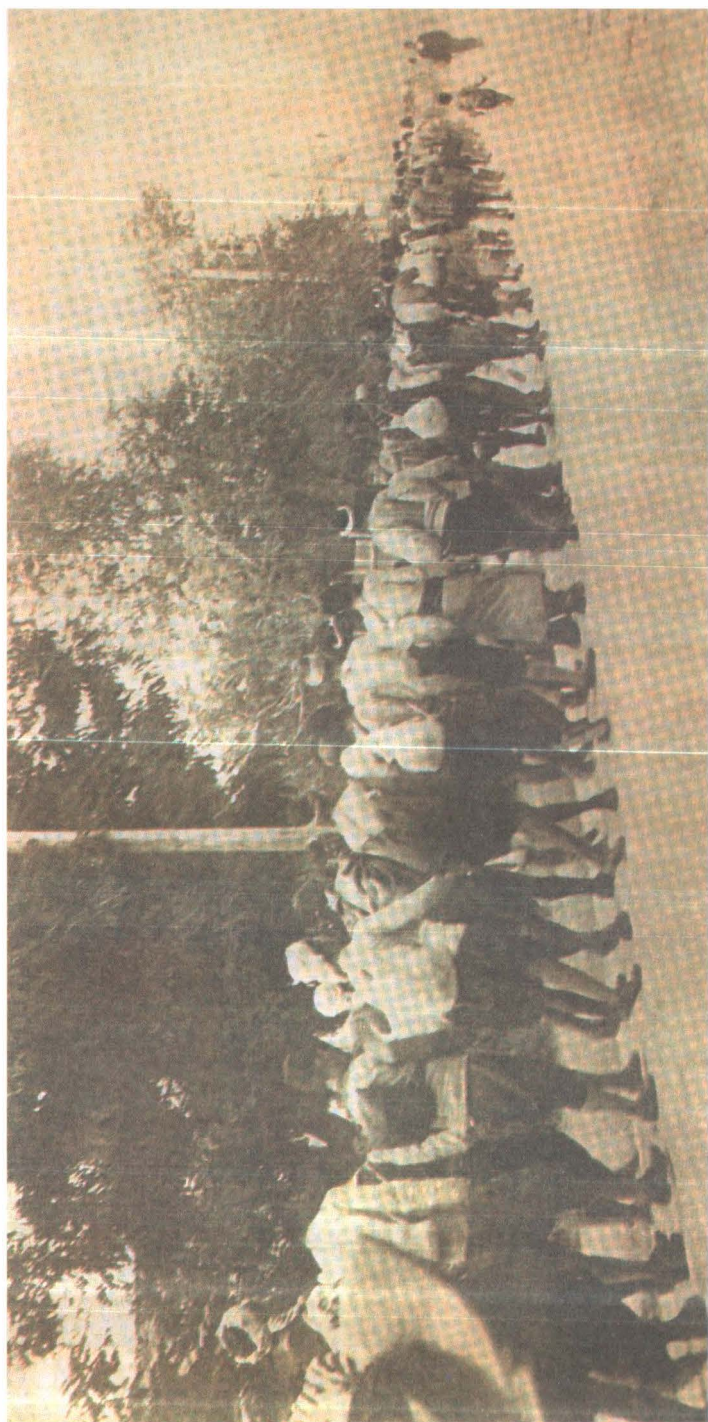
Hafız Muharrem (Keçeli)

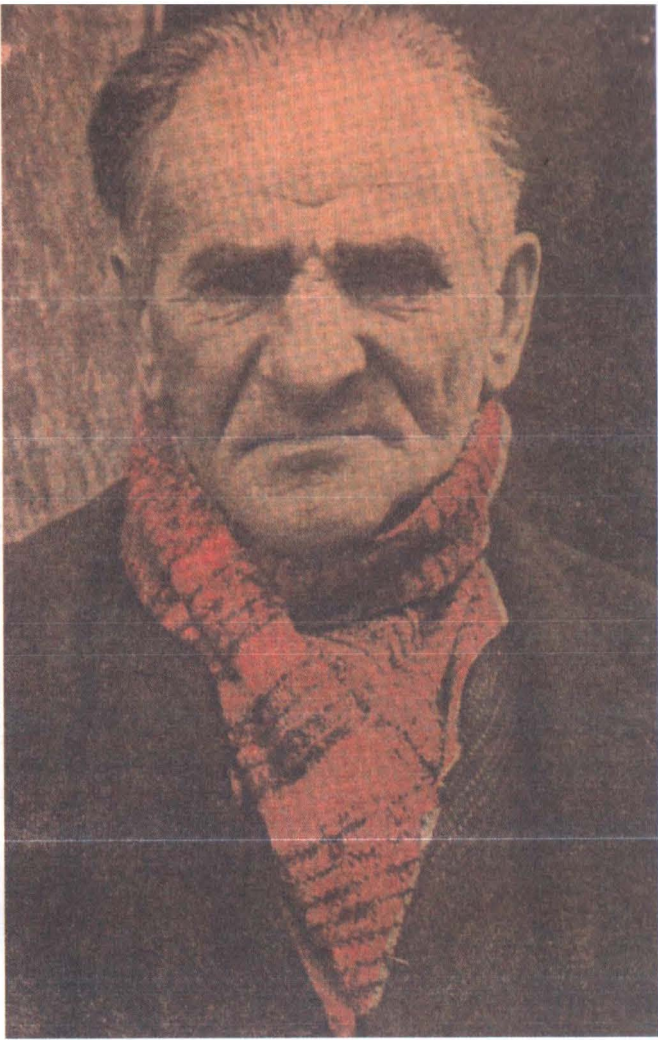

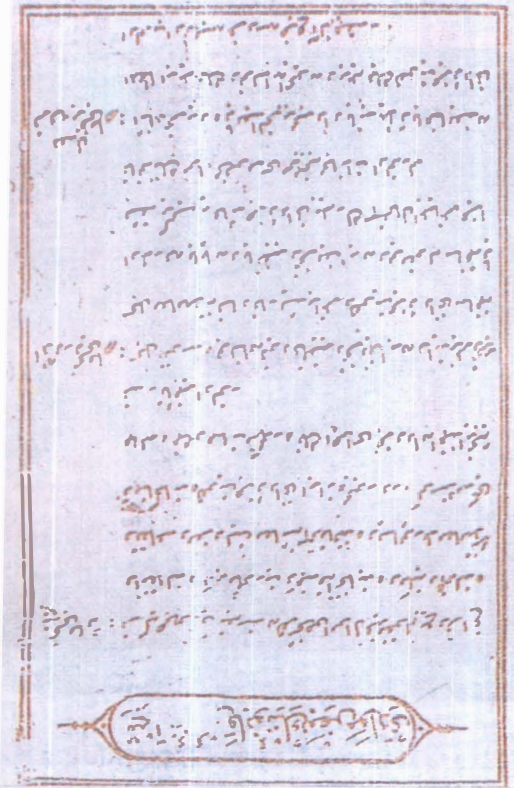
Kazım Karabekir

General Rafet Bele

Sarı Mehmet (KEÇELİ)

Milli M¼cadele'nin Kuvayi Milliye olayında halk hareketi üzerine yapılan çalışmalar giderek artıyor. Kurtuluş savaşının askeri çabalarına katkıda bulunan 'Millis' olarak tabir edebileceğimiz gön¼ll¼lerin verdiği öl¼m kalım savaşının b¼t¼n¼yle gün¼m¼ze aktarıldığını söylemek pek m¼mk¼n değil. Tarihin karanlıklarından aydınlığa ulaşan araştırmaların doğru ve gerçeğe dayalı olarak geleceğe ulaştırılması şüphesiz temenninin ötesinde bir mecburiyettir.

T¼rkiye'ye sadece bir Rize'li gibi bakmayan ve bakışını ¼lkemizden soyutlayan "Rize K¼lt¼r ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı" bu kitapla Kurtuluş Savaşımızın tarihine katkıda bulunmanın kıvancı içindedir.

Yapıtın oluşmasında bilgi ve belgelerini esirgemeyenler ile bu çalışmasını kişisel arřiv¼ ile zenginleştirip, kitabı vakfımıza dolayısıyla k¼lt¼r¼m¼ze kazandıran Ergun Hiçyılmaz'a teřekk¼r ediyoruz.

Recep Reis'in Karasu'daki mezarını, Rize Vakfı olarak yeniden yaptırdık. Ayrıca doğum yeri olan Rize'de Portakallık Mahallesi'ne b¼řt¼n¼n konulması için valilikte gör¼řmelerimiz s¼rd¼r¼lmektedir.

Başta Recep Reis olmak ¼zere T¼rk istiklal ve cumhuriyeti ¼ęr¼ne canlarını feda edenleri rahmetle anıyoruz.

Orhan KEÇELİ